

AVE MARRIA

ŠT. 12 – LETNIK 109 – DECEMBER 2017

ŠTEVILKA 12

LETNIK 109

DECEMBER 2017

AVE MARIA

je spletno nadaljevanje mesečnika
istega imena, ki so ga v letih 1909
do 2016 v tisku zdajali slovenski
franciškani v ZDA.

Izhaja na spletni strani:
www.avemaria-izlemonta.com

Urednik:
p. Bernardin Sušnik, OFM
Černetova 20,
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 583-7272
e-mail: bernardin@susnik.si

Dostop do spletne strani je prost.
Kopiranje je prosto.

AVE MARIA

VSEBINA - DECEMBER 2017

- 353 KOLEDAR
UREDNIK VAM – p. Bernardin Sušnik
- 354 O KLJUČ DAVIDOV – sv. Janez Pavel II.
ZA DECEMBER – p. Vladimir Kos
- 355 NEDELJSKE MISLI – p. Bernardin Sušnik
- 356 BRALI SMO ... – razni viri
- 358 IGNACIJ KNOBLEHAR – Franc Jaklič
- 359 VI, OBLAKI, GA ROSITE
- 360 ŽEGNANJE – Niko Kuret
- 362 BOŽIČ – Jurij Paljk
- 363 sveta zgodovina: OGROŽENI SVET
- 365 VERSKA KRIZA – Henri Daniel-Rops
- 367 VSE SE POVRNE – Lk 16,19-31
MOLITVENI NAMEN ZA DECEMBER 2017
- 368 papežev verouk: CERKEV: RAZLIČNOST IN EDINOST – Frančišek
- 369 TEOLOŠKI ESEJ O GENOCIDIH – p. Bruno Korošak
- 370 MARIJA, ESHATOLOŠKA PODOBA CERKVE – sv. Janez Pavel II.
- 371 BOŽIČNI OBISK – ruska legenda
BOŽIČNA VOŠČILA
- 372 MOŽ IN POMEN VREDNOT V DRUŽINI – p. Franc Cerar
- 373 naša kultura: MARIJAN LIPOVŠEK – Silvester Čuk
- 374 preganjanje kristjanov: MALEZIJA – Porte Aperte
- 375 islam: VAHABIZEM VČERAJ, DANES IN JUTRI – Mitja Iršič
- 377 misijoni: BOŽIČNI DRAGULJ – p. Vladimir Kos
- 379 "za narodov blagor": POVOLILNO-PREDVOLILNI ČAS –
p. Bernardin Sušnik
- 383 NA JUTROVEM – Jurij Trunk
4. stran platnic: PRAZNOVANJE BOŽIČA – Jože Zadravec

IVAN CANKAR – spomenik na Vrhniki je na naslovni strani – je bil rojen 10. maja 1876 na Vrhniki. Osnovno šolo je obiskoval na Vrhniki, gimnazijo pa v Ljubljani. Po maturi je na Dunaju začel študirati tehniko, pa se je kmalu prepisal na slavistiko. Po odhodu z Dunaja je nekaj časa živel v Sarajevu, nato pa v Ljubljani. Kot pesnik in pisatelj je z Murnom, Kettejem in Župančičem predstavnik moderne. Po izdaji prve pesniške zbirke Erotika (1899) je pesništvo opustil in se posvetil prozi in dramati. V svojih delih je opozarjal na takratna politična in socialna vprašanja. Med dramami so: Za narodov blagor (1901), Kralj na Betajnovi (1902), Pohujšanje v dolini šentflorjanski (1907) in Hlapci (1910), med proznimi deli pa: Hiša Marije Pomočnice (1904), Križ na gori (1905), Martin Kačur (1905), Hlapec Jernej in njegova pravica (1907) in še dokaj drugih. Z romanom Na klancu (1903) je ustvaril nov tip ženskega oziroma materinskega romana. Cankar je umrl 11. decembra 1918 v Ljubljani. Njegov spomenik na Vrhniki je izdelal akademski kipar **Ivo Jurkovič** (1893-1934), ki je kljub kratkemu življenju ustvaril nekaj vidnih del. Cankarjev spomenik je postavil na kraj, kjer se je na "Mesarjevih kladah" v času otroštva Cankar igral z drugimi otroci. Spomenik je bil odkrit 10. avgusta 1930 ob udeležbi množice ljudi, med katerimi so bili posebno vidni zdomci iz Amerike, ki so za spomenik veliko prispevali.

DECEMBER s silvestrovim zaključuje koledarsko leto, obenem pa je prvi mesec novega bogoslužnega leta, ki ga začinjamo s prvo adventno nedeljo, letos 3. decembra. Zadnja nedelja v decembru (31.) je posvečena **Sveti Družini**. Decembra praznujemo tudi enega največjih Marijinih praznikov: **Brezmadežno Spočetje** (8.). Resnico o Marijinem brezmadežnem spočetju je razglasil bl. Pij IX. leta 1854, potrdila pa jo je Marija sama, ko se je ob prikazanju v Lurdu predstavila z besedami: »Jaz sem Brezmadežno spočetje«. Glavni decembrski praznik je seveda **BOŽIČ** (25.), ki nam mora biti predvsem spomin Kristusovega rojstva in ga darovi ter obložena miza ne smejo zasenčiti. Nekaj decembrskih godov: jezuit in misijonar **Frančišek Ksaverij** (3.); mučenka **Barbara** ter menih in cerkveni učitelj **Janez Damaščan** (oba 4.); dobitnik otrok in odraslih škof **Miklavž-Nikolaj** (6.); **Loretska Mati Božja** (10.); **Guadalupska Mati Božja** (12.); mučenka **Lucija** (13.); redovnik in cerkveni učitelj **Janez od Križa** (14.); apostol Evrope v času obnove po protestantski reformaciji, jezuit in cerkveni učitelj **Peter Kanizij** (21.); duhovnik **Janez Kancij** (23.); prva starša **Adam in Eva** (24.); prvi mučenec, diakon **Štefan** (26.); apostol in evangelist **Janez** (27.); **Nedolžni otročiči** (28.), na katere spominja običaj tepežkanja; škof in mučenec **Tomaž Becket** in **kralj David** (oba 29.) ter papež **Silvester I.** (31.); ki zaključuje cerkveno leto in ima po njem ime tudi silvestrovanje – praznični zaključek leta.

DECEMBER – GRUDEN

- 1 P PRVI PETEK; Eligij, šk.; Natalija (Božena), spok.; Ananija, muč.;
- 2 S PRVA SOBOTA; Herta, dev.; Blanka, spok.; Bibijana, muč.; Janez Ruysbroek, red.;
- 3 N **1. ADVENTNA NEDELJA;** Frančišek Ksaver, red., Kasijan, muč.; Sofonija, prerok;
- 4 P Barbara, dev., muč.; Janez Damaščan, red., c. uč.; Ano, šk.;
- 5 T Saba, op.; Gerald iz Brage, šk.;
- 6 S Nikolaj (Miklavž), šk.;
- 7 Č Ambrož, šk., c. uč.; Jožefa Rosello, red. ust.; Boetij, apostol Škotske;
- 8 P **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE;**
- 9 S Valerija, muč.; Peter Fourier, red.; Janez Roberts, muč.; Abel, očak;
- 10 N **2. ADVENTNA NEDELJA;** Melkijad, pap., muč.; Loretska Mati božja;
- 11 P Damaz I., pap.; Sabin, šk.; Barsaba, muč.;
- 12 T Guadalupska Mati Božja; Amalija, muč.;
- 13 S Lucija, dev., muč.; Otilija, dev.; Jošt, pušč.;
- 14 Č Janez od Križa, red., c. uč.;
- 15 Š Kristina, dev.; Marija di Rosa, red. ust.;
- 16 S Adelhajda, cesarica.; Albina, dev., muč.;
- 17 N **3. ADVENTNA NEDELJA;**
- 18 P Modest Jeruzalemski, red.; Gracijan, šk.;
- 19 T Urban V., pap.; Favsta, spok.; Tea, muč.;
- 20 S Evgen in Makarij, muč.;
- 21 Č Peter Kanizij, red., c. uč.; Severin, šk.;
- 22 P Demetrij (Mitja), muč.;
- 23 S Janez Kancij (Kentski), duh.;
- 24 N **4. ADVENTNA NEDELJA; SVETI VEČER;**
- 25 P **GOSPODOVO ROJSTVO, BOŽIČ;**
- 26 T Štefan, prvi diakon, prvi mučenec;
- 27 S Janez Evangelist, ap.; Fabiola, spok.;
- 28 Č Nedolžni otroci; Antonij Lerinski, red.;
- 29 P Tomaž Becket, šk., muč.; David, kralj.;
- 30 S Rajner, šk.; Evgen, šk.; Liberij, šk.;
- 31 N **SVETA DRUŽINA;** Silvester I., pap.; Katarina Labouré, dev.; Melanija, op.

*Grudna mraz in sneg,
žita dosti vse povprek.*

*Če je na Barbaro (4.) mraz,
bo trajal ves zimski čas.*

*Polna luna blizu božiča
južno zimo nam da.*

*Svetal božič bo dal
jeseni poln kozarec.*

UREDNIK VAM

BRALCEM SPLETNEGA MESEČNIKA "AVE MARIA"
ŽELI UREDNIŠTVO.

DA BI JIM BOŽJE DETE OB SPOMINU SVOJEGA ROJSTVA
PRINESLO SVOJ OBILEN BLAGOSLOV!

Letošnji december zaznamujeta kar dva konca. 2. decembra končujemo cerkveno in bogoslužno leto, 31. decembra pa koledarsko leto. Tako smo s prvo adventno nedeljo, 3. decembra začeli liturgično leto B za nedeljska mašna berila in leto 2 za delavniška mašna berila.

Ta sprememba spada v sklop koncilске bogoslužne reforme in je stopila v veljavo na prvo adventno nedeljo, 30. novembra 1969 z odlokom Kongregacije za bogoslužje od 25. maja 1969. Prenovljeni misal (mašna knjiga) pa je stopil v veljavo z odlokom iste Kongregacije od 26. marca 1970, ki temelji v apostolski konstituciji *Missale Romanum* papeža bl. Pavla VI. od 3. aprila 1969, prenovljeni mašni obred sam pa je bilo dovoljeno uporabljati že od binkošti, 25. maja 1969. Seveda je trajalo še kar nekaj časa, da so bile pripravljene bogoslužne knjige v slovenščini, saj je bilo treba prirediti besedila in jih nekaj celo na novo prevesti ter poslati Kongregaciji za bogoslužje v odobritev. Slovenske knjige beril, ki jih sedaj uporabljamo, so bile zadnjikrat prenovljene leta 1999, ko so besedila uskladili s Standardnim slovenskim prevodom Svetega pisma (1996).

To pa gotovo ni bilo zadnje posodobljenje bogoslužnih besedil. Slovenščina je živ jezik in se razvija. Razvija in izpopolnjuje se tudi svetopisemska znanost (biblicistika), kar včasih zahteva spremembo kakega prevoda iz originalne hebrejščine ali grščine. Zato mora biti tudi slovenski prevod v skladu z razvojem slovenskega jezika in biblicistike, kar zahteva občasne nove izdaje bogoslužnih knjig.

Adventni čas zaznamujeta tudi dva praznika, ki ju je treba omeniti. Prvi je **sv. Miklavž (Nikolaj)**, 6. decembra. Svetnik, ki je bil znan po svoji dobroti, še danes na predvečer svojega godu dela veselje s svojim obiskom in obdarovanjem predvsem otrokom, pa tudi odraslim se ne zdi čisto nič "za malo" če se jih spomni s kakim darilom. Čez tri dni, 8. decembra, mu pa sledi **Marijino Brezmadežno spočetje**. To versko resnico (dogmo) je 8. decembra 1854 razglasil bl. Pij IX. z bulo (slovesnim pismom) *Ineffabilis Deus*, s katero je določil, da je treba verovati, da je bila Marija »od prvega trenutka svojega spočetja po posebni milosti in privilegiju Vsemogočnega in glede na zasluge Jezusa Kristusa, Odrešenika človeškega rodu, ohranjena neomadeževana od vsakega madeža izvirne krivde ...«

Advent je letos kratek, saj je sveti večer že na 4. adventno nedeljo zvečer, koledarsko leto se pa zaključi s praznikom **Svete družine**.

p. Bernardin

Življenje, ki mi ostane, naj bo vesela priprava na smrt.

sv. Janez XXIII.

O KLJUČ DAVIDOV

AVDIENCA 20. DECEMBRA 2000

»O ključ Davidov, ki odpiraš vrata nebeškega kraljestva: pridi in reši iz ječe tiste, ki sede v temi in smrtni senci!«

S tem klicem nas predbožično bogoslužje vabi, naj upremo svoj pogled v Njega, ki se rodi za odrešenje človeštva. Smo pred vrati božiča, zato je vedno močnejša prošnja ljudstva, ki pričakuje: »Pridi, Gospod Jezus,« pridi osvobodit tiste, »ki sede v temi zla!«

Pripravljamo se na spomin dogodka, ki je v srcu zgodovine odrešenja: učlovečenja Sina Božjega, ki je prišel živeti med nas, da bi odrešil vsako človeško bitje s svojo smrtjo na križu. V božični skrivnosti je že navzoča velikonočna skrivnost. V betlehemske noči že vidimo velikonočno vigilijo. Luč, ki razsvetljuje betlehemsko votlino, nas usmerja v sijaj vstalega Kristusa, ki je premagal temo groba.

Naravno je, da se o božiču naša misel obrača v Betlehem: »Ti pa, Betlehem Efráta,« pravi prerok Mihej, »si premajhen, da bi bil med Judovimi tisočnijami: iz tebe mi pride tisti, ki bo vladal v Izraelu« (5,1). Odmev tem besedam so Matejeve: Modrim, ki so od kralja Heroda hoteli zvedeti, »kje je ta, ki se je rodil kot judovski kralj« (Mt 2,2), so veliki duhovniki in pismouki sporočili, kar je napisal davni prerok o Betlehemu: »iz tebe bo [namreč] prišel vodnik, ki bo pasel moje ljudstvo Izraela« (Mt 2,6).

Vzhodna Cerkev takole moli v molitvenem bogoslužju órthros za božični praznik: »Betlehem, pripravi se, poj, sionsko mesto, veseli se puščava, ki si pritegnila veselje: zvezda prihaja, da bo pokazala Kristusa, ki se bo rodil; votlina sprejema tistega, ki ga nobena star ne more obseči in pripravlja jasli, da bodo sprejele večno življenje.«

V teh dneh postaja Betlehem kraj, v katerega so uprte oči vseh vernikov. Jaslice, ki jih je ljudsko izročilo razširilo v vse kraje zemlje, nam pomagajo razmisliti o sporočilu vsemu človeštvu, ki se širi iz Betlehema. V revni votlini gledamo Boga, ki je iz ljubezni postal otrok. Vsakomur, ki ga sprejme, daruje veselje, ljudstvom pa spravo in mir. Zato odprimo srca Njemu, ki za nas odpira "vrata nebeškega kraljestva". Priprava na sprejem Njega je predvsem naša goreča in zaupna molitev. Če mu hočemo narediti prostor v svojem srcu, to zahteva resen napor za spreobrnitev k njegovi ljubezni.

On nas osvobaja teme zla in želi, da bi darovali svoj dejavni doprinos k uresničenju njegovega odrešilnega načrta. Prerok Izaija ga opisuje z očarljivimi podobami: »Tedaj se bo duh z višave razlil na nas in puščava

bo postala vrt, vrt pa bo veljal za gozd. V puščavi bo imela dom pravica, pravičnost bo prebivala v vrtu. Delo pravičnosti bo mir, sad pravičnosti bo počitek in varnost na veke« (Iz 32,15-17). To je dar, za katerega je treba prositi z zaupljivo molitvijo; to je načrt, ki ga moramo narediti svojega z neprestano vnemo! Hoja proti boljšemu razumevanju med številnimi narodi je še vedno izziv, s katerim se moramo soočiti, zato moramo vsi občutiti moralno dolžnost pri izbiri zavzetega delovanja za podpiranje prizadevanja za mir in razumevanja med ljudmi.

Naj božični prazniki požive v nas vseh voljo, da bi postali dejavni in pogumni graditelji civilizacije Ljubezni. Samo ob sodelovanju vseh bosta Mihejeva prerokba in oznanilo, ki je donelo v betlehemske noči, rodila svoj sad in bo mogoče živeti v polnosti krščanski božič.

P. Vladimir Kos

ZA DECEMBER

Bodimo veseli z božičnim večerom:

Sin Božji je otrok Marijin postal – veseli in srečni, da nosimo vero –

Neskončnega kdo bo brez nje res poznal?

Bodimo veseli, veseli Božiča!

Sin Božji, Marijin sin, zdaj je naš brat!

Da ljubi nas, smrt je na križu nam priča, kot hostija hodi med nas stanovat.

Bodimo veseli! V veselju smo zdravi!

V neskončnost je božjo postavljen nov most; do zvezd se svetlika, smehljuje nas vabi: čaroben, vsem viden, in – vere skrivnost.

NEDELJSKE MISLI

3. december

1. adventna nedelja

GOSPODAR PRIDE NEPRIČAKOVANO

Mr 13,33-37

Jezusovo priporočilo naj bodo kristjani kot zvesti služabniki v gospodarjevi odsotnosti je v Markovem evangeliju obdelano tako, da jasno kaže razmišljanje prvih krščanskih skupnosti o njihovih nalogah v času po Kristusovem vnebohodu. Na kraj pameti jim ne pride, da bi bila Kristusova odsotnost nekaj dokončnega, da zdaj lahko počno, kar hočejo. Ne vedo, za koliko časa je gospodar odpotoval, vedo pa, da se lahko vsak hip vrne. To pričakovanje jih spodbuja, da vestno opravljajo naloge, ki so jim v gospodarjevi hiši zaupane. Prva Cerkev je bila Cerkev pričakovanja; to bi morala biti Cerkev vedno. To niti ni težko, saj je pričakovanje nečesa novega, boljšega, človeku naravna reč. Vedno nekaj pričakujemo, kar ni nič narobe. Narobe je šele, če za vsemi temi malimi pričakovanji ne stoji tisto veliko: pričakovanje drugega Kristusovega prihoda. Ni božiča brez velike noči. Vmes je pa trpljenje.

10. december

2. adventna nedelja

IZRAVNAJMO GOSPODOVE STEZE

Mr 1,1-8

Medtem ko je evangelij prve adventne nedelje posvečen drugemu Kristusovemu prihodu, obravnavajo evangeliji ostalih treh adventnih nedelj "začetek", torej pojav Jezusa v zgodovini, ki ga naznanja osebnost Jezusovega sorodnika Janeza Krstnika. Markov evangelij opušča vse podatke o Krstnikovem izvoru. Janez je enostavno "prišel", izraz, ki ga dostikrat srečamo ob nastopih prerokov. Tudi njegovo oznanilo se navezuje na starozavezne preroke: kot Malahija je Krstnik tisti, ki Bogu pripravlja pot. Je izreden spokornik in njegova vloga je samo začasna: »Za menoj pride močnejši od mene in jaz nisem vreden, da bi se sklonil pred njim in odvezal jermen njegovega obuvala.« Pojav Janeza Krstnika je začetek novega razdobja v zgodovini človeštva. To mora biti za kristjana vsak advent: začetek poglobljenega razumevanja Kristusovega veselega oznanila. Na koncu adventa ne stoji božič, ampak Kalvarija – Kristus nas ni odrešil z rojstvom, ampak s trpljenjem, smrtjo in vstajenjem. Tudi naš delež je trpljenje.

17. december

3. adventna nedelja

MED VAMI JE, A GA NE POZNATE

Jn 1,6-8.19-28

Tudi Janezov evangelij se v svojem začetku ustavi ob osebnosti Janeza Krstnika. Opiše ga kot tistega, ki je prišel, "da bi pričeval o luči". Zanika, da bi bil on Mesija, zanika celo, da bi bil prerok. Sebe označi z Izajevimi besedami kot "glas vpijočega v puščavi", ki Odrešeniku pripravlja pot. S tem opraviči tudi svoj krst: njegov krst z vodo je znamenje pokore

in napoveduje drugačen krst, ki prihaja: zakramentalni krst odpuščanja grehov in podelitve Svetega Duha. V prologu Janezovega evangelija je Kristus predstavljen kot "luč". Razsvetliti ljudi pomeni dati jim možnost, da resnice vere in morale, ki izhajajo iz razodetja, s pomočjo nauka Cerkve razumejo in se po njih ravnaajo v času, v katerem živijo. Vedno je namreč navzoča skušnjava, da bi stvari odklanjali, češ da je naš čas drugačen od tistega, v katerem so bile resnice razodete in oznanjene. To sicer drži, toda učiti se iz zgodovine ne pomeni zgodovino suženjsko posnemati, ampak vedno veljavna načela upoštevati in uresničiti v tistem času, v katerem smo.

24. december

4. adventna nedelja

GLEJ, SPOČELA BOŠ IN RODILA SINA

Lk 1,26-38

Razodetje Mariji, da bo postala Odrešenikova mati, je zadnja faza "začetka", Kristusovega nastopa v zgodovini. Vsebinsko ima tri stopnje: 1. naznanilo Jezusovega rojstva, ki je povezano s pravno neoporečnim položajem Jožefa in omemba Marijinega strahu pred neznanu bodočnostjo; 2. razlaga, da se ji ni treba bati, ker je izbrana za Odrešenikovo mater – torej zahteva po zaupanju v Boga; 3. opozorilo na enkratnost tega dogodka, ki je posledica posebnega Božjega posega. Izjava, s katero Marija sprejema svojo nalogo z besedami: »Glej dekla sem Gospodova,« kaže, kakšen naj bo človekov odnos do zaupanja ob dogodkih, ki jim izvora, pomena in cilja ne moremo dojeti. Vedno lahko opazimo isto: niti človeški načrti, računi in prizadevanja, niti človekova veličina, moč in iznajdljivost ne morejo vplivati, kaj šele določati delovanje Boga v našem času. Božje misli niso naše misli, Božja pota niso naša pota. Prav je, da človek misli naprej ter načrtuje, mora pa tudi računati z Božjimi posegi in načrti.

31. december

Sveta Družina

OTROK JE RASTEL V MODROSTI

Lk 2,22-40

S poročilom o Jezusovem darovanju v templju se končuje evangelij Jezusovega otroštva, ki izhaja iz mnogo starejšega vira, ki se nam ni ohranil. Odlo-mek je pomemben predvsem zaradi dejstva, da se je Sveta Družina kljub svojemu izjemnemu položaju v zgodovini podvrgla vsem takrat veljavnim predpisom. Pripomba »njegov oče in njegova mati sta se čudila temu, kar se je o njem govorilo,« – gre za prerokbo starega Simeona – ima globlji pomen: Sveta Družina si je šele počasi prihajala na jasno, kakšno je njeno poslanstvo. Darovanje prvorojenca, ki je imelo za druge žene samo simboličen pomen, je pri Mariji čisto realno: Jezus bo ostal Božja last. Bog bo naredil iz njega trpečega služabnika in mati ga bo izgubila. To je meč, ki jo bo presunil. Ta zavest bi morala biti živa v vsaki krščanski družini: otroci so Božji dar in tudi Božja last. Prej ali slej jih bodo starši izgubili in bodo šli svojo pot. Toda v družini se morajo na to pot pripraviti, tako kot je Jezus v njej rasel in bil vedno bolj poln modrosti.

BRALI SMO

NOVI SAD — Frančiškani so v mesečniku Hitelet, ki ga izdajajo v Novem Sadu v madžarskem jeziku, pozvali kritike papeža Frančiška in podpisnike nedavnega poziva papežu, naj premislijo o svojem ravnanju in naj ne netijo prikritega "sovraštva zoper svetega očeta" ter se varujejo farizejstva.

BERLIN — Predsednik Nemške škofovske konference kardinal Reinhard Marx je pri tradicionalnem "svetomihaelovskem sprejemu" novo nemško vlado pozval h globalizaciji, ki bo zaobjela vse v duhu okrožnice papeža Frančiška *Hvaljen, moj Gospod*.

RIM — Papeški vzhodni inštitut je 15. oktobra praznoval 100. obletnico ustanovitve. Med okrog 6.500 absolventi od ustanovitve dalje so bili številni poznejši škofje, tudi carigrajski ekumenski patriarh Bartolomej I. Vedno večje število nekatoliških študentov potrjuje zaupanje, ki ga imajo druge Cerkve v ta zavod, zato je prav, da pri študiju obravnavajo tudi tista vprašanja, ki naj bi še ločevala Cerkve.

LJUBLJANA — Kljub katastrofalnemu stanju slovenskega zdravstva zavarovalne premije letijo v nebo, a ob tem kratko potegnejo pacienti, ki jim pripadajo mizerne odškodnine. V tujini pacienti dobijo tudi do štirikrat višjo odškodnino.

VATIKAN/KIJEV — Prefekt Kongregacije za vzhodne Cerkve kardinal Leonardo Sandri se je po nalogu papeža Frančiška in na povabilo velikega kijevskega nadškofa teden dni mudil v Ukrajini, kjer se je srečal tudi z begunci.

RIM — Papež Frančišek je v ponedeljek, 16. oktobra, na svetovni dan hrane, katerega geslo je bilo *Spremeniti prihodnost migracij*, obiskal sedež OZN za prehrano in kmetijstvo (FAO) v Rimu. Srečal se je z generalnim direktorjem Joséjem Grazianom da Silvo, z ministri za kmetijstvo iz držav članic G7 in z evropskim komisarjem za kmetijstvo in razvoj podeželja Philom Hoganom.

VATIKAN — Papež Frančišek je napovedal, da bo škofovska sinoda oktobra 2019 posvečena območju okrog veletoka Amazonka. Njen namen bo najti nove poti oznanjevanja vere domorodcem v tem delu sveta. Nanje pogosto pozabljamo, ogroža pa jih tudi brezvestno izkoriščanje njihove zemlje ter težke življenjske razmere.

GRADEC — Ob poti v bližini kraja Harla so našli razbit korpus Križanega. Župnik Johann Puntigam iz župnije sv. Janeza je povedal, da takšnega nasilnega dejanja ne pomnijo.

RIM — Nadškof Georg Gänswein je zavrnil očitek, da je zaslužni papež Benedikt XVI. s poslovnim govorom ob pogrebu kardinala Meisnerja hotel kritizirati vodenje Cerkve papeža Frančiška.

JERUZALEM — Frančiškani letos praznujejo 800-letnico navzočnosti v Izraelu in sosednjih deželah. Ustanovno bulo *Gratias agimus* je leta 1342 podpisal papež Klemen VI. Ta čas v ustanovah frančiškanske kustodije v Sveti deželi deluje 300 frančiškanov iz več kot 30 držav, skrbijo pa za 70 svetišč, 15 šol z več kot 10.000 učenci ter 23 župnij.

MOSUL — Nekdanji mosulski nadškof Amil Shamaoun Nona je v pogovoru za mednarodno dobrodelno ustanovo Cerkev v stiski povedal, da osvoboditev mesta Mosul iz rok teroristične milice "Islamske države" (ID) še ne pomeni zmage nad njo. ID ni le bojna enota, marveč ideologija. Vodi v družbo, ki misli, da ima pravico delati, karkoli hoče. K temu spada tudi prepričanje, da je njena vera edina prava in da jo je treba, če ne gre drugače, drugim vsiliti.

REYKJAVIK — Carigrajski ekumenski patriarh Bartolomej I. je kot glavni govornik na okoljski konferenci *Arktični krog* opozoril na osrednji pomen vernosti pri ozaveščanju in pridobivanju javnega mnenja za reševanje sveta pred pogubnimi podnebnimi spremembami.

LA PAZ — Med bolivijskim predsednikom Evom Moralesom in škofi je znova napeto, razlog pa je predsednikovo prizadevanje, da bi bil vnovič izvoljen na to funkcijo, čeprav mu ustava to prepoveduje. Predsednik Bolivijske škofovske konference nadškof Ricardo Centellas je ocenil predsednikovo namero: »Ne moremo dopustiti, da se bo populizem košček za koščkom spreminjal v diktaturo.«

LA PAZ — Bolivijski predsednik Evo Morales je očital Čilu, da hoče papeža Frančiška ob njegovem obisku januarja 2018 pridobiti na svojo stran glede spora med državama, ali ima tudi Bolivija pravico do dostopa na morje. To pravico je imela še v 19. stoletju, zdaj pa je zadeva na mednarodnem sodišču.

KIJEV — Katoliški škof za vso vzhodno Ukrajino, Stanislaw Szyrokoradiuk, je svet opozoril, da se v tem delu Ukrajine še vedno nadaljujejo boji med Rusi in Ukrajinci. Evropska zveza je Ukrajini že zelo pomagala z ukrepi zoper Rusijo in bo igrala odločilno vlogo tudi v njeni prihodnosti. Za Ukrajince ni druge poti kot pridružitvev Evropski zvezi, tega pa si ne smejo predstavljati, kot da bo to "raj" na zemlji.

RIM — Predstavniki judovske skupnosti v Rimu in rimske škofije so 16. oktobra s pohodom in molitvijo spomnili na nemški pogrom nad Judi 16. oktobra 1943, ko so okupatorji odvedli v nemška koncentracijska taborišča 126 Judov.

DUNAJ — Molitvena skupnost Oaza miru je 24. oktobra pripravila v stolnici sv. Štefana že utečeno molitveno srečanje za mir z vodilno mislijo *Sporočilo zate*. Mašo in evharistično čiščenje je pred več tisoč verniki vodil kardinal Christoph Schönborn.

SAN GIOVANNI ROTONDO — Iz tega romarskega kraja, kjer v svetišču sv. p. Pija počivajo v steklenem sarkofagu svetnikove relikvije, so 16. oktobra sporočili, da bodo svetnikove relikvije z dovoljenjem Svetega sedeža 26. novembra prenesli v bližnjo cerkev sv. Marije milosti, kjer bodo ostale do 18. marca. To bodo naredili, ker je pozimi svetišče sv. Pija težko dostopno.

BUDIMPEŠTA — V Budimpešti so se 18. in 19. oktobra srečali predstavniki škofovskih konferenc Srednje in Vzhodne Evrope: češke, slovaške, poljske, hrvaške in domače madžarske. Glavno pozornost so namenili krščanstvu v prihodnosti stare celine. V sklepni izjavi so povabili k boljšemu razumevanju med evropskimi narodi.

BONN — Minister za notranje zadeve Thomas de Maziere je Nemce pozval, naj premislijo, ali naj bi v zveznih deželah, kjer živi veliko muslimanov, uvedli tudi muslimanski praznik.

BARCELONA — Prefekt Kongregacije za zadeve svetnikov kardinal Angelo Amato je 21. oktobra med mašo v barcelonski baziliki Svete družine razglasil za blažene 109 mučencev. Gre za redovnike Kongregacije misijonarjev sinov Marijinega brezmadežnega Srca oz. klaretince, ki so bili umorjeni iz sovražstva do vere v času španske državljanske vojne leta 1936 in 1937.

DUNAJ — Podporo papežu Frančišku po medmrežju *Pro Pope Francis* v 11 jezikih je podpisalo že več kot 1.100 ljudi z vsega sveta, med njimi številni pomembni ljudje. Pridružil se jim je že več kot 40.000 podpornikov pobude v neposrednem pismu papežu. Vsi bodo omenjeni v sklepnem dokumentu, ki ga bodo izročili papežu.

NOVI SAD — V tem srbskem mestu so se konec oktobra zbrali na zasedanju katoliški škofje Mednarodne škofovske konference sv. Cirila in Metoda, ki obsega Črno goro, Kosovo, Makedonijo in Srbijo. Razpravljali so o prihodnosti te konference, dodatni podpora Cerkvam v omenjenih državah, pripravi učbenikov za pouk verouka v šolah in vračanju premoženja Cerkvam.

QUITO — Strokovnjaki so ocenili, da bo popolna obnova stolnice v ekvadorskem mestu Guayaquil, ki jo je močno poškodoval katastrofalni potres aprila lani (več kot 670 ljudi je umrlo, 28.000 je bilo ranjenih, močno poškodovanih je bilo na desetine cerkva), stala okrog milijon evrov. Nadškofija Guayaquil načrtuje akcijo zbiranja denarja za obnovo.

VARŠAVA/PARIZ — Predsednica poljske vlade Beata Szydlo se je pri francoskih oblasteh zavzela za to, da Poljaki dobijo križ s spomenika papežu sv. Janezu Pavlu II., ki ga je predsednik Ruske akademije umetnosti kipar Surab Zereteli podaril francoskemu mestu Ploermel v spomin na papežev obisk leta 1996 v bližnjem romarskem središču Sainte-Anne-d'Auray. Francosko sodišče je leta 2015 najprej odločilo, da morajo odstraniti 7,5 metra visok spomenik, vrhovno francosko sodišče pa te dni, da je treba odstraniti le križ, ker so verska znamenja po zakonu o ločenosti Cerkve in države prepovedana na javnih mestih.

NORCIA — Vatikanski državni tajnik kardinal Pietro Parolin je v nedeljo, 29. oktobra, maševal pred v potresu močno poškodovano baziliko sv. Benedikta ter ljudi pozval k njeni obnovi; prav tako tudi drugih stavb. Opozoril jih je, da sta strah in obup »nevidni katastrofi ter skoraj tako pogubni kot potres«.

BONN — Nemški kardinal Walter Brandmüller, s še tremi kardinali podpisnik poziva papežu Frančišku *Dubia* (Dvom) v zvezi z njegovo posinodalno apostolsko spodbudo *Radost ljubezni*, naj pojasni nekatera posebej pereča mesta v njej (med drugim prejemanje obhajila pri vnovič poročenih ločenih), je v pogovoru za FAZ dejal, da se podobno kot podpisniki poziva (dva sta že umrla) sprašujejo številni verniki in pričakujejo papežev odgovor.

NETTUNO — Papež Frančišek je na dan spomina vseh vernih rajnih, 2. novembra, popoldne najprej obiskal ameriško vojaško pokopališče Nettuno, kjer je pokopanih 7.862 ameriških vojakov, ki so padli v bitkah med drugo svetovno vojno na italijanskih tleh. Na tem pokopališču je tudi 490 grobov padlih neznanih vojakov. V 12 grobovih počivajo padle članice Rdečega križa in vojakinje rezervistke.

VATIKAN — Papež Frančišek je 3. novembra v baziliki sv. Petra v Rimu maševal za 14 kardinalov in 137 škofov, ki so umrli v lanskem letu. Med njimi je tudi nekdanji apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Edmond Farhat.

ZAGREB — Vatikanski državni tajnik kardinal Pietro Parolin je pri srečanju s časnikarji na Hrvaškem izjavil, da je postopek razglasitve za svetnika blaženega kardinala Alojzija Stepinca "notranja zadeva katoliške Cerkve", ne sme pa povzročati novih napetosti med Hrvati in Srbi.

SALZBURG — Psihoterapevtka Barbara Knittel je v predavanju v centru sv. Virgila skoraj stotim udeležencem iz Avstrije in Nemčije svetovala, da je najpomembnejše, da se s tistim, ki so mu prizadejali kaj hudega, "srečajo iz oči v oči". Pri tem naj "ne zmanjšujejo hudega, ne pozabljajo pa tudi na lepo. Človek mora vedno znova odpirati lastno srce.

VARŠAVA — Predsednik Poljske škofovske konference nadškof Stanislaw Gradecki je rojake pozval, naj s podpisi podpro ljudsko pobudo *Ustavite splav*. S tem bodo naredili "pomemben korak za zaščito vsakega življenja od spočetja do naravne smrti".

MÜNCHEN — Nemški kardinal Gerhard Ludwig Müller, bivši prefekt Kongregacije za nauk vere, je papeža Frančiška branil pred očitkom širjenja krivih nauk v zvezi z njegovo apostolsko prosinodalno spodbudo *Radost ljubezni*, kajti "o hereziji je mogoče govoriti le takrat, kadar katoličan trdovratno zanika razodeto in zavezujočo predočeno versko resnico Cerkve".

WASHINGTON — Ameriška škofovska konferenca je po atentatu v Teksasu pozvala k obsežni družbeni razpravi o tem, kdo ima pravico nositi orožje. Atentat, v katerem je napadalec ustrelil 26 oseb, je pokazal, kako grozovite posledice ima lahko uporaba orožja, če ga poseduje nestrpnež.

MADRID — Za blažene je bilo 11. novembra razglašanih 60 španskih mučencev, ki so bili umorjeni med preganjanjem vere in Cerkve v letih 1936 in 1937. Kardinal Angelo Amato je poudaril, da je beatifikacija priložnost za poveličevanje moči dobrega, ki zmaga na zlim.

VATIKAN — Vatikanska spletna stran *Vatican Insider* poroča o možnosti, da bo papež Janez Pavel I. (Albino Luciani), ki je vodil Cerkev leta 1978 samo 33 dni, kmalu razglašen za blaženega. Papež Frančišek mu je 9. novembra priznal junaške kreposti, ki so pogoj za beatifikacijo.

VATIKAN — Papež Frančišek je pri splošni avdienci 9. novembra odkrito povedal, da ne mara in tudi ni primerno, da ga verniki ter celo duhovniki in škofje fotografirajo z mobiteli med obhajanjem evharistije v baziliki sv. Petra ali na trgu pred njo.

IGNACIJ KNOBLEHAR

LETO 1855

Njena tovarišica Alojzija Fatima je bila izmed vseh treh najbolj nadarjena in najbolj razumna. Nemško je dobro govorila. Vedla se je tako lepo in pametno, da je včasih namesto redovnic nadzorovala gojenke.

Ivana Hadiga je bila jokave narave in le malo nadarjena. Nemško je slabo govorila; pri glagolu je uporabljala samo nedoločnik. Pospravljala je obednico redovnic.

Ko je bila izvoljena za prednico ljubljanskih uršulink m. Antonija Murgel, ki je bila samostanskim zamorkam zelo naklonjena, je izposlovala pri svoji rodni sestri, usmiljenki v Zagrebu, da sta Alojzija in Ivana odšli v Zagreb. Tam sta pa kmalu umrli.

Škofjeloški gojenki Hamisa in Gorunfila sta bili zelo živi in nagajivi. Če ni šlo drugače, sta tudi redovnice ugriznili v roko. Preostro podnebje ju je že po dveh letih umorilo.

Dne 21. oktobra 1858 je umrl v Ljubljani Baragov boter in vzgojitelj dr. Jurij Dolinar, upokojeni bogoslovni profesor cerkvenega prava. Zgodnja Danica je zapisala v začetku naslednjega leta (str. 34-36): »Bil je tudi prav poseben prijatelj misijonov, zlasti g. Knobleharja in njegovega afriškega misijona. Duhovnike, ki so bili namenjeni v Afriko, je želel (ker je na starost skoraj popolnoma oslepel) vsaj slišati pred seboj in z njimi govoriti, ker jih ni mo-

gel več videti. Večkrat je naročal, da naj ljubljanski (Jeranovi) zamorci kaj pridejo k njemu. Dajal jim je prelepe nauke in jih blagoslavljal. Vemo, da je s posebno gorečnostjo molil za ta misijon in ga Bogu priporočal.«

To je zapisal Jeran, ki je ves gorel za Knobleharjev misijon. Gotovo pa je bil Dolinar tudi prijatelj misijona svojega birmanca in gojenca Baraga. Pa morda se mu je zdel že premalo "poganski"?

Poskus na raznih krajih Evrope vzgajati in šolati posamezne mlade Sudance in Sudanke skupaj z belimi dečki ali deklicami, se torej ni obnesel. Potreben je pa bil, da so se vedeli zanaprej ravnati, kakor je sploh morala osrednjeafriškimi misijonarjem na mnogo vprašanj dati odgovor šele drago plačana izkušnja.

Kongregacija za širjenje vere je odločila, da se naj zamorski dečki ali deklice vzgajajo v zavodih, namenjenih samo zanje. V letu Knobleharjeve smrti je pa izdala, kakor bomo videli, odlok, da se naj taki zavodi ne ustanavljajo v deželah južne Evrope, ker bi se črni mladini v dolgih letih šolanja telo prilagodilo milemu, suhemu južnoevropskemu zraku in bi po vrnitvi v Sudan že ne vzdržalo več v njegovem vročem in vlažnem podnebjju. Zavodi za črnce naj se gradijo v severni Afriki.

ZADNJI DVE KNOBLEHARJEVI LETI 1856 IN 1857

Misijonar Kirchner je pisal iz Kartuma v Ljubljano (ZD 3. 7. 1856), da je bil Knoblehar prve mesece leta 1856 bolan za mrzlico.

Od duhovnikov, ki so se pripeljali 24. januarja 1856 v Kartum, je Knoblehar določil Franca Morlanga za Gondokoro, Alojzija Pirchnerja pa za Sveti Križ. Ko je za silo ozdravel od mrzlice, ju je na Jutranji zvezdi sam peljal gori.

Obstali so ob postaji Sveti Križ. Mozgan jih je ljubeznivo sprejel. Veselo je pozdravil svojega novega sodelavca Pircherja.

Potem se je Knoblehar peljal z Morlangom dalje proti Gondokoru. Prvega junija sta prispela. Tudi tukaj je z delom preobloženi Überbacher z veseljem sprejel novega sodelavca, tirolskega rojaka. Po prihodu so zamorski učenci pozdravili Knobleharja z daljšo pesmijo v barijskem jeziku.

Pa spet kakšen udarec za provikarja Knobleharja! Pircher je bil samo dva tedna pri Mozganu. Ni se še odpočil od utrudljive vožnje po Belem Nilu, pa ga je že napadla malarija. Na praznik sv. Rešnjega Telesa se je s težavo vlekel v kapelo. Bil je pri Mozganovi maši in je prejel sv. obhajilo; sam pa ni mogel maševati. Ko je spet legel, ni več vstal. Vsa zdravila so bila zaman, 3. junija je umrl. Spet grob mladega duhovnika, ki se je skrbno pripravljal za misijonsko

delo, a je prišel iz daljnega Tirolskega k Svetemu Križu samo umret.

Novi tirolski obrtniki so vsi ostali v Kartumu. Bili so to mladi ljudje, ki so s svojim krščanskim zgledom, z modro potrpežljivostjo in z neutrudljivim delom mnogo storili za misijon. Že v februarju je pa umrl mizar Ferdinand Badstuber. Niti cel mesec ni bil v Kartumu. Bil je zgleden fant. V oporoki, ki jo je bil napisal še v svoji domovini leta 1855, je vse svoje imetje, 880 goldinarjev, volil misijonu.

V začetku marca je pisal Kirchner iz Kartuma o vremenu: »Tukaj je skoraj kakor v peklju. Že tri dni imamo od enajstih do petih popoldne po sobah 21 stopinj (26 Celzija). Stene so iz ilovice, ki je vanjo pomešan kravjak, pustijo iz sebe pravo peklensko soparo. Tudi najmanjša sapica ne hladi razbeljenega zraka. Nil je skoraj presahnil. Ponoči pa privršijo silne nevihte, pribučijo siloviti mrzli vetrovi. Včeraj in danes se borijo jug in sever, sonce in prah; v senci je 28 stopinj (35 Celzija). Gost prah mi pokriva vse v sobi; kar ne stoji trdo in ni pribito, hoče zleteti skozi vrata in okna. V takih razmerah Ti pišem to pismo in sem ga moral večkrat prekiniti.«

Spomladi je pisal iz Kartuma Janez Klančnik Juriju Volcu, spiritualu v ljubljanskem bogoslovju (ZD 17. 7. 1856).

Vi, oblaki, ga rosite ali zemlja naj ga da!
Ve, nebesa, ga pošljite skor' Zveličarja sveta!
Milo so ljudje zdihvali, v greh in temi ječali:
Bog je bil zemljo preklel, greh ljudem nebesa vzel.

Oče večni se usmili zemlje bridkih bolečin;
da bi se ljudje rešiti, se ponudi Božji Sin.
Angel počasti Devico, prvo v čednosti kraljico;
vse izpolni nje srce, kar Gospod ji zapove.

Zgodba sveta in vesela je odprla vsem nebo.
Glej, Devica je spočela, Večni je sprejel telo.
Pred Gospoda pokleknimo, se za milost zahvalimo!
Blagor tebi, revni svet, greha kmalu boš otet.

ŽEGNANJE

nadaljevanje in konec

„Lepo nedeljo“ v **Mežiški dolini** je opisal leta 1914 Prežihov Voranc po pripovedovanju „starega Dvornika“ ... »Nekaj samosvojega,« opisuje možakar „lepo nedeljo“ v Kotljah, »in lepega so bila v moji mladosti žegnanja ali lepe nedelje. Tedaj se je skupilo v vasi vse, kar je bilo količkaj dovetnega, in zbesnelo v razposajenem veseljačenu, trajajočem navadno še v ponedeljek. Med fanti in dekletih se je razvilo burno kosanje v prvenstvu, kdo se bo bolje postavil in napravil na druge večji vtis. Fantje smo stavili mlaje in sicer ob farnem žegnanju vedno dva, enega pri cerkvi, drugega pri Ardevu, in streljali smo, da se je tresla okolica. Takrat sta bili v vasi samo dve gostilni ... Ob lepih nedeljah je bila v obeh godba, domači godci in še kaki cigani, in potem se je pilo, pelo in plesalo, da bi znorel tudi najpametnejši človek ...

Kotlje

Na Strojni je žegnanje na Urhovo nedeljo v juliju. Tedaj se zbere mlado in staro iz Mežiške doline. Pred cerkvijo je postavljen velik škap blagoslovljene vode, s katero polnijo ljudje steklenice in kanglice. S to vodo škropijo potem na poti domov, da bi jih Bog na priprošnjo sv. Urha obvaroval strupenih kač in druge golazni.

„Semènj“ v Rožu je osvetlil rojak Rožan, Josip Šašel, v zanimivi razpravi leta 1944. Za Rožane je semènj največji „hišni“ ali „domači“ praznik. Obhajajo ga poleti ali jeseni, ko je nekaj pridelka že pod streho. Pravi semènj obhajajo v vsakem okolišu samo enkrat v letu, to je „debeli“ semènj, navadno v jesenskem času, vezan na cerkveno praznovanje. Kjer imajo še en semènj, ni tako slovesen, zato mu pravijo „medli“ semènj.

Glavni namen semnja pa ni cerkveno praznovanje, ampak ta, da se sestane „žvahta“, sorodstvo. V prejšnjih časih so prihajali sorodniki na semènj brez vabila, in sicer ne samo bližnji, ampak tudi daljni. Zgodilo se je, da je bilo žvahte za deset do dvanajst miz, miza po dvanajst ljudi. V zadnjem času pa shajanje žvahte na semènj pojenjuje. Zato so začeli vabiti in kdor ni posebej povabljen, več ne pride. Kdor pa pride, mora „semènj vrniti“, se pravi, da mora priti na semènj sorodnikov. Razen

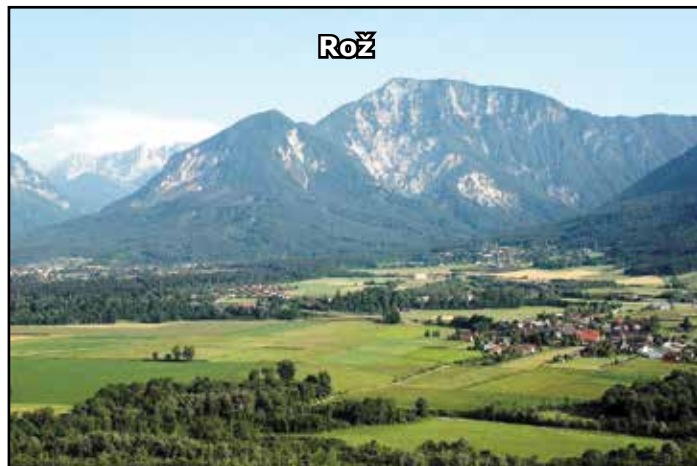
sorodnikov pridejo na semènj tudi botri, „kótri“. V novejšem času so vabile narodno bolj zavedne hiše tudi „narodno žvahto“, se pravi, prijatelje in uglednejše narodnjake. Po veliki noči, pravi Josip Šašel, je semènj »gotovo največji kmetski praznik, na katerem se veseli staro in mlado, moški in ženske.« Tudi v Zilji poznajo dva „žegna“, „ta velči žegen“ in „ta mali žegen“. Na „mali“ žegen ni štehvanja, pač pa maša in boljše kosilo na mizi.

Že zaradi velikega števila gostov semènj ni smel biti v zgodnjem poletju, ko je že stiska za živež. Saj je bilo treba pripraviti toliko jedače, da bi je nikakor ne zmanjkalo. Poleg ovac je gospodar zaklal svoje dni še vsaj kakega vola ali tele in prašiča, gospodinja pa nekaj kuretine. Danes ni več takega razkošja, vendar pa povsod še zakoljejo kakega koštruna, „biceja“, zakaj brez ovčjega mesa bi ne bilo pravega semnja.

Vsak semenj se začne s cerkvenim opravilom. Ponekod je v navadi tudi „pranganje“, procesija z Rešnjim Telesom. Samo po sebi razumljivo je, da pridejo na semènj kramarji s svojimi stojnicami, koder razstavijo zlasti lectarsko blago, srca s tiskanimi verzi, „ččeče“, jezdece, konjičke, peteline, ure, zlasti pa medéne rezine, „štége“, ki so jih fantini sekali z ostro nabrušeno sekuro in na njih preskušali svojo spretnost. Strici in tete, kotreji in kotrice kupujejo otrokom lect in druge drobnarije. Fantje nosijo dečlam čče in „srcéta“ iz lecta, dečle se jim oddolže s „pušeljcem“, nakar gredo vsi na ples v vaško gostilno.

Svoje dni je bil ples doma na gumnu, na začasno položenih „dilah“ pod stogom ali pa kar pod milim nebom. V Zgornjem Rožu se fantje – kakor v Zilji – združijo v začasne „konte“. Vsak prispeva svoj delež, za kar kupijo pri gostilničarju nekaj sodčkov piva ali večjo količino vina po nižji ceni in plačajo godce.

Žvahta prihaja navadno kar v cerkev in se šele po opravilu sreča z domačini. Gospodar povabi žvahto največkrat najprej v gostilno, šele nato odidejo proti domu.

Rož

Tu je gospodinja že pripravila "gostnijo". Le-ta je sestavljena iz treh delov: najprej je "vožina", popoldne je "mavžina", pred odhodom pa "popotnica".

Po izročilu je določeno, kaj naj pride za semènj na mizo. Pri vožini je prva "čisáva župa" – brez nje si semnjà ni mogoče misliti: okisana je, gosta, v njej rezanci ali vlivanci, v glavnem pa ovčji drob ali najboljši deli ovčjega mesa. Njej sledi "sladka župa", ki pa ni sladka, ampak navadna, mastna goveja juha z rižem. Nato se zvrstijo: dvojno meso – kuhano goveje in pečeno ovčje –, različne prikuhe, solate, sadje. V Spodnjem Rožu je zadnja jed "beli močnik", tudi "másovňjak", iz pšeničnega v mleku zakuhanega zdroba z jajci, na moč sladkan in z maslom zabeljen. Za mavžino postavijo na mizo mrzlo nadevano ovčjo pečenko, razno "šartlinje", ponekod pa še "črni močnik" iz "prge" (moke iz posušenih in zmletih suhih hrušk, "kvoc"), ki ga za moške zabelijo z žganjem; drugod naredo iz "prge" tudi nekakšne "klobase". Okoli Rožeka postrežejo s "pijanimi fancovti", prepečenimi krapči, ki jih prepojijo z žganjem.

Vsak semenj se konča zvečer, najpozneje s sončnim zahodom. Preden se razidejo, pijejo kavo, prigriznejo pogačo in fancovte (krape). Vsak "unánji" dobi nekaj "semnjà" v culi s seboj: nekaj fancovtov, kos nadevanje ovčje pečenke, bližnja žvahta še šartelj, daljna pa krajčič. To navadno imenujejo "popotnico".

Pijača je bil svoje dni sadjevec (mošt), pili so tudi medico, ponekod pa še doma kuhani "ol" (pivo). Priljubljeno je bilo žganje z medom ("trbôs"). V novejšem času kupijo vino in pivo.

Josip Šašel je mnenja, da sega rožansko – mi bi rekli: tudi vsako slovensko – žeganje v staroslovensko davnino, v čas, ko so naši predniki živeli še v "zadrukah". Te so se morale sčasoma deliti, ostale pa so v svojem okolišu. Sestajale so se na redne zборе, kjer so urejale skupne zadeve. Tak zbor sorodnikov, semènj, so imeli vsaj na prehodu iz poletja v jesen, ko so obhajali tudi žetveni praznik.

Tudi v Zilji prizadene "žegen" gospodinja in gospodarju dosti skrbi, prinese pa mladini mnogo veselja. Ziljan se za žegen bolj pripravi kakor za božič in veliko noč. Nekaj dni pred praznikom pobelijo hišo in počedijo tudi vso notranjost. Gospodinja mora nato pravočasno pripraviti meso, speči šarteljne,

fancovte, zakaj vsaka hiša rada vse žrtvuje za do-
stojen žegen, pa naj bo še tako ubožna. Na žegen
v je Zilji po končanem štehvanju dovoljen prvi ples,
"prbę rej".

Ziljani imenujejo plesalce pri prvem reju s tujko –
"uerbarje". "Uerbar" (nem. Werber) je *snubač*. Ime
ni brez pomena.

Žeganje je bilo nekoč najlepša priložnost za *spo-
znavanje bodočih zakoncev*. To nam potrjujejo tudi
šege z Gorenjskega in Dolenjskega. Na "nageljnov"
ali "lepi" sejem je bil v Kropi na Gorenjskem svoje
dni lov na dekleta; kdor je ujel bežeče deklet vsaj do
meje pri Stočju, jo je smel vzeti za ženo. V Stični
na Dolenjskem so na "portno" nedeljo, ko so pri
samostanski porti beli menihi delili revežem darove,
fantje izbirali neveste, zato so stiško žeganje (na
šesto nedeljo po veliki noči) imenovali tudi "deklški
semenj". Tedaj so se zbrala najlepša dekleta iz vse
okolice in zaljubljenici so govorili: »Portna nedelja
je naša!« Na to posebno potezo našega žeganja
je opozoril B. Orel.

Zanimivo je naposled, da se drže žeganja
nekatero *pastirske* šege, ki so značilne za
pomladanski, binkoštni praznik.

Tako pastirji v špitališki fari in v Motniku
pred žeganjsko nedeljo v oktobru *pokajo z
biči*. Svoje dni so bili v Črnem grabnu in dru-
god na Gorenjskem znani posebni žeganjski
"korobačarji", ki so začeli pokati s korobači
kar en ali dva meseca pred žeganjsko nel-
deljo. V noči pred žeganjsko nedeljo, poroča
B. Orel, je pokanje doseglo vrh.

Nadalje na žeganjsko medeljo pastirji
pazijo, kateri bo prignal *zadnji* na pašo. V
Poljanski dolini nad Škofjo Loko pastirji sra-
motijo tistega, ki zadnji izganja svoje govedo,
z značilno popevko:

*Lep, lep, lep kurja rêt –
če te kej zebe v rêt,
za peč se pejd grêt.*

Okoli Dupelj in Ovsiš in v okolici pa vpijejo nanj:
»Godavs, pominjek pog(l)odov!« Tudi v Ihanu je
veljal za najboljšega pastirja tisti, ki je na žeganj-
sko nedeljo zjutraj prvi prignal čredo na srenjsko
gmajno. Še ob koncu 19. stoletja so fantje pokali s
korobači – na poldrugi meter dolgi palici so imeli
navazan konopec.

A tudi kroparski kovači so jo na svoj "nageljnov
sejm" meseca julija zagodli tistemu ki je prišel zadnji
v vigenjc. Sprejeli so ga z oglušujočim turščem kladiv
po železju. Nato so se zgnetli okoli zamudnika in ga
dražili, češ da "žajfo nosi". In to so mu oponašali
nato vse leto.

Ni slovenskega žeganja – in ne drugih velikih
praznikov – brez posebne pesmi *zvonov*. Slovenci
smo izumili posebno umetnost pritrkavanja, ki mu pra-
vijo na Štajerskem tudi trijančenje, na Dolenjskem
pa tu in tam klenkanje, v Bohinju nabijanje.

Tuji popotniki so že zgodaj opazili ta svojevrstni
način zvonjenja, ki s svojo ubranostjo po svoje pri-
pomore k prazničnemu vzdušju. Georg Mally je leta
1838 v Halozah prvič slišal trijančenje. Ni še doumel,

kako to delajo. Pravi pač, da ne zvonijo, kakor je sicer navada, marveč da gonijo kemblje s posebno pripravo, ki ubrano udarja po zvonovih. Nemški pesnik Johann Gabriel Seidl je leta 1840 doživel trijančenje pri Šmihelu nad Laškimi. Opazil je, da ne zvonijo, kakor drugod, ne vlečejo za vrvi – zvonovi mirujejo, zvonarji samo s tolkači menjaje udarjajo po robovih zvonov. To je – tako méni – za zvonove škodljivo in zato prepovedano. Toda o velikih praznikih se je treba vdati ljudski želji. Za njim je znani Rudolph Gustav Puff leta 1847 navdušen opozoril na sozvočje zvonov, po katerih udarjajo, kar da je slovenska posebnost (»eine echt nationale Produktion«).

Pritrkovalci so pravi mojstri v svojem poslu. Navadno so vsaj trije v linah in udarjajo "štikelc" za

"štikelcem". Marsikateri preprost cerkovnik pa je v skromni podružnični cerkvi kar sam pritrkoval ali trijančil, čeprav je visel v zvoniku en sam zvon: v eni roki je držal kamen, v drugi kladivo, k desni nogi pa je z vrvjo privezal kembelj. Tako je izmenoma tolkel in brcal in izvabljal iz zvona ubrane glasove, ki so prijazno doneli s hribčka daleč naokrog.

Z napevi pritrkavanja se že vrsto let ukvarja Sekcija za glasbeno narodopisje Inštituta za slovensko narodopisje pri SAZU. V 17 letih (1968-1985) je posnela na trak nad 700 napevov v okoli 45 krajih iz vse Slovenije. »Pitrkavanje je ljudska glasbena umetnost, ki je značilna za vse slovensko etnično ozemlje ... zelo verjetno je, da sega tja v 16. stoletje« (Julijan Strajnar).

Jurij Paljk

BOŽIČ

KAJ NAM POMENI IN DANES ŠE LAHKO POVE

Vstopamo v advent, štiri tedne trajajoči čas, ko se kristjani pripravljamo na božič, čas, ki pa tudi neverujočim govori o božiču. To seveda velja pri nas, v razviti zahodni družbi, v kateri nam je, srečnežem, dano živeti. Srečnežem samo zato, ker živimo v izobilju, če bi pa srečo merili po drugih merilih, bi je med nami kaj malo našli, saj živimo zares v bogati družbi, v kateri pa je izjemno malo smeha in veselja, da niti ne govorimo o odprtosti do življenja.

O božiču vsako leto znova pišemo, da je velik krščanski in ne samo krščanski praznik, ko kristjani obhajamo rojstvo Odrešenika, neverujoči pa ga praznujejo kot praznik družine in miru, praznik, okrog katerega se v naši družbi vse bolj vrtil le velik posel, „business“, ki je večkrat prava kletev in ne molitev k prihajajočemu Gospodu.

V trgovinah prodajajo lično zavite konfekcije znanih čokoladnih jajčk, na katerih piše, da so v njih »čudovite upodobitve čarobnega božiča«, kar je seveda več kot le vabilo, da samodejno sežeš v žep in jajčka kupiš, prineseš domov otroku, ki bo v njih našel pastirčke, morda tudi Jezuščka. Problem je v tem, da so ista jajčka vedno polna drugih likov, običajno likov iz risanih filmov in drugih plastičnih vragolij, s katerimi naši otroci polnijo že itak prepolne košare igračk in se jih naveličajo že po nekaj dneh, morda celo urah. Ko božič postane samo del velikega

„businessa“, kar seveda z resničnim božičem ne bi smelo imeti nobene zveze.

S prijatelji se nad tem nismo zgražali, samo ugotavljali smo – žalostni, to že – kako daleč je krščanski božič od božiča, ki nam ga ponujajo sredstva obveščanja in naš vsakdanjik v naši družbi. Govorili smo o tem, kako smo mi kot otroci doživljali božič, kot kmečki sin sem prijateljema, mestnima sinovoma,

pripovedoval, kakšno veselje je bilo že v pričakovanju tiste nedelje v adventu, ko smo jo z očetom mahnili v gozd po mah za jaslice! Vsem trem nam je bilo skupno otroštvo, v katerem je imel božič pomembno vlogo in adventno pričakovanje Kristusovega rojstva tudi. In vsem trem nam je bili nelagodno, ko smo ugotavljali, kako votel, vsega izpraznjen in zato nelep je božični praznik, ki nam ga ponuja družba in z njo trgovci.

Trgovci so seveda poskrbeli, da sedaj že novembra prižigajo luči v mestih, izložbena okna so božično okrašena že (pre)dolgo, že veliko

pred adventnim časom, kot da bi o božiču morali samo kupovati in kupovati.

Sreča pa ni isto kot nakup, sreče se ne da kupiti, še posebno tiste tihe notranje sreče ne, kaj šele miru in zadovoljstva, kot tudi ne pristnega pričakovanja božiča, v katerem lahko zares podoživiš vso skrivnost pesmi Sveta noč.

JEZUS V SVOJEM ČASU

POKRAJINA V CESARSTVU

OBROŽENI SVET

Rimski svet je dosegel vrhunec. Toda, ali je mogel uiti naravnemu zakonu, ki hoče, da tolikšen uspeh skriva v sebi tudi nevarnosti in da moramo, ko smo dosegli vrh, nujno začeti pot navzdol? Nekoč je Scipio, ki je porušil Kartagino, jokal nad njenimi razvalinami, ko je pomislil, da čaka enaka usoda tudi njegovo domovino. Med elito rimskih razumnikov jih je bilo gotovo mnogo, ki so vedeli, da je njihova družba zadeta v srce in so, kot véliki Afrikanec, ponavljali Homerjev stih: »Tako bo zatonilo sveto mesto Troja, Priam in njegov nepremagljivi narod.« Parti in Germani, ki so jih še uspešno zadrževali na mejah, so bili manj nevarni od dvomov in negotovosti, ki so bile skrite v duši najslavnejšega naroda. In res je prišel dan, ko sta se oba vzroka propada združila in je mogel sveti Hieronim reči: »Naše pregrehe so tiste, ki delajo barbare tako močne.«

To stanje pritažene krize pa je deloma izviralo iz pogojev in nujnosti čudovitega miru, ki ga je cesarstvu podaril Avgust. Politika je bila "umirjena", to je, brez vsake svobode, miselnost so določali nameni propagande, umetnost je ukrotila sila. Kaj

je še preostalo tistim, ki se niso zadovoljili z udobjem in užitki, ki sta jih stvarila red in trgovina? Prepričanje, da so z materialnim uspehom rešena vsa druga vprašanja je zmeta skoraj vseh avtoritarnih vladavin. Notranja svoboda, ki postane bolj nujna kakor kdajkoli, začne dvomiti o samih temeljih sistema. Pride trenutek, ko se zdi, da ohranitev ustaljenega reda ne opravičuje več krivic, bede in pregreh, ki jih krije v sebi ter je vsa družba pripravljena odkupiti nov red tudi z nasiljem.

Kriza, ki se je pripravljala, je bila najprej duhovna kriza. Če je dal Rim svoji državi odlično upravno enotnost, pa enotnost njegove kulture ni izvirala od njega, ampak od Grkov. Predvsem za duhovno področje je veljalo, da je »premagana Grčija premagala svojega divjega zmagovalca.« Še več, Grk po delitvi države Aleksandra Velikega in presenetljivem razvoju helenistične kulture, porojene iz njegove pustolovščine, samega sebe ni več opredeljeval kot človeka, ki pripada določenemu narodu, ampak

kot nekoga, ki je imel določeno obliko vzgoje, ki je dosegel določeno duhovno raven ter dosegel, da so povsod sprejeli njegova načela kot utelešenje najkulturnejše oblike. Pojem univerzalnosti, ki se je udomačil v rimskem cesarstvu, torej ni bil latinski, ampak tuj ... V bistveni točki, po kateri presojammo obliko kulture, to je v tem, kako pojmuje življenje, so Rimljani samo posnemovalci. To nam v veliki meri pojasnjuje lahkoto, s katero so sprejeli drugačen svetovni nazor, krščansko pojmovanje sveta, pojasnjuje pa tudi, zakaj so ostale njihove največje pridobitve brezplodne.

Potreben je bil ogromen napor, če so hoteli ohraniti – ali vsaj skušati ohraniti – latinsko usmerjenost sredi nešteti tokov misli in nauk, ki jih je pritegoval sijaj Rima. Tak napor je tvegala Avgust, ki mu

je pomagalo nekaj prijateljev, kot na primer Mecenat. Vergil je hotel narediti iz Eneide zbirko pojmov, verovanj in izročil svoje domovine. Tit Livij je prikazal veličastni razvoj narodne slave od prvih začetkov do Avgusta. S Tibulom, Propertem in Ovidom se je razcvetelo slovstvo. Ali

Rimski tempelj

pa je to res samohotna stvaritev rimskega genija in ni grškega vpliva v osnovi književnosti, gledališča, pesništva in tudi umetnosti? Kaj je ustvaril Rim, razen na področju prava? Sicer pa, ali predstavljajo velika dela, ki jih občudujemo, v resnici povprečno misel cesarske dobe? Duhov nista oblikovala Vergil in Tit Livij, ampak retorji, katerih številne šole so bile polne in ki so učili svoje učence prav tako bistroumnega kot brezplodnega razpravljanja, analiziranja in dokazovanja. Duh sam pa je zakrnel, kakor dokazuje revščina gledališča, pa tudi porast izvlečkov in cvetnikov, ki sta jih nabirala Higin pod Avgustom in Valerij Maksim pod Tiberijem ter se jim nevarno približujeta celo Seneka v svojih *Questiones naturales* in Plinij Starejši v svoji *Naturalis Historia*. Ta kriza rimskega duha pa se more zdeti podrejenega pomena spričo očitnejše npravne, družbene in verske krize. Sicer pa se v propadanju duha družba razkrajja. Če se hoče poživiti, potrebuje dotok nove ustvarjalne sile. ➔

Pogosteje govorimo o nrvnem propadu, katerega zgled je bilo poganstvo. Vendar ne smemo pretiravati. V dnevih Avgusta in Tiberija celotna družba še ni bila tako razkrojena kakor v časih propada, in Rima iz 1. stoletja ne smemo soditi po Petronijevem Sattyriconu, prav tako kot ne smemo današnjega Pariza soditi po zabavnih in okrutnih gledaliških igratih Edo-urda Bourdeta ali po svetovljanskih romanih Marcela Prousta. Uživaška in pokvarjena družba more sicer nuditi nadarjenim pisateljem slikovite vzorce, vendar pa s tem še ne predstavlja svojega časa. Kakor hitro pustimo ob strani spise, ki govore samo o bogatih in mogočnih, ter se posvetimo študiju skromnejših dokumentov, nagrobnih, zidnih napisov in papirusov, se zdi, da je ohranilo zasebno življenje trdne kreposti. Z ganljivimi besedami hvalijo zakonsko ljubezen, dobroto do revežev ter ljubezen otrok do staršev, bratov in sester. Ali ne vidimo že poleg Avgustovega prestola njegove plemenite in nežne sestre Oktavije, ki je bila tako zvesta svojemu možu Antoniju, da je vzgajala celo njegove nezakonske otroke, ki jih je imel s Kleopatro?

Prav tako ni manjkalo tudi državljanskih kreposti: pobožnost, dostojanstvo, slava niso bile brez pomena ljudem Avgustove dobe. V pojmu krepostnega državljanja, ki se ves posveča splošni blaginji, kakor Cicero, Vergil, Seneka in še mnogo drugih, je več kot samo književna snov.

Kljub temu pa se je problem nrvnosti postavljaj posebno v vodilnih krogih. Naglo demoralizacijo je izzval predvsem denar, ki so ga prehitro in brez napora zaslužili. Temu so se pozneje pridružile še velike vojaške osvojitve. Samo plen, ki ga prinesel leta 61 Pompej iz Vzhoda, je znašal 216 milijonov zlatih frankov, sledilo pa mu je mnogo drugih.

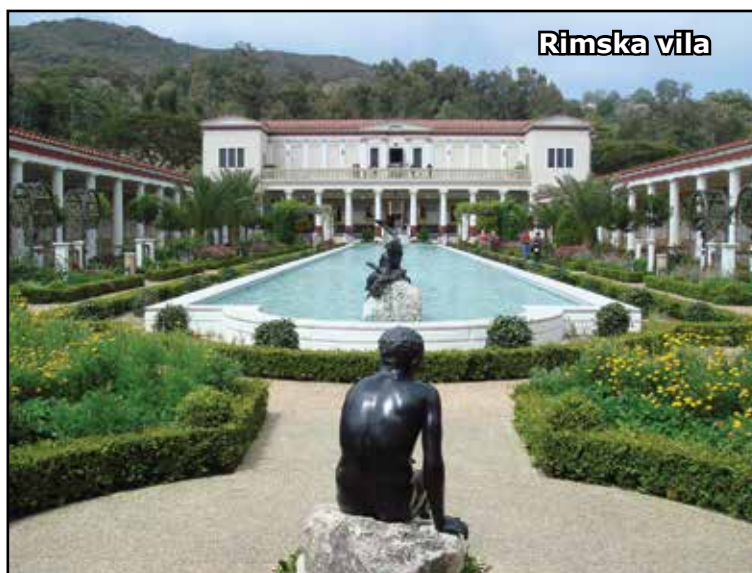
Nemogoče je ugotoviti točno vrednost te vsote v današnjih valutah. Po previdni cenitvi ob upoštevanju podatkov na medmrežju bi to bilo 3,4 milijarde dolarjev oziroma 2,87 milijarde evrov, nemogoče pa je reči, kako ogromna je bila kupna moč te vsote nekaj desetletij pred Kr.; (op. ur.)

To zlato, ki ni bilo vloženo v nobeno industrijo kakor dandanes, pa je poznalo samo eno uporabo: razkošje. Tako so postali stanovanje, miza in obleka prilika za nenavadne izdatke. V želji po sijaju so neprimerno pomnožili število sužnjev. Nesrečni vpliv pa se ne omejuje samo na kroge, ki so neposredno udeležni pri osvajanju – na visoke uradnike in častnike. Svoj delež hoče imeti tudi najmanjši legionar ter se zaradi sistema klientele vse ljudstvo navadi dajati prednost igri in brezdelju pred delom.

V imenu česa naj bi se tudi borili proti tem posegom kralja denarja?

Druga nevarnost, ki grozi rimski družbi, pa je tista, ki je vedno združena s pretiravanjem razkošja in dobička. Družina propada. Ločitev je bila tako olajšana, da se je oblast vznemirila. Dvoje zakonov, prvi iz leta 19 pred Kr. in drugi iz leta 9 po Kr. je skušalo omejiti razdejanje, se boriti proti prešuštvovanju in podpirati rojstva. Sam Avgust seveda ni pridigal s svojim zgledom, še manj pa njegova okolica, v kateri je cvetelo pohujšanje. Hvalevredni nameni, da postane družina javna ustanova in je zakon obvezen, niso zadostovali za vzpostavitev nrvnosti. Sicer pa se splav in izpostavljanje novorojenčkov nista štela za zločin in sta bila splošen običaj. Za izboljšanje nrvnosti je potrebno kaj več kakor vladarjeva dobra volja.

O tej krizi in nemoči države, ki hoče kljub dobri volji ozdraviti takšne bolezni, ne da bi popolnoma preobrazila družbo, je napisal Tit Livij obupane besede: »Prišli smo tako daleč, da ne moremo pre-

našati več niti svojih napak niti zdravil, ki bi jih ozdravila.« Občutje popolne nesmiselnosti vsakršnega napora, ki vedno nastopi v umsko visoko razviti družbah, pa je bil morda poslednji, najhujši znak krize. Lahko sicer občudujemo duševno silo stoikov, katerih vpliv je začel rasti v dneh Avgusta in Tiberija, toda zadnja njihova beseda je bila vedno neobčutljivost, popolno nezanimanje in odklanjanje, da bi

se vmešavali v zadeve ljudi. »Beži pred množico,« pravi Seneka, »beži pred majhnih številom, beži celo pred posameznikom!« Kaj naj potem še pričakujemo od družbe, v kateri so najboljši klonili? Jezus pa je najodločneje učil, da ne moremo pripadati sebi, če nočemo pripadati vsem.

Tudi družbeni položaj ni bil nič manj v slepi ulici. Razlika med razredi je bila vedno hujša. Razlika med preprostim človekom in velikašem je bila v Tiberijevih dneh gotovo večja kakor v času Grakhov (vodila sta rimsko državo v letih 133-121 pred Kr.). Na vrhu družbe so bili "honestiores", (bolj častitljivi), plemstvo, ki je v glavnem temeljilo na denarju, ker si moral, če si mu hotel pripadati, imeti obdavčenih 400.000 sestercev (danes ok. 1,6 milijona dolarjev oziroma 1,35 milijona evrov); vitezi, ki so živeli od velikih kupčij in donosnih javnih služb, ter senatorji, zemljiški lastniki in zelo visoki državni uradniki. Vsi so nosili tuniko s škrlatnim robom, eni z ozkim, drugi s širokim. Vsi so gojili tudi iste predsodke, isto domišljavost ter se vedno bolj oddaljevali od povzpeticov. Avgust je ta zaključeni značaj še po-

udaril, ko je razširil senatorske posebno pravice na ženo in otroke do tretjega rodu. Tako je bilo ustanovljeno plemstvo, ki je bilo osnovano na naslovih, ne na zaslugah.

Množica tako imenovanih "humiliores", (ponižnejši), svobodnjakov ali osvobojenec, ki v dobi cesarstva niso več imeli niti pravice voliti, je bila prepuščena svojemu vsakdanjemu življenju, svoji usodi brez bodočnosti. Nagrobni napisi so nam ohranili spomin na njihove skrbi in njihovo trpljenje. Vedno več je bilo tistih, ki jih ni bilo sram živeti v brezdelnem beračenju ali pa so se vdali v usodo ži-

veti na stroške velikašev. Ljudstvo ni bilo posebno nesrečno in vsakdanja sivina njegovega življenja je skrivala v sebi tudi nekaj sreče. Neovrgljivo pa je, da je bilo vajeno mestnega udobja in omejeno v svojo brezpomembnost, zato pa je vedno bolj držalo v lenobnost in nikakor ni bilo več zbiralnik, iz katerega bi se mogli prenovevi višji razredi. Družba je bila otrpla in je postajala vedno bolj sklerotična vse do tistega dne, ko jo je znova krvavo preoral prihod barbarov.

Še večja nevarnost za to družbo pa je bila v suženjstvu. Samo gospodarski razlogi ne pojasnjujejo ogromnega števila zaslužjenega prebivalstva, ki ga je bila gotovo tretjina. Suženj je bil v določenem smislu neobhodno potreben v času, ko je bilo tako malo orodja in strojev, vendar pa je sla po razkošju nenavadno pomnožila število ogromnih človeških čred. Usoda sužnja je bila v Rimu često mnogo strašnejša kakor v Grčiji. Ker so nanj gledali kot na "res", stvar, so ga cenili samo kot prvino bogastva, nič drugega. S hišnimi sužnji so včasih lepo ravnali, kar je bilo odvisno od čudi gospodarja, pri katerem

Sužnji

so živeli, strašna pa je bila usoda kmečkih sužnjev, ki so bili podložni "villicusu" (oskrbniku pristave), sužnjev po delavnicah, posebno pa sužnjev v rudnikih. Strahote tega stanu ne moremo izmeriti, če pomislimo, da v njihovih vrstah niso bili samo otroci sužnjev, rojeni v sužnosti, ampak tudi dolžniki, ki niso poravnali svojih dolgov, ter celo nesrečneži, ki so jih naropali in prodali morskimi razbojniki.

To je bil resnični rak, ki je glodal rimsko družbo. Najprej zato, ker je to pomenilo stalno grožnjo. Tacit pripoveduje, da se je leta 24, malo pred Kristusovim rojstvom, Rim "tresel" pred vstajo poljedelskih

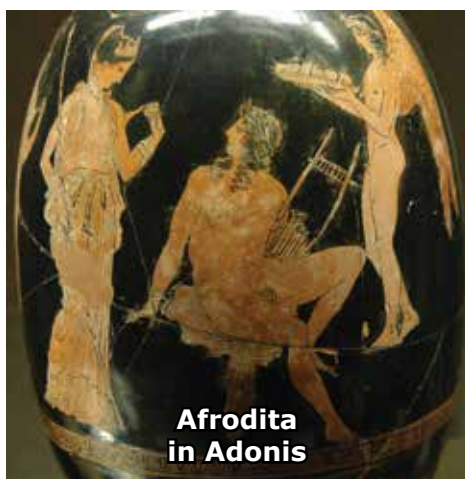
sužnjev v južni Italiji. Sledile so še mnoge druge in so imele daljnosežne posledice. Dalje zato, ker je ta rak suženjstva naučil človeka še trdote, trdote, ki je bila v nekem smislu neizogibna, ker morejo biti črede sužnjev nevarne. Eden od Ciceronovih sodobnikov je metal svoje sužnje v hrano ribam. Tudi sam Avgust je dal enega svojih sužnjev pribiti na ladijski jambor. Ko so pod Neronom sužnji umorili visokega uradnika,

so križali vseh štiristo njegovih sužnjev, mož, žena in otrok, čeprav se je izkazalo da so bili nedolžni; križali so jih, ker niso znali varovati gospodarja.

Zato ni nič čudnega, da so si izmučeni ljudje iskali tolažbo. Sužnji, ki so prihajali od vseh strani cesarstva, so zato mnogo doprinesli temu, da so se v Rimu naselile vse oblike verskega nemira, od misticizma do praznoverja. Preden so postale sobarice iz Antiohije in Aleksandrije oznanjevalke evangelija, so bile propagandistke nenavadnih verstev, ki so obljubljala pravičnejše življenje. Tu se je družbena kriza združevala z versko, ki jo je tedaj tako globoko doživljal Rim.

VERSKA KRIZA

Že večkrat je bil govor o globokem nemiru, ki ga razodeva rimska duša v tisti dobi. Staro latinsko verstvo, ki je temeljilo na suhem ritualizmu in na izmenjavanju uslug med človekom in božanstvom, ni nikogar več zadovoljevalo. Državno bogočastje, ki je nekoč s skupnimi obredi spremljalo vse trenutke življenja, je bilo, spremenjeno v češčenje cesarja, samo še oblika zvestobe zakonom in reda. Celo bajeslovje, ki so ga Grki obnovili, se je zdelo nesmiselno in nezadostno.

Afrodita in Adonis

Skepticizem je naraščal. Klavdij Lepi, ki je metal v vodo svete kokoši, da ne bi mogle dati nesrečnih znamenj, in Marcel, ki je smehljalje potegnil skupaj zavese svoje nosilnice, da ne bi videl znamenj, se pridružujeta Juvenalu, ki piše: »Niti otroci ne verujejo več, da obstoje mani (dobri duhovi rajnih pri starih Rimljanih; *op. prev.*), podzemeljsko kraljestvo, črne žabe v Stiksu (podzemeljska reka; *op. prev.*) in brodnik s kljukastim veslom, ki z enim samim čolnom prevaža na tisoče ljudi!«

Izida

Pa vendar se je, kakor v vseh družbah v zatonu, razodevalo silno hrepenenje po nečem, po veri, nauku, celo po praznoverju, ki naj bi nadomestilo praznino, ki jo je ustvarilo uradno verstvo. V Rimu je zato mrgolelo čarodejev, vedeževalcev in sleparjev. Večkrat so jih morali izgnati (na primer Tiberij leta 16). Toda, kakor pravi Tacit: »Z eno roko Kaldejce izganjajo, z drugo jih zadržujejo.« Agripa si je dal sestaviti svoj horoskop. Horacij pravi, da je srečen, ker je rojen v istem položaju zvezd kakor Mecen, ker oba štiti Jupiter pred grožnjami mračnega Saturna. Tiberij se je na Capriju obdajal z zvezdarji. Vsi imenitniki v Rimu so imeli pri sebi vedeževalce in čarovnike.

Množice ljudi, ki so kot vojaki ali uradniki bili v Afriki in v Aziji ali so kot sužnji prišli od tam, so že davno prinesle in razširile po državi vzhodna verstva. Črna frigijska boginja, ki jo poslej imenujejo Cibela in jo spremlja zanosni, lepi mladi Atis, egipčanska Izida, porok neumljivosti in zaščitnica kurtizan, mrtvi in zopet od mrtvih vstali bibloški Adonis ter Astarta, Afrodita, Atergatis in množica drugih so si v rimskih krogih pridobili pristaše. Misteriji s svojimi posvetilnimi obredi, s svojo skrivnostnostjo in s svojim naukom, katerega splošni in nadčutni značaj je pritegoval plemenite duhove, so predstavljali v državi val, ki je vedno bolj naraščal v prvih dveh stoletjih po Kristusu. Vsi veliki ljudje s samim Avgustom vred so se dali posvetiti v elevzinske misterije. Nešteto pristašev so imeli tudi Dionizijevi misteriji. Pozneje je prišel še perzijski bog Mitra, mladi lovec ali bik, ki ga darujejo, in katerega krvavi krst je pritegoval posebno legionarje.

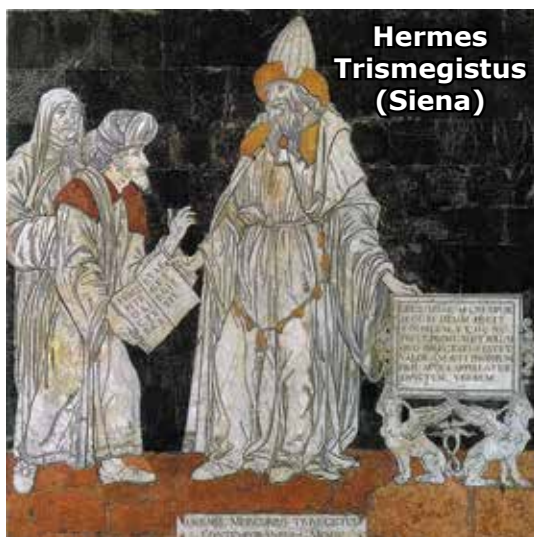
Nenavaden prizor in skrajna zmeda. Vse se meša in kopiči. Prvine, izvirajoče iz nasprotujočih si virov v zmesi različnih nauk, kjer ni mesta logiki. Nasproti pretiranemu racionalizmu uradnega verstva stoji

mnogovrsten iracionalizem. Avgustov poskus, da bi vrnil staremu latinskemu verstvu nekaj življenja, se je ponesrečil; razen politične mu nihče ni pripisoval kake važnosti. Ljudje so pričakovali od teh zmedenih nauk to, kar so vedno pričakovali od dogem in obredov. Toda celo v sumljivih zamaknjenjih, v bolj ali manj priporočljivih vajah določenih misterijev in v obredih spolnega značaja je vstajal namen, ki so ga nato še bolj razodevale razne vrste pokore in strogega mrtvičenja – namen prekoračiti meje človeškega in utešiti večno hrepenenje.

Pri najbolj izobraženih je tudi filozofija hotela odgovoriti na ista vprašanja. Stoicizem ni toliko skušal potolažiti človeka, ampak ga naučiti, da se ukloni splošni nuji. Da bi bil deležen božjega življenja mu je predlagal samo, naj se ukloni usodi. Filonovo aleksandrinizem s svojim pojmovanjem zamaknjenosti, ki ga bomo ponovno našli v neoplatonizmu, je na drug način odgovarjal hrepenenju duše, ki se hoče rešiti sedanjega življenja in se združiti z Bogom. Velik vpliv na sicer omejen krog je imel neopitagorizem, nauk, katerega važnost so doslej podcenjevali, ki

ga pa danes bolje poznamo. Pod vplivom idej Pitagora, grškega modrijana iz 6. stoletja pred Kristusom, o katerem pa je dvomljivo, če je sploh živel – iznašel je baje tudi nauk o kvadratnih hipotenuze in katet v pravokotnem trikotniku – naj bi neopitagorizem trdil, da je človeška duša, ki je delček božanstva, žarišče, kjer se zgoščujejo žarki vesolja, skrivnostni mikrokosmos, združen z makrokosmosom. S stvarstvom je duša padla z neba, vendar pa je poklicana, da se zopet vrne tja kot v svojo domovino.

Ta nauk je pomešan z mnogimi orfejskimi, egipčanskimi in drugimi tokovi, nastopil v Avgustovem času, to pa ne kot suha teorija, ampak kot živa vera. Ciceronov sodobnik Nigidius Figulus je

Hermes Trismegistus (Siena)

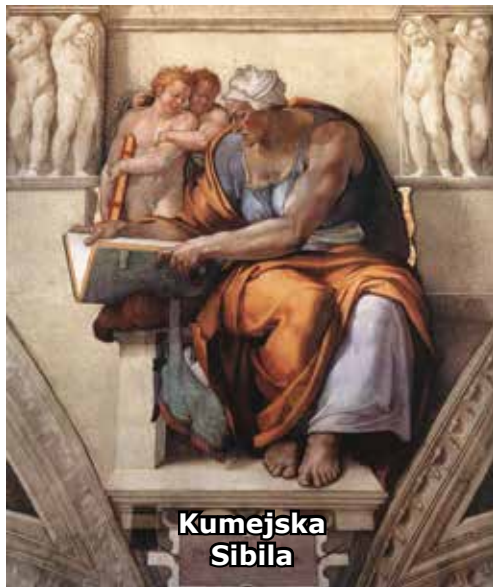
Mitra

sestavil popolno poročilo o njem, v Rimu pa so našli podzemeljsko baziliko, kjer so se zbirali verniki te filozofije, ki je bila tako blizu veri.

Vemo tudi, da je Vergil v svoji 4. eklogi napisal skrivnostne stihe, kjer po Sibilinem navdihu napoveduje skorajšnjo preobrazbo sveta, povezano z rojstvom vnaprej določenega deteta, ki bo oznanjalo zlato dobo. Danes tej pesnitvi ne priznavajo več misijonskih namenov, kakor so to često delali; zanesljivo pa se zdi, da gre za povezavo pitagorejskih idej s priložnostnim dogodkom, idej, ki so napovedovale popoln prevrat vsega obstoječega na začetku našega štetja. V sienski stolnici je mogoče videti na tleh v mozaiku blizu praga Hermesa Trismegista, poleg njega pa kumejsko Sibilo, ki razvija pergament s stih 4. ekloge. Pesnik nam v pesniški domišljiji daje v polnosti občutiti tesnobno pričakovanje mnogih tedanjih duhov. Rimski svet je pri vsem svojem blišču mračno slutil, da stoji pred propadom in je iskal smisel svoje slutnje.

Cesarstvo je po besedah msgr. Louisa Duchesna kot "domovina krščanstva od njegovega začetka", pripravila evangeliju udoben okvir, v katerem se je

razširil, prometna sredstva, ki so jih uporabljali apostoli, in mir, ki mu je pomagal, da se je zakoreninil, preden je udarila ura velikih viharjev. Odgovor na vsa vprašanja, ki so si jih tedaj zastavljali ljudje, pa je prinesel Kristus. Intelektualna kriza: Kristusov

Kumejska Sibila

nauk je znova zgradil temelje osebnosti in tako osnoval nov humanizem. Nравstvena kriza: prebudil je korenito spremembo v načelih, ki so se oprla neposredno na Boga namesto da bi bila odvisna od golega razuma in od koristi, posvečenih od družbenih zakonov. Družbena kriza: evangelij, ki vrača človeku njegovo dostojanstvo in ki razglašča, da je edini nujni zakon ljubezen, ta evangelij je na mah izpolnil pričakovanje ponižanih in zaslužjenih ter povzročil, da se je po žilah družbe začela pretakati nova kri. Duhovna kriza: vse nejasno stremljenje za novim vzorom pravice na zemlji in miru onkraj groba se

je končno izlilo v luč jasnega nauka, ki je bolj čist od vsakega drugega. Zgodovinsko dejstvo rimske države je mnogo pripomoglo, da je seme, posejano v Palestini, vzklilo ter se naglo razrastlo, vendar vse razodeva, da je bilo seme potrebno in ga je svet na dnu duše pričakoval.

VSE SE POVRNE

Lk 16,19-31

»Živel je bogataš. Oblačil se je v škrlat in dragoceno tkanino ter se dan na dan sijajno gostil. Pri njegovih vratih pa je ležal revež, ki mu je bilo ime Lazar in je imel polno ran po telesu. Rad bi se najedel tega, kar je padalo z bogataševe mize, in celo psi so prihajali in lizali njegove rane.

Revež je umrl, in angeli so ga odnesli v Abrahamovo naročje. Tudi bogataš je umrl in bil pokopan.

In ko je v podzemlju trpel muke, je povzdignil oči in od daleč videl Abrahama in Lazarja v njegovem naročju. Zaklical je: »Oče Abraham, usmili se me in pošlji Lazarja, da pomoči konec svojega prsta v vodo in mi ohladi jezik, kajti trpim v tem plamenu.«

Abraham mu je rekel: »Otrok, spomni se, da

si v življenju dobil svoje dobro, Lazar pa prav tako húdo; zdaj je on tukaj potolažen, ti pa trpiš. Vrh tega je med nami in vami velik prepad, tako da tisti, ki bi hoteli od tod priti k vam, ne morejo, pa tudi od tam se ne da priti k nam.«

Nato mu je bogataš rekel: »Prosim te torej, oče, da ga pošlješ v hišo mojega očeta. Imam namreč pet bratov in posvari naj jih, da tudi oni ne pridejo v ta kraj mučenja!«

Abraham mu je dejal: »Imajo Mojzesa in preroke, te naj poslušajo!«

Ta pa mu je odvrnil: »Ne, oče Abraham, toda če pojde kdo od mrtvih k njim, se bodo spreobrnil.«

On pa mu je dejal: »Če ne poslušajo Mojzesa in prerokov, se ne bodo dali prepričati, četudi kdo vstane od mrtvih.««

MOLITVENI NAMEN ZA DECEMBER 2017

Da bi starejši, ki jih podpirajo družine in krščanske skupnosti, sodelovali z modrostjo in izkušnjami pri posredovanju vere in vzgoji novih rodov.

CERKEV – KARIZME

VII. RAZLIČNOST in EDINOST

Gospod je že v začetku obilno napolnil Cerkev z darovi svojega Duha in jo tako naredil vedno živo in rodovitno. Med temi darovi so nekateri, ki so posebno dragoceni za ustanavljanje in pot krščanske skupnosti: gre za karizme. Vprašajmo se: kaj je pravzaprav karizma? Kako jo prepoznamo in sprejmemo? In predvsem: ali je na dejstvo, da je v Cerkvi množica različnih karizem, treba gledati kot nekaj koristnega in lepega, ali kot problem?

V običajnem jeziku mislimo ob omembi karizme pogosto na talent, na naravno sposobnost. Pravimo: »Ta oseba ima osebno karizmo za poučevanje. Ima talent.« Enako o neki posebno sposobni in vplivni osebi običajno rečemo: »To je karizmatična osebnost.« – »Kaj misliš s tem?« – »Ne vem, ampak je karizmatična.« Tako pravimo. Ne vemo, kaj pravimo, ampak rečemo »Je karizmatična.« V krščanskem pomenu besede je pa karizma veliko več kot neka osebna lastnost, neka naravna nadarjenost, s katero je mogoče biti obdarjen: karizma je milost, je dar Boga Očeta po delovanju Svetega Duha. In je dar, ki ni nekemu dan zato, ker bi bil boljši od drugih ali ker bi si ga zaslužil: je dar, ki ga Bog daje, da bi ga enako zastonj in z enako ljubeznijo mogel postaviti v službo vsej skupnosti, v dobro vseh. Govoreč na malo bolj običajen način, pravimo takole: »Bog daje to lastnost, to karizmo tej osebi, pa ne zanjo, ampak za službo vsej skupnosti.«

Nekaj važnega, kar je treba takoj poudariti, je dejstvo, da nekdo ne more sam ugotoviti, ali ima kako karizmo in katero ima. Kolikokrat smo slišali ljudi, ki so rekli: »Jaz imam sposobnost, da znam zelo dobro peti.« In nihče nima poguma, da bi mu rekel: »Raje molči, saj nas s svojim petjem samo mučiš!« Nihče ne more reči: »Imam to karizmo.« Darovi, s katerimi nas napolnjuje Oče, vzrastejo in cveto v skupnosti. V naročju skupnosti se naučimo spoznati jih kot znamenje njegove ljubezni za vse njegove otroke. Dobro je torej, da se vsakdo izmed nas vpraša: »Ali je Gospod v milosti Svetega Duha dal zrasti v meni kako karizmo, ki so jo moji bratje v krščanski skupnosti spoznali in podpirali? In kakšen je moj odnos do tega daru: ga živim z velikodušnim dajanjem v

službo vsem, ali pa ga zanemarjam in navsezadnje pozabim? Ali mogoče postane celo vzrok domišljavosti, tako da se vedno pritožujem nad drugimi in hočem, da je v skupnosti vse po moje?« To so vprašanja, ki si jih moramo postaviti: je v meni kaka karizma, je to karizmo priznala Cerkev, sem zadovoljen s to karizmo ali pa sem nekoliko nevoščljiv zaradi karizem drugih, da sem hotel ali hočem imeti to in to karizmo. Karizma je dar: edini Bog jo da!

Odkrivati s kolikimi različnimi karizmami in kolikimi darovi svojega Duha Oče napolnjuje svojo Cerkev, je prelepa izkušnja! To ne sme biti vzrok za zmedenost in zadrego: vse so dar Boga krščanski skupnosti, da bi mogla skladno rasti v veri in njegovi ljubezni kot eno samo telo, Kristusovo telo. Isti Duh, ki daje to različnost karizem, povzroča tudi edinost Cerkve.

Vedno je to isti Duh. Spričo te množice karizem se mora torej naše srce odpreti veselju. Mislimo moramo: »Kako je to lepo! Toliko različnih darov, ker smo vsi Božji otroci in vsi enako ljubljeni.« Gorje pa, če ti darovi postanejo vzrok zavidanja, razdora, nevoščljivosti! Kot spominja apostol Pavel v 12. poglavju Prvega pisma Korinčanom, so vse karizme važne v Božjih očeh, istočasno pa nobena ni nezamenljiva. To pomeni, da v krščanski skupnosti potrebujemo eden drugega in vsak sprejeti dar se uresniči v polnosti šele, ko so ga deležni bratje v dobro vseh. To je Cerkev! In kadar se Cerkev v različnosti svojih karizem izraža kot skupnost, se ne more motiti: lepota in moč ti-stega nadnaravnega smisla za vero (sensus fidei) je darovana po Svetem Duhu zato, da bi mogli vsi skupaj vstopiti v srce evangelija in se naučiti v svojem življenju slediti Jezusu.

Poseben zgled za to je sveta Terezija Deteta Jezusa. Ta svetnica, ki je umrla štirindvajsetletna in je tako ljubila Cerkev, je hotela biti misijonarka. Hotela je imeti tudi vse karizme, saj je govorila: »Rada bi bila to in to in to.« V molitvi pa je ugotovila, da je njena karizma ljubezen. In je izrekla prelepi stavek: »V srcu Cerkve bom jaz ljubezen.« In to karizmo imamo vsi: sposobnost ljubiti. Molimo za sposobnost ljubiti Cerkev in sprejeti vse karizme z ljubeznijo otrok naše svete matere Cerkve.

TEOLOŠKI ESEJ O GENOCIDIH

POVZETEK

Pojem genocida se je začel pojavljati šele v naj-novejšem času, po letu 1945, ko se je odvijal proces proti nacističnim krvnikom v Nürnbergu in po 8. decembru 1948, ko je Organizacija Združenih narodov odobrila sporazum o preprečevanju in zatiranju zločina genocida. Znanstveno raziskovanje se je pa praktično pričelo šele leta 2004, ko so bile objavljene prve ugotovitve tega pojava. Te so bile preprosto porazne: v vseh dobah človeške zgodovine in po vseh celinah naše zemlje so vedno obstajali slučajni neusmiljenega klanja, iztrebljanja in uničevanja celotnih plemen in narodov, ki jih je, kar je najhujše, odobraval samo Sveto pismo Stare zaveze.

Pojav je torej predstavljal pravi izziv tudi za teologe, ki se pa o njem niso upali razpravljati. Pričujoče proučevanje torej ne more biti več kot prvi poskus obravnavanja tega predmeta, podvrženega dobrodošlim popravkom.

Iz grozljivih opisov genocidov novejšee dobe je prišlo na dan, da so se vsi njihovi povzročitelji naslanjali na opis poulične drhali, kakor jo je opredelil francoski mislec Gustav Le Bon, ki je tudi načrtoval pot, po kateri se te drhali lahko izrabijo za izvedbo vseh mogočih prevratov. Ker pa so te drhali na splošno predstavljale neznatno manjšino v kulturno razvitih deželah, je Stalin iznašel metodo, kako to drhal pomnožiti v nedogled in jo spremeniti v strahotno orodje množičnega iztrebljanja in uničevanja.

Za izčrpno razlago tega pojava bi bilo dobro, če bi teolog sledil namigom svetega Pavla o bistveni sestavi človeka, ki ni samo razumna žival, kakor to uči Aristotel, niti samo bitje, sestavljeno iz duše in telesa, kakor se na splošno misli in opisuje, ampak oseba, v kateri razlikujemo »duha, dušo in telo« (1 Tes 5,23). Duša obsega um in voljo, duh pa je lastnost, s katero dojemamo verske in duhovne skrivnosti (1 Kor 2,12-15). Poleg tega so v človeku psihofizična nagnjenja, ki so energetska počela vsega človeškega delovanja, ki so v zgodnji mladosti neurejena, ki pa po razumni vzgoji postanejo dragocen vir življenja, delovanja in napredka. Zato bi se morali teologi bolj upirati državnikom, ki v upanju na lažje obvladovanje državljanov pospešujejo nekulturo v šolah, v umetnosti, v razbijanju družinskega življenja, v spolnosti, v uživanju mamil in navajajo mladino v napadalnost, prekinjanje življenja z rodov, v upanju, da bodo preprečili dozorevanje njihovih nagnjenj in nagonov.

Genocidi v Stari zavezi Svetega pisma pa teologa opominjajo, da se Bog postopoma razodeva človeku po izbranih posameznikih in po izvoljenem narodu. V dolgih tisočletjih razvoja je človek polagoma zašel v mrežo slabih razvad, ki so posegale tudi na izključno Božjo pravico nad človeškim življenjem. Ko se je Bog prvič osebno razodel Adamu in Evi, jima je to tudi dal vedeti, toda onadva ga nista poslušala. Tako sta se napadalnost in nasilje nad sočlovekom vedno bolj širila, tudi pod pretvezo, da je pobijanje nedolžnih otrok Bogu še posebno všečna daritev. Zato je Bog zapovedal ubijati vse, ki taka ali druga slična malikovanja uvajajo in izvajajo. Nato je po svojih glasnikih najprej razglasil za dovoljene pravične vojske, pozneje pa je tudi to skušal odpraviti z nasvetom, naj se okupatorju ne upirajo. V 6. stoletju pred Kristusom pa je nek učenec preroka Izaija že oznanil Hebrejcem, da edino nenasilje in prostovoljno prenašanje trpljenja in smrti lahko reši človeka zlega nagnjenja napadalnosti in nasilnosti. To je s svojim zgledom

potem Kristus potrdil in naročil oznanjati vsem ljudem.

Premišljevanja o vernosti ali nevernosti celotnih narodov pa so pisatelje svetih knjig polagoma privedla tudi k prepričanju o obstoju druge vrste duhov ali nadangelov. Tako je na primer v Stari zavezi prerok Daniel (10. poglavje) prepričan, da v vsakem narodu vera

privzame nek svojski lik, tako da lahko po pravici govorimo o duhu vere, o nadangelu, ki ga razodevajo Hebrejci s svojo vero v enega Boga, ki se imenuje Mihael, ali o duhu vere, ki ga je med Perzijci razširil Zaratustra (nadangel Perzije), ali o veri, ki povezuje Grke med seboj. Tudi hebrejske misijonarje, ki oznanjujejo vero v enega Boga med drugimi narodi, združuje med seboj enotni duh oznanjevanja, nadangel Gabriel. Po Danielu hebrejski misijonarji niso želi uspeha med pristaši perzijske vere, toda evangelist Matej poroča o verskih poglavarjih Perzije (Modri), ki so v Kristusu prepoznali edinega Odrešenika. V Novi zavezi je govor o angelih, to je o kolektivnem verskem duhu pokrajinskih škofij (Raz 2 - 3).

Kakor pa duh vere preveva v dobrem celotne narode, tako tudi pregrehe in zle razvade polagoma prerastejo v duha zla, hudobije. Ta zli duh ne živi v nekem peklu, ampak na zemlji (Raz 12,9), v atmosferi, ki jo vdihavamo (Ef 2,2), in skuša vse zavesti, da bi postali nasprotniki Boga (satan), od naših prastaršev v veri do modernih borcev proti vsemu, kar je Božjega.

MARIJA

ESHATOLOŠKA PODOBA CERKVE

V Janezovem Razodetju nastopa noseča žena, ki rodi sina medtem ko krvavordeč zmaj divja proti njej in proti njemu, ki ga je rodila. Krščansko bogoslužno in umetniško izročilo je v tej ženi videlo podobo Marije, Kristusove matere. Vendar je prvi namen svetega pisatelja drugačen. Če rojstvo otroka pomeni prihod Mesija, potem je jasno, da žena pooseblja Božje ljudstvo, pa naj bo to Izrael ali pa Cerkev. Razlaga v Marijinem smislu pa ne nasprotuje cerkvenemu pomenu besedila, saj je Marija po besedah dogmatične konstitucije o Cerkvi II. vatikanskega koncila "podoba Cerkve".

Na ozadju verne skupnosti je torej opaziti podobo Mesijeve matere. Proti Mariji in proti Cerkvi se dviguje zmaj, ki pomeni satana in zlo, kakor to naznačuje že simbolika Stare zaveze; rdeča barva je znamenje vojske, pokolov, prelite krvi; "sedem glav" s kronami pomeni izjemno oblast, medtem ko "deset rogov" označuje presentljivo moč zveri, ki je opisana pri preroku Danielu (prim. 7,7), in tudi ona pomeni goljufivo oblast, ki straši po zgodovini.

Dobro in zlo se torej spopadata. Marija, njen Sin in Cerkev predstavljajo navidezno šibkost in majhnost ljubezni, resnice in pravičnosti. Proti njim buta pošastna rušilna moč nasilja, laži in krivičnosti. Toda slavospev, ki zaključuje odlomek v Razodetju, nas spominja, da bo dokončno sodbo izreklo »odrešenje, moč in kraljevanje našega Boga ter oblast njegovega Mesija« (Raz 12,10).

Gotovo, da je v času zgodovine Cerkev lahko prisiljena zateči se v puščavo kakor stari Izrael na poti proti obljubljeni deželi. Puščava je med drugim tudi tradicionalno pribežališče preganjanih, je skrivnostno in vedro okolje, ki nudi Božje varstvo (prim. 1 Mz 21,14-19; 1 Kr 19,4-7). V tem pribežališču ostane žena, vendar samo omejen čas, kot poudarja Razodetje (prim. 12,6.14). Čas stiske, preganjanja in preizkušenj torej ni nedoločen: na kraju bo prišla osvoboditev in ura slave.

Ko premišljujemo to skrivnost z Marijinega vidika, lahko zatrdimo, da je »Marija ob svojem Sinu najpopolnejša podoba svobode in osvoboditve človeštva in vesolja. Cerkev, ki ji je mati in zgled, mora gledati nanjo, da bi razumela smisel lastnega poslanstva v njegovi polnosti« (prim. okrožnico *Odrešenikova Mati*, 37).

Uprimo torej svoj pogled na Marijo, podobo Cerkve romarice v puščavi, vendar obrnjene k svetlemu cilju nebeškega Jeruzalema, kjer bo blestela kot nevesta Jagnjeta, Gospoda Kristusa. Mati Božja je Hodigitriá, kot jo slavi vzhodna Cerkev, to je tista,

"ki kaže pot", Kristusa, edinega srednika po katerem je mogoče srečati v polnosti Očeta. Francoski pesnik vidi v njej »stvar v njeni izvorni časti in v njeni končni dopolnitvi, kakor je izšla iz Boga v jutru svojega resničnega sijaja« (Paul Claudel).

V svojem brezmadežnem spočetju je Marija popoln vzor človeka, ki je od začetka napolnjen s tisto božjo milostjo, ki ustvarjeno stvar vzdržuje in preoblikuje (prim. Lk 1,28). ter v svoji svobodi vedno izbere pot Boga. V svojem slavnem vnebovzetju pa je Marija podoba stvari, ki jo vstali Kristus kliče, naj se na koncu zgodovine pridruži polnosti občestva z Bogom v vstajenju za blaženo večnost. Za Cerkev, ki pogosto čuti težo zgodovine in grožnje zla, je Kristusova Mati svetlo znamenje človeštva, ki je odrešeno in obdano z odrešilno milostjo.

Zadnji cilj vsega človeškega dogajanja se bo uresničil, ko »bo Bog vse v vseh« (1 Kor 15,28) in ko – kot naznanja Razodetje – »morja ne bo več« (21,1), to je, ko bo znamenje uničevalnega kaosa dokončno uničeno. Takrat bo Cerkev stopila pred Kristusa kot »nevesta, ozaljšana za svojega Ženina« (Raz 21,2). To bo trenutek bližine in ljubezni brez omejitev. Vendar Cerkev že zdaj predokuša veselje, ki ji bo dano v polnosti ob koncu časov, ko gleda Marijo Vnebovzeto. V romanju vere skozi zgodovino Marija spremlja Cerkev kot zgled cerkvenega občestva v veri, v ljubezni in v edinstvu s Kristusom. Večno je navzoča v Kristusovi skrivnosti, zato je sredi apostolov, v samem srcu porajajoče se Cerkve in Cerkve vseh časov. Saj je bila v dvorani zadnje večerja Cerkev zbrana v Mariji, ki je Mati Jezusa in njegovih bratov. Ni torej mogoče govoriti o Cerkvi, če ni ob njej navzoča Marija, Mati Gospoda z njegovimi brati.

Pojmo torej slavospev Mariji, podobi odrešenega človeštva, znamenju Cerkve, ki živi v veri in ljubezni in je vnaprej deležna polnosti nebeškega Jeruzalema. »Pesniški genij svetega Efrema Sirskega, ki so ga imenovali 'harfa Svetega Duha', je neutrudno opeval Marijo in pustil pečat, ki še sedaj živi v vsem izročilu sirske Cerkve« (Okrožnica *Odrešenikova Mati*, 31). On je orisal Marijo kot podobo lepote: »Ona je sveta v svojem telesu, lepa v svojem duhu, čista v svojih mislih, iskrena v svoji razumnosti, popolna v svojih občutkih, čista, trdna v svojih namelih, brezmadežna v svojem srcu, odlična in polna vseh kreposti.« Naj ta podoba odseva sredi vsakega cerkvenega občestva kot popoln odsev Kristusa in naj bo znamenje, dvignjeno med ljudstvi, kot "mesto na gori" in "luč na svetilniku, da bo svetila vsem" (prim. Mt 5,14-15).

BOŽIČNA VOŠČILA

Srečne in manj srečne dneve
blagoslavljam nam vse leto,
božje Dete nebogljeno,
v borne jasli položeno.

In mine leto, mimo gre,
vsi dnevi so prebežne ptice.
Pojdiva v mesto Betlehem
v svetlobi zvezde repatice.

To Srce, ta Dih miline,
te Ljubezni skrivna moč:
te poljane betlehemske,
ta večer, ta Božja noč ...

Dete, za vse nas rojeno ...
Dete, v jasli položeno ...
Dete božje nebogljeno.

Ta Betlehem, ta Hiša kruha
po vonju iz pastirskih koč,
in Božje rojstvo in tihota,
blagoslovljena sveta noč.

Sveto Dete betlehemsko,
čudež blažene noči,
blagoslavljam, z nami bodi
sredi stisk in radosti.

Pridi, Dete, v ta naš svet,
pridi, Betlehemski cvet,
da po božjem zadehti,
da se milost razcveti,
da Ljubezni razodetje
v mir popelje to stoletje.

Trepeti zvezd z nebeških cest.
Drhtenje srca ob rojstvu Boga.
Ves milosten in tih večer
in sveta noč in božji mir.

Stopiti za zvezdo
na širne poti,
iskati in najti
Božje sledi.

V srcu kot mirú glasnica
vzhaja zvezda repatica.
Duša radostna prepeva
zornice ob svitu dneva.
Ko jo grešnih spon razveže,
božje Dete vanjo leže.

Iz jasli prihaja.
S križem odhaja.
Z nami ostaja.

BOŽIČNI OBISK

RUSKA LEGENDA

Dan pred Božičem se je nekemu možu sanjalo, da ga bo na Božič obiskal sam Bog. Ko se je zbudil, je takoj zakuril peč in pospravil sobo, da ga ne bi bilo pred Bogom sram. Skuhal je zajtrk in pričakujoč sedel za mizo. Bil je srečen. Naenkrat so se zaslišali pred vrati koraki in takoj je potrkalo. Mož je skočil pokonci in stekel odpret. Pred njim je stal pismonoša, ves rdeč od mraza. Mož se je zasmilil, zato ga je povabil v sobo. Pogostil ga je s čajem in ga povabil, naj se pogreje.

Ko je poštar odšel, je mož pospravil umazane skodelice in postavil na mizo čiste. Sedel je k oknu, da bi že od daleč zagledal težko pričakovanega gosta. Kar precej ljudi je šlo mimo okna, a nihče se ni ustavil. Mož jih je prijazno pozdravljaj in skrivaj pogledoval na uro. Ko je bilo že nekaj čez poldne, je na cesti opazil majhnega fantka, ki so mu po licih polzele debele solze. Odprl je vrata, povabil otroka k sebi in mu postregel s toplim čajem. Otrok mu je povedal, da se je izgubil in ne najde domov. Mož ga je prijel za roko in mu obljubil, da bosta skupaj gotovo našla pravo pot. Na vrata je napisal listek: »Prosim, počakaj! Pridem takoj!« Vrata je pustil odklenjena, da bi Bog lahko vstopil in mu ne bi bilo treba čakati na mrazu.

Pot do fantkovega doma je bila daljša, kot je mislil. Tako se je vrnil šele ob prvem mraku. Opazil je, da v njegovi sobi gori luč in da nekdo stoji pri oknu. Srce mu je poskočilo od veselja.

»Torej je le prišel, kakor je obljubil!« si je mislil.

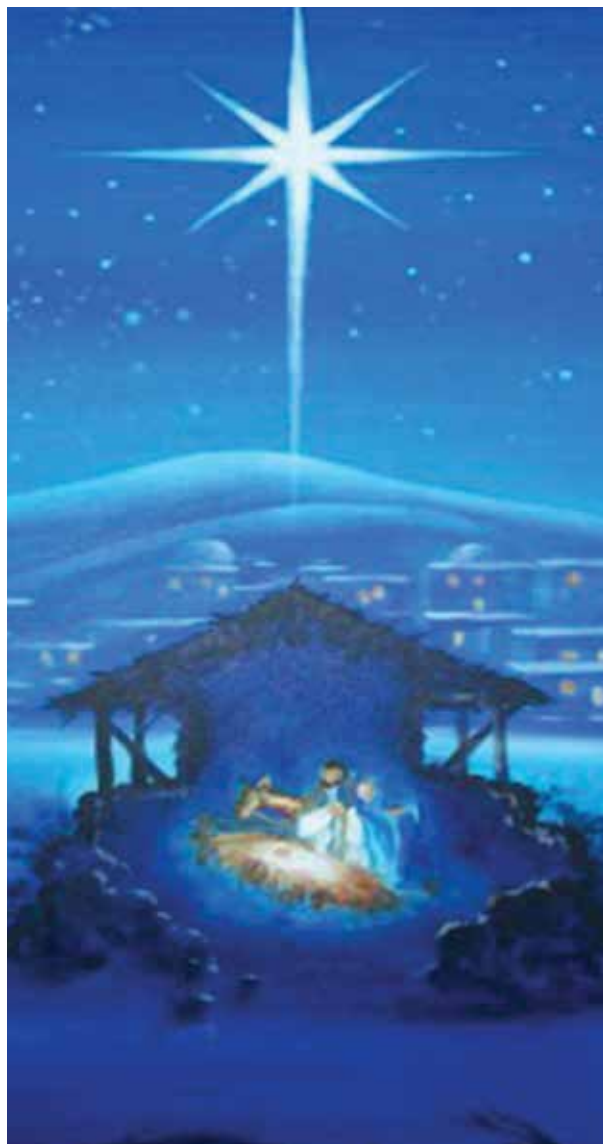
V svojem domu pa je našel sosedo. Bila je utrujena in žalostna, saj že tri dni ni spala. Njen sin je zbolel in jo je potreboval vsak trenutek. Mož se je žena zasmilila, saj je vedel, da ji po moževi smrti ni bilo lahko. Šel je k njej

in ji pomagal zaviti sina v vlažno rjuho. Nato je sedel na posteljo k bolnemu otroku, da je njegova mati lahko vsaj za trenutek zadremala.

Ko se je mož končno vrnil v svoj dom, je že minila polnoč. Utrujen in neizmerno razočaran je šel v posteljo. Misлил si je:

»Tako zelo sem verjel in se veselil, da me bo Bog obiskal, pa ga ni bilo.« Takrat pa je zaslišal glas:

»Trikrat sem bil danes pri tebi, trikrat si me sprejel. Hvala ti, da sem se smel pogreti ob topli peči in se okrepčati s čajem! Hvala ti, da si mi pomagal najti pot do doma in me pripeljal k mojim! Hvala ti, da si me tolažil in mi pomagal! Hvala ti, da sem smel trikrat biti tvoj gost!«

MOŽ IN POMEN VREDNOT V DRUŽINI

31. DECEMBER

Beseda "vrednota" pomeni nekaj, za kar je vredno živeti, za kar se je vredno truditi in v življenju žrtvovati. Vredno pa je zato, ker človek ob tem notranje raste, dozoreva, oblikuje svojo osebnost, postaja vse bolj človek in uresničuje v sebi Božjo zamisel. To pa je največ, kar more v življenju doseči in iz sebe narediti.

NAJVEČJA VREDNOTA, ob kateri se poročen mož oblikuje, je ljubezen do žene. To ljubezen lepo izraža poročni prstan. Je iz zlata ali druge dragocene kovine – mož naj ljubezen do žene ceni nad vse. Prstan je zaokrožen in ne prideš do konca – ljubezen med zakoncema nima in ne sme imeti konca. Prstana ob poroki ne daje zakoncema duhovnik in ne vzameta si ga sama, temveč ga drug drugemu darujeta – tako je tudi z zakonsko ljubeznijo. Prstan nosiš vedno s sabo – zvest mož vedno in povsod misli na svojo ženo.

ZA LJUBEZNIJO DO ŽENE je največja vrednota poročenega moža v tem, da ceni lastno očetovstvo. Ta pa se kaže v razmerju z njegovo ljubeznijo do življenja. Želja moža, da postane oče, je toliko večja, kolikor več je v njem vere, zaupanja in ljubezni do Boga. Bog je življenje samo ter Stvarnik in začetnik življenja. Število otrok je v naših družinah dostikrat zato vse manjše, ker je v njih Bog vse manj prisoten. Kjer zmanjkuje prostora za Boga, tam ga polagoma zmanjka tudi za človeka. Živeli bodo samo tisti narodi, katerih zakonski možje bodo cenili očetovstvo, ker bodo v njem gledali vrednoto.

ŽIVLJENJE V DRUŽINI in družbi je vredno človeka, kadar se vsi ravna po "pravilih igre". Ta pravila so: poštenost, dobrota, zvestoba dani besedi, resnicoljubnost, čut odgovornosti, dostojnost... Srečni otroci, ki morejo reči: Nikoli nisem slišal ali videl svojega očeta, da bi se zlagal, da bi bil nepošten, da bi zaklel, rekel nedostojno besedo, se prepiral, koga ogoljufal ali poniževal ali se v katerikoli stvari spozabil. Doma in v javnosti se je

trudil, da bi bil gospodar svojih besed in svojih dejanj.

DELO JE VREDNOTA, ki v moževem življenju zavzema važno mesto. Ko dela, sodeluje s Stvarnikom, se povezuje s Kristusovim delom v Nazaretu, posvečuje sebe in družino, uresničuje samega sebe, služi kruh sebi in tistim, ki ga sami ne morejo. Dobro opravljeno delo more biti izvrsten dokaz ljubezni do Boga in ljudi.

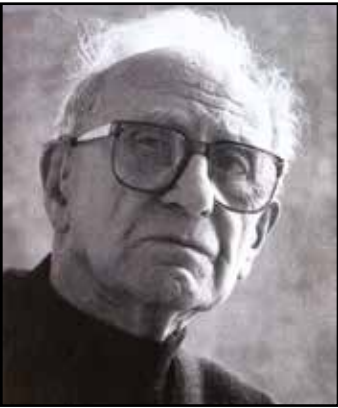
VAŽNO JE, da se družina zna sprostiti, razveseliti, si vzeti čas za skupni izlet, za romanje in sploh oddih. Še lepše je, če to zna narediti skupaj z družinami, s katerimi jo veže ožje prijateljstvo. Vsi člani se ob takih priložnostih srečujejo z vsemi in se med seboj zблиžujejo. Prav tako pa imajo možje priložnost pogovarjati se med sabo, žene med sabo in mladi med sabo. Otroci, katerih očetje znajo pripraviti take sprostitev, bodo mnogo manj čutili potebo iskati si zabavo sumljive vrednosti zunaj družinskega kroga.

DENAR in druga za življenje potrebne materialne vrednote morajo tudi v očeh moža imeti svoje mesto. To mesto pa je mesto služabnika. Tu in tam se sliši trditev, da je denar sveta vladar. Tudi če je to kdaj kje res, ni prav in ne bi smelo biti res. Denar ne sme postati naš vladar, ampak mi moramo gospodariti z njim. Denar ne sme postati božanstvo nikjer, zato tudi v družini ne. Če v kateri postane, je to dokaz, da v tej družini vlada zmeda vrednot. Mož in oče je poklican, da naredi red in vsako stvar postavi na pravo mesto. Denarju mesto, ki mu gre, ne večje in ne manjše.

MARIJAN LIPOVŠEK

26. JANUAR 1910 – 25. DECEMBER 1995

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika, 7. februarja 1974, je skladatelj Marijan Lipovšek prejel Prešernovo nagrado za delo na področju glasbene umetnosti. Ob njeni podelitvi je bilo rečeno: »Marijan Lipovšek je umetniška osebnost, ki si brez nje današnje zavidljive ravni slovenske glasbene kulture ne moremo zamisliti. S svojim vsestranskim delom kot skladatelj, reproduktivni umetnik, pedagog, organizator, esejist in kritik je močno vplival na razvoj našega glasbenega življenja, še več, s svojim ustvarjalnim zanosom je vplival nanj do take mere, da predstavlja njegova osebnost enega od stebrov slovenske glasbe v obdobju po osvoboditvi.«

Marijan Lipovšek je bil vsestranski človek. Ni deloval samo na glasbenem področju, bil je tudi pisatelj, prevajalec, fotograf in alpinist. Mnogim ljubiteljem gora je znana njegova knjiga *Steze, skale in smučišča* (1962).

Svetlo otroštvo in mladost v temni kuhinji

Marijan Lipovšek se je rodil 26. januarja 1910 v Ljubljani v družini železničarja. Do njegovega osemnajstega leta so stanovali v eni od tako imenovanih "korarskih" hiš nasproti ljubljanske stolnice, ki so prislonjene na strme grajske rebri. V uvodu svoje zgoraj omenjene knjige Lipovšek veliko pove o svojem otroštvu in svoji mladosti. Hiša, v kateri so stanovali, je bila brez sonca. »Skoraj vsak dan je gorela v kuhinji petrolejka in z rumeno svetlobo osvetljevala borni prostor. In vendar imam ravno iz te kuhinje svoje najlepše zgodnje spomine. Tam sem kot čisto majhen otrok poslušal povesti, ki mi jih je pripovedovala mamica. Kakor njo pa sem poslušal tudi očeta, ki mi je s svojim vedrim humorjem pripovedoval nekatere posebne povesti. Poslušal pa sem tudi svoje starejše sestre, s katerimi smo se imeli tako radi. Kot prvi fant v družini sem užival vesplošno zaščito in ljubezen.«

Že pri sedmih letih je šel v glasbeno šolo, da se nauči igranja na klavir, pa je prehitel svoje učitelje. Po končani srednji šoli je šel študirat glasbo: leta 1932 je na ljubljanskem konservatoriju diplomiral iz kompozicije, končal študij klavirja pri Janku Ravniku, potem pa se je izpopolnjeval še v Pragi, Salzburgu in Rimu. Tako se je usposobil za odgovorne službe na področju glasbenega življenja doma. Polnih triinštirideset let je bil profesor na oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Bil je direktor Slovenske filharmonije (1956-1964), ki je v tem obdobju doživela svoj najvišji razcvet. Kot odlični pianist je bil dolga leta glasbeni spremljevalec svoje hčerke Marijane, svetovno uveljavljene mezzosopranistke, operne in koncertne pevke.

»Pesem in življenje v gorah sta mi bila povezana«

Lipovšek opisuje stopnje svojega duhovnega razvoja. Kot majhen otrok je užival ob pripovedovanju

mame, očeta in stare matere. »Nato se mi je odprl svet knjige. Koliko ur sem presedel pri knjigah in bral s predanostjo, kakor jo zmore le prva mladost! V knjigah pa so stopile predme tudi gore.« Vendar so morale še nekaj časa počakati, kajti pri trinajstih letih je doživel »nedopovedljivo močan pretres prvega doživetja velike glasbe. Ves sem se utapljal v glasbi, srce se je ni moglo nasiti.« Komaj petnajstleten je komponiral Župančičevo pesem *Vsa tenka, vsa mirna je zarja večerna*. »Vračal sem se od dela v Preporodu, naprednem dijaškem društvu, kjer sem vodil orkester. Mila, prelepa rdeča zarja je bila na zahodnem nebu in svetla večernica je sijala ob njej.«

Za gore ga je navdušil Janko Ravnik, njegov drugi profesor klavirja. »Gore so mi bile zatočišče pred spoznanji, kako težko je življenje. Tam je bil svet, kjer ni bilo ne krivic ne tlačanih revnih. Bilo je čistejše, svetlejšo življenje.« Potem se s spomini vrača v otroštvo: »Ko sem od sedmega leta igral klavir, sem se utapljal v narodne pesmi kot v najresnejšo glasbo. Saj to tudi so. Spoznamo jih šele, ko se jim približamo.. Pozneje sem doživljal najlepše ure v gorah, ko smo s tovariši ležali kje visoko v gorah v bornih kočah in potihoma prepevali te naše pesmi.«

Njegov glasbeni opus, v katerem povezuje staro in novo, nacionalno in svetovljansko, je zelo obsežen. Pavle Merkù je zapisal: »Lipovšek je predvsem lirik, pesnik malih oblik, mojster samospeva in krajših komornih skladb.« Po njegovi sodbi je Lipovškova najlepša skladba *Zimska pesem* na besedilo Josipa Murna, kje je »razpoloženje v besedilu našlo odmev v skladateljevem razpoloženju.«

»Trdno sem ohranil svoj življenjski nazor«

Po smrti Marijana Lipovška na božič, 25. decembra 1995, je pesnik in pisatelj Vinko Beličič v tržaški reviji *Mladika* objavil pripoved o stikih s skladateljem po pismih. Začelo se je tako: Lipovšek je uglasbil peto Beličičevih pesmi, ki so ga nagovorile (Češminov

grm, Jutro v gorah, Povožena ptica, Dogorevanje in Nevesta), s skupnim naslovom *Pet pesmi o naši deželi*. Hotel je dobiti pesnikov pristanek, zato mu je pisal na njegov tržaški naslov, katerega mu je posredoval Pavle Merku. Leta 1970 je te svoje skladbe poslal radijskemu zboru, pa so bili na RTV "alergični" na pesnika, ki se je, povsem nedolžen, po vojski umaknil v Trst, kjer je kot profesor in soustvarjalec slovenske kulture deloval vse do svoje smrti (1999). Lipovšek je hotel te svoje skladbe tiskati; nekateri so mu svetovali, naj bi šel "po dovoljenje" k Francetu Šetincu. »Vendar bi kaj takega za svoje skladbe nikoli ne storil, dasi mislim, da bi bil uspešen. Toda raje naj gre vse skupaj v pozabo (mislim, začasno), kakor da bi se ponižal in kaj takega izmoledoval.«

Čprav je čutil, da ga "gledajo postrani", je februarja 1988 v pismu Beličiču pravično zapisal:

»Našim 'oblastnikom' zase ne morem očitati, da bi mi potem, ko sta minili prvi dve leti po koncu vojne, prizadeli kaj hudega. Imel sem odprto delovanje na RTV, osem let sem bil na čelu Slovenske filharmonije, nemoteno sem predaval na univerzi, nikoli pa se nisem vmešaval v politične zadeve, saj jih sploh nisem razumel, toda trdno sem ohranil svoj življenjski nazor, za katerega so sicer vedeli, da nikakor ni materialističen, kaj šele marksističen... Za svoje koncertno delo sem prejel (véliko) Prešernovo nagrado – in vse to, ne da bi se količkaj podal političnemu oportunistu.«

V zahvali Beličiču za podarjeno knjigo *Pesem je spomin* (1988) je Lipovšek zapisal: »Naj bi Vam bili življenje – ali usoda ali naš ljubi Bog Oče do konca naklonjeni.«

PREGANJANJE KRISTJANOV

MALEZIJA

Porte Aperte

Raziskano obdobje:

1. november 2015 – 31. oktober 2016

Mesto na World Watch List:

2017: 60 točk / 31. mesto

2016: 58 točk / 30. mesto

Viri preganjanja:

Glavni viri preganjanja kristjanov v Maleziji so *muslimanski pritisk* (glavni) in v manjši meri *diktatorska norost* (mešana z islamskim pritiskom).

Dogajanje

Malezija je še vedno znana kot najboljša oblika liberalne in strpne islamske dežele na svetu, toda ta podoba izginja. Malezijska družba je vedno bolj razdeljena med narodnostno večino "malaj" (ki jo vlada še naprej zelo jasno podpira) ter kitajske in indijske manjšine (kot tudi staroselsko rodovno prebivalstvo, ki živi predvsem v vzhodnem delu Malezije, ki so diskriminirane. Narodnostne manjšine v Maleziji vsak dan občutijo rasizem. Ta napetost še posebno zadeva kristjane, saj večina kristjanov pripada skupinam rodovnih domačinov ali pa so kitajskega ali indijskega izvora.

Vrste preganjanih kristjanov:

V Maleziji občutijo preganjanje štiri vrste kristjanov. Tuje ali migrantske krščanske skupnosti se pogosto borijo, da bi dosegle nek pravni status. Tudi zgodovinske krščanske skupnosti in netradicionalni protestanti občutijo nekatere oblike preganjanja. Predvsem pa so skupnosti spreobrnjenec v krščanstvo iz islama tiste, na trpe največ s strani družinskih članov, prijateljev, sosedov in oblasti.

Življenjska področja in nasilje:

Splošni pritisk na kristjane je zelo močan in se je občutno povečal v letu 2017.

Pritisk je najmočnejši na družinskem, narodnem

in skupnostnem področju. Medtem ko je pritisk na narodnem področju značilen za dežele, kjer deluje diktatorska norost, pa pritis družine, skupnosti in zasebnega področja pomeni probleme, ki jih občutijo spreobrnjeneci iz islama ali iz drugih ver.

Točkovanje pripisano nasilju je ostalo nespremenjeno in je dokaj nizko. Ni bilo umorov, vendar pa se dogaja, da spreobrnjenec ugrabijo in jih pošljejo v tako imenovana središča za očiščenje islama, kjer jih poskušajo spreobrniti nazaj. Vendar je običajen način hišni zapor.

Na splošno temelji položaj preganjanja v Maleziji na vladi, ki se obrača vedno bolj v muslimansko okostenelost, da bi ostala pri krmilu.

Bodočnost

Zdi se, da mladinsko krilo vladne stranke sledi načelu "miroljubni salafizem", kar je zaskrbljujoče z kristjane in druge verske manjšine. "Islamska država" je do zadnjega poskušala vpadati v Malezijo (Selangor junija 2016), kar je povzročilo val nasilja po deželi. Malezija je sicer sprejela dolžnost skupnega nadzora indonezijskega in filipinskega morja, da bi se tako uprla islamski vojaški dejavnosti (policija tudi zapira člane "Islamske države"), vendar grožnje kljub temu naraščajo. Položaj v Maleziji bo ostal negotov, ker ostaja dejaven glavi vir preganjanja, to je muslimanski pritisk, ki prinaša neprestane izzive in grožnje krščanski manjšini.

VAHABIZEM VČERAJ, DANES IN JUTRI

PATOLOGIJA, KI JO MORAMO UNIČITI, DRUGAČE BO UNIČILA NAS

nadaljevanje in konec

Vahabizem – obraz sodobnega skrajnega islama

Države, ki na takšen način razširjajo vahabizem – poleg Katarja in Savdske Arabije, sem spada še navidezno zmeren Kuvajt, imajo svojo politično računico. Muslimani se od vseh verskih skupin v Evropi razmnožujejo eksponentno hitreje od preostalega prebivalstva. Leta 1990 so predstavljali 4% prebivalstva, leta 2010 6%, leta 2030 bodo po trenutnih projekcijah predstavljali 8 do 10% (s tem, da begunske migracije v ta izračun še niso zajete). Gre za največjo spremembo v genetski in kulturni strukturi Evrope od neolitika naprej. Leta 2030 bodo današnji najstniški muslimani, katerim se sistematično pere možgane, predstavljali odločilno politično moč v državah EU. Vahabizem je orodje politike identitete, s katerim želijo sunitski geopolitični igralci na Bližnjem vzhodu še enkrat poskusiti zavzeti Evropo in njene surogate (ZDA, Avstralijo, Kanado itd). Močna prisotnost ekstremne sunitske ideologije v srcu evropske civilizacije je odločilna zavarovalna polica, na katero stavijo Zalivski Arabci za prihodnost, ko bo nafta presahnila. Tiha vojna je veliko bolj učinkovita kot tista, ki so jo turški, arabski in maorski vojščaki prakticirali v obdobju širjenja vere z mečem. Vahabistična eksploatacija zahodne demokratične odprtosti je na nek način zelo podobna ruski hibridni vojni. Rezultati pa so zastrašujoči.

Pri tem 35% francoskih, 24% angleških, 13% nemških in 25% španskih muslimanov verjame, da je pobijanje nedolžnih civilistov včasih opravičljivo in potrebno. Kar je v povprečju več kot pri bližnjevzhodnih muslimanih (13%). Nadalje si 66% evropskih Turkov in Maročanov v Avstriji, Belgiji, Franciji, Nemčiji, Nizozemski in na Švedskem želi šeriatskega prava, kot ga na državni ravni prakticirata Katar in Savska Arabija. Še pred 20 leti bi bile takšne številke nepredstavljive. Višje odstotke globalno zasledimo le v državah, kjer šeriatsko pravo že predstavlja pravo dežele. Tam se je pač kaznivo izpovedati proti šeriatu.

Številke na papirju se grozljivo manifestirajo v resničnosti. Evropska mesta so polna no-go muslimanskih getov, kamor si lokalna policija ne upa, razen, če gre za kakšno globalno odmevno zadevo. Ko so v Bruslju lovili pobeglega terorista iz pokola v Parizu, so policisti morali pripeljati okrepitev, potem ko je lokalno prebivalstvo hotelo obračunati s policijskimi enotami. Policija je bila tujek. Terorist je bil "njihov".

Zakaj jim uspeva? Zaradi socializma

Širjenje ultra konzervativnega islama ni le posledica katarsko-savdske ofenzive. Oni so z naftnimi dolarji sejali seme, a evropska zemlja bi bila veliko manj plodna brez domačih socialistov. Sinergija med socialisti in skrajnim islamom je odločilen dejavnik, ki je omogočil širjenje vahabizma. Kako?

Če razumete degradacijo Bruslja iz živahne valonsko-flamske prestolnice do glavnega legla evropskega vahabizma in džihadizma, boste hkrati razumeli tudi odločilno vlogo socialistov pri širjenju v Evropi.

Bruselj je dokaj multikulturno mesto. Ne malokdaj boste šli po ulici in zalotili pogovor mimoidočih, ko prva oseba govori flamsko (nizozemsko), druga pa odgovarja v francoščini. No, multikulturno je le v predelih mesta, kjer še vlada vladavina prava zahodne civilizacije. V zloglasnem predelu Molenbeek – džihadističnih nebesih, od koder so prišli skoraj vsi teroristi, ki so krvavega leta 2015 sejali strah po Franciji, vlada monokulturnost. Islamska monokulturnost.

Danes večinsko muslimansko prebivalstvo se je v Molenbeek preselilo po drugi svetovni vojni, ko so okrog mesta še kopali rudo. Ko so zaprli rudnike, so migranti z urejenim stalnim prebivališčem ostali v državi. Večina jih je bila brez izobrazbe. Skoraj nobeden od njih ni več našel nove službe v mestu, ki se je spreminjalo v post-industrijski revoluciji. Preživljali so se z razkošnimi socialnimi podporami in imeli v povprečju dvakrat več otrok kot Belgijci. Nekoč delavsko okrožje se je hitro spremenilo v Bližnji vzhod v srcu Evrope. Že od sedemdesetih let je Molenbeek znan kot leglo kriminala, cvetela sta predvsem prekupčevanje z orožjem in prostitucija. Kljub temu je policija vsaj za silo brzdala okrožje, ki se je hitro spreminjalo v muslimanski geto.

Leto 1992 pa je oblast nad okrožjem prevzel socialistični župan Phillipe Moureaux (posamezna okrožja Bruslja imajo vsak svojega župana). Hitro je uvidel, da so tradicionalni muslimanski uporniki proti zahodnemu načinu življenja tudi hvaležni volivci socialistov. Kakopak – islamske skupnosti v Evropski uniji so bile od nekdanj leglo revnih in na moderno civilizacijo neprilagojenih, te pa naravno privlačijo utopične sanje socialistične demagogije. Pod županom Moureauxom je bila islamska skupnost obdana s svetniškim sijem nedotakljivosti. Policisti so zamižali na eno oko, ko so morali obravnavati

prestopnike v tem predelu mesta. Kakršnokoli govorjenje o nevzdržni nasilnosti nad ženskami ali kriminalnih dejavnostih tamkajšnjih muslimanskih prebivalcev je bilo označeno za skrajno-desni rasizem. Prebivalstvo je v prvih 15 letih Moreauxovega županovanja zraslo za tretjino. Čeprav je župan pridigal o multikulturalnosti in raznolikosti, so večino naravnega prirastka predstavljali arabski muslimani. Namesto zibke kulturne raznolikosti je Molenbeek skozi devetdeseta in dvatisoča postajal vse bolj muslimanski, vse bolj genetsko in kulturno homogen in vse bolj nevaren.

Moureaux se je vestno postavil na stran muslimanske manjšine, ki je hitro preraščala v večino. Tedaj, ko so nevladne organizacije in državne institucije opozarjale na alarmanten porast kriminala, nasilja nad ženskami in rasistične incidente – po navadi s strani muslimanov nad Belgijci in drugimi manjšinami, je bil Moureaux trdno regresivno levičarsko na strani islamskih prestopnikov. Vsaka kulturna in družbena transgresija, ki se je zgodila, je bila opravičena kot posledica drugačnega načina življenja tam živečih kultur. Postopoma so tudi policisti dobro vedeli, da je v njihovem najboljšem interesu, če se okrožja izogibajo in le formalno opravijo papirologijo, ko se je tam zgodilo kaj nelegalnega. Prebivalci okrožja so tako dve desetletji – do leta 2012, ko je Moureaux odslužil svoj zadnji mandat – imeli institucionalno kritje za paradržavni prevzem oblasti. Prebivalci Molenbeeka so bili nad županom presrečni – in seveda vestno volili zanj. Vsaka potrditev novega mandata je bila kvečjemu formalnost. On jim je dal kruha in iger, oni njemu večno zvestobo.

Na nek način so se lahko obnašali kot nekateri dolenski Romi v Sloveniji. Nihče jih ni ustavljal, ko so z neregistriranimi avtomobili divjali po mestnih ulicah. Ko je prišlo do kakšnega med-uličnega boja z noži ali celo do umora iz časti, se nihče v vrstah organov pregona ni pretirano trudil, da bi primere razrešil. Za razliko od slovenskih Romov, ki so se zadovoljili s socialnimi privilegiji in policijsko imuniteto, pa se je druga generacija molenbeških muslimanov vpričo vere, v katero so jih indoktrinirali njihovi priseljenski starši, spremenila v nekaj veliko bolj strašljivega.

Arabski despoti so zaslutili zgodovinsko priložnost. V času Moreauxovega županovanja so kot gobe po dežju vzklile mošeje, ki jih je sponzoriral pretežno katarski in savdski naftni kapital. Seveda so bila pod socialistično oblastjo pridobivanja gradbenih dovoljenj mačji kašelj. Tam so namesto domačih imamov predavali uvoženi bližnjevzhodni – Savdijci, Palestinci, Egipčani, Katarci. Pridigal se je konzervativni vahabizem v navezi s pozivi k militatnemu džihadu. Teroristi, ki so se urili v teh kalilnicah ekstremnega islamizma, niso bili le kriminalci – Abdelhamid Abaoud glavni organizator pariških pokolov je bil sin dobro stoječega podjetnika. Mohamed Abdeslam, drugi pariški organizator in brat Salama Abdeslama, je bil lastnik kavarne v središču Bruslja.

Odločilno je bilo, da so lokalne oblasti posebnosti vahabizma – ki so bile zmernim muslimanom do

tedaj tuje – enačile s splošnimi pravicami muslimanov do njihove kulturne identitete. Kar naenkrat so burke in nikabi postali simbol boja za ohranjanje muslimanskega izročila. Socialisti, ki so hoteli ugajati vsem, so zato ugajali le tistim, ki so bili najbolj agresivni in najbolj podprti z arabskim kapitalom. Skrajni islam je postal normni islam, a še vedno pod lažno tančico zmernosti. Razkol družbe se je lahko začel.

Philip Moreaux ni bil nič posebnega. Povsem povprečen levi politik. Še danes se ne počuti niti približno odgovornega za stvari, ki se dogajajo v mestu. Krivi revščino, pomanjkanje delovnih mest, odtujenost mladih muslimanov v belgijski družbi. Ne pa dejstvo, da je več desetletij ustvarjal razmere, ki so vahabitskim pridigarjem na stežaj odprla vrata v belgijsko družbo.

Podobnih, kot je Philip Moreaux, je še cel kup. Župani Barcelone in Pariza. Župan Londona. Župan Amsterdama. Vsak od njih regresivno levičarski apologet vahabizma. Vsak pripravljen prisluhniti arabskim šejkom, ki želijo mesto obogatiti z razkošnim minaretom. In zanimivo, vsak obdarjen z lastnim muslimanskim getom, kjer de jure velja pravo dežele, de facto pa šeriatsko pravo. V tistih delih mesta jo lahko kar hitro skupiš, če si odpreš pločevinko piva ali če si ženska in se nespametno sprehodiš po ulici v mini krilu. Čeprav si še zmeraj v Evropski uniji – zibki civilizacije. A tam tega ni videti. Mestne četrti, ki spominjajo na Tripoli, Islamabad, Bagdad ali Kabul. V resnici pa so Bruselj, Pariz, London, Amsterdam, Barcelona ...

Pot naprej

Zdaj smo tukaj. Vahabitski islam je uspešno infiltriral našo celino. Če želimo preživeti, moramo odločno posredovati. Zapirati mošeje, kjer se pridiga skrajna ideologija. Zapirati in izganjati pridigarje, ki so v resnici savdski in katarski agenti. Predvsem pa se začeti s preostankom muslimanske skupnosti pogovarjati o ideologiji, ki ne bo razkrojila le zahodne civilizacije, ampak tudi njihovo človečnost. Pri tem nas bodo nedvomno ovirale sile socialistične kontinuitete in izpostave arabskih tiranov. Nevladne organizacije, ki prikrito sponzorirajo konzervativni islam. Levi politiki, katerim koristijo novi revni volivci. Kvazi dobrodelne organizacije, za katerimi stojijo katarski šejki in muslimanska bratovščina.

V Sloveniji bo boj še bolj krut. Naši socialisti izvirajo iz moskovske revolucionarne šole. Subverzivna infiltracija družbe je njihova specialiteta. Z vahabizmom so tako rekoč na ti, kar se tiče metode trojanske pokoritve družbene ureditve. Ljubljana je pod taktirko župana Jankovića – balkanske različice Philipa Moreauxa – dobila svojo prvo mošejo. Nepresenetljivo jo je sponzoriral Katar. Kakšno interpretacijo Mohamedovih naukov bodo učili tam, ne ve nihče. Najbrž bodo Katarci s konkretnim deležem vloženih sredstev imeli besedo o tem, kaj bodo tam poslušali mladi Slovenci muslimanske veroizpovedi. Morda kaj o tem, kako so izbrano ljudstvo, ki jih evropski nemuslimani po

krivici zatirajo in da je to edini vir težav pri njihovi asimilaciji v družbo? Morda o tem, kako je treba ženo pretepati le tako, da se ne dotikamo obraza, ker potem ne bo več lepa? Morda o tem, kako je nujno ohraniti čast ženske tako, da se je ne pusti same v mesto, brez spremstva brata, moža ali očeta? Bog ne daj celo o tem, kako je njihova sveta dolžnost, da se pridružijo soborcem v Iraku in Siriji?

Kakorkoli, mošeja gor ali dol, vahabitski islam je že infiltriral tudi našo deželo. Smrad po panarabski arogantnosti in nepopustljivosti v kombinaciji z nekaterimi ultra konzervativnimi praksami je že prisoten. Porič grozi mestnim svetnikom. Bi si podobno upal pred deset leti? Slovenska Linda Sarsour, Falila Pašić Bišić, se na javnih protestih pojavlja v burkah, lažno vzbujajoč občutek, da so te povsem splošen pojav v islamu. Pa niso.

Ste opazili, da se tudi po Ljubljani in Mariboru sprehaja zmeraj več žensk odetih v nikab? Begunci? Ne ... Gospe se pogovarjajo bosansko in albansko. Ena izmed redkih dobrih plati jugoslovanske komunistične diktature je bila, da so bile verske strasti dobro brzane. V državi, kjer je bil bog le debeli maršal, ni bilo prostora za druga božanstva. Kosovski in bosanski muslimani so bili eni izmed najbolj sekularnih na svetu. Podobno kot nemški Turki. Očitno se stvari spreminjajo tudi pri nas. Najnevarnejša

lastnost modernega vahabitskega islama je skoraj čudežna sposobnost njihovih imamov, da obkolijo ranljive in jih čez noč metamorfizirajo iz zmernih v ultra konzervativne in čez čas iz nenasilnih v potencialne stroje za ubijanje. Bilal Bosnić je bil le vrh ledene gore.

Čas je torej, da začnemo konstruktivni diskurz. Tudi, če nas bodo savdsko-katarski plačanci označili za fašiste. V dobro naših otrok je nujno, da se začnemo pogovarjati. Ne med seboj. Podobno kot na globalni ravni se moramo tudi v Sloveniji začeti pogovarjati z muslimani v naši okolici. Brez regresivno levičarske potuhe. Tudi oni morajo razumeti civilizacijsko erozijo, ki jo vahabizem vnaša v njihovo skupnost. Sekularna podstat jugoslovanskih muslimanov bi morda komunikacijo celo olajšala, če ne bi arabsko-sorosovsko sponzorirani inštituti in nevladne organizacije razdvajali družbe.

Kakorkoli, antivahabistični pritisk je ključen. Za naše otroke. Za našo civilizacijo. Za našo prihodnost. Ker bi se leta 2050, ko bo Zoran Janković že zdavnaj pripravljaj roštiljado med oblaki, še zmeraj rad sprehodil po ulicah naše lepe centralno-evropske prestolnice, ne da bi moral mimoidoči verski milici v arabščini citirati: *"La ilaha ila alah. Mohamadun rasulu alah."* (Ni ga drugega boga od Alaha in Moha-med je njegov prerok.)

MISIJONI

P. Vladimir Kos

IZ MOJEGA RAZPADAJOČEGA MISIJONSKEGA CEKARJA BOŽIČNI DRAGULJ

Deset dni pred božičem je lahko na Japonskem jesenskemu soncu podobna toplota; lahko je fle-gmatičen svod, ki se naenkrat otrese drobnih sne-žink – ali v svarilo ali v pozdrav še danes nihče ne ve zagotovo; a to leto je bil neke vrste kompromis: deževalo je z lahnimi kapljicami, a samo tako dolgo, da so neasfaltirane poti postale luže – brez globine in brez razsežnosti. Počasi se vračam domov; se pravi, v četrt Arakáua, kjer imam sobico, polno paketov za otroke in za dobrotnike. Kaj je moje delo najbrž dobro veste; oprostite, če se nepravilno ponavljam: sodelujem pri gradnji doma za otroke brez pravih staršev. Vsak dan vzamem na pot nekakšno torbo za morebitne dobrote; nočoj je nekaj dobrih stvari v njej.

Pred menoj vlačí (najbrž starejši) možakar veliko škatlo, pritrjeno na kolo. S težavo se vleče naprej, potem se spotakne in pade v lužo. Priskočim in mu pomagam na noge:

»Zaboj, ki ga vlečete, je pretežek za vas. Kar hodite lepo počasi za mano; svojo torbo bom pri-vezal na kolo.«

Pokima in se zahvali. Pijan ni; a nekaj ni v redu z njegovo nogo, zdi se, da jo skoraj vleče za sabo.

»Kje pa stanujete, gospod?«

»Nekaj hiš pred tisto, kjer vi stanujete,« mi pri-
jazno odgovori.

»Ali me poznate?«

Zdi se mi, da se v poltemi nasmehne:

»Za otroke zbirate darove.«

»Lepa hvala, da se me spominjate!«

Skozi decembrsko brozgo sva kaj kmalu prispela do njegove hiše. Pozvonil je in takoj udaril po vratih v pritličju:

»Áiko! Áiko!«

Najbrž kliče svojo ženo.

Vrata se odpro in na pragu vznemirjeno zakliče žena:

»Áiko! Spet nesreča?«

»Bolna noga mi je zdrsnila v lužo in ta gospod – saj ga poznaš – mi je pomagal. Imaš kaj toplega zanj?«

»Kósu sáma (po naše: gospod Kos), pridite, pro-sim, na skodelico čaja. Je kar mrzlo nočoj.«

In ko smo vsi trije za mizo, se spomnim, da sem danes dobil v dar japonske kekse; kar cel zabojček potegnem iz svoje torbe in ga položim na mizo. Kako sta jih bila vesela! Gospa Áiko polovico zabojčka lepo zavije s pojasnilom:

»To morem odnesti gospodični Tádako; saj veš,

dve ulici naprej. Revica! Manj zasluži kot ti in danes je spravila bolno mamo v bolnišnico. Oče se ni vrnil iz vojske ...»

Gospod Áiko se začudi:

»Revica! Kako, da je šele danes lahko spravila mamo v bolnišnico?«

Z zadnjim požirkom toplega čaja posežem v besedo:

»Bi se smel pridružiti temu obisku? Jutri zvečer se bom vračal približno ob isti uri kot danes. Na ovinku pri stražnici bom počakal na vas. Ali pa vi name. Je prav tako?«

Oba veselo pokimata.

Naslednji večer ni deževalo, a megla je bila enako gosta. Gospodu Áiko pomagam s kolesom. Po čaju doma se samo midva odpraviva v soseščino. Tudi gospodična Tádako živi v pritličju, dokaj proti koncu hodnika. Zrak je malce vlažen. Trkava in trkava, a zdi se, da ni nikogar doma. Ákio reče:

»Najbrž je po povratku domov takoj šla obiskat mamo. Počakajva še malo!«

Potem naju naenkrat preseneti v svoji preprosti črni obleki in s prikupnim obrazom. Gospoda Áiko je poznala, a tudi mene kot "človeka s torbo za darove otrokom". Tudi tokrat sem lahko položil na mizo – poleg zabožčka s keksi – še en dar: neke vrste japonski kolač. Gospodična Tádako je vsa iz sebe, ker bo naslednji dan to lahko odnesla bolni mami. Poslovim se: moram domov, pozno je in le osem dni do božiča.

Spet sva zmenjena z Áikojem za naslednji večer – njegova noga še ni normalno močna. Po skoraj vročem čaju – z nekaj kapljicami japonskega žganja – povzame besedo Áiko:

»Tádako sem vprašal, kje je dobila denar – nekaj je treba zmeraj plačati, posebno za boljše vrste bolnišnico. Namesto odgovora je začela jokati. Najino delo je na državni železnici in sicer z brzovlaki: ob štiri metre visokih zabojih čakamo, da potniki izstopijo, nakar poberemo vse, kar so potniki odvrgli ali morda pozabili v te velike zaboje. V podzemlju vso umazanijo še enkrat pregledamo in ločimo papirnate stvari od kovinskih in usnjenih ter ostankov jedi. Tádako in ostale ženske se osredotočijo bolj na stvari v zvezi z žensko gospodo.«

Gospa Áiko doda:

»Zdaj, pred božičem je dosti tujcev na obisku, posebno v večernih vlakih.«

Po globokem požirku čaja nadaljuje Áiko:

»Zaboji za odpadke so štiri metre visoki, toda med njimi so tudi nižji. Mi moški čakamo, da ženske opravijo svoje delo. Ko se pri nas delo konča, gredo mimo nas v podzemске prostore. In Tádako je zagledala nekaj svetlega pri enem od zabojev, stegnila roko in skrila v žep – doma je videla, da je menda kak dragocen kamen, ki je pade iz prstana.«

Áiko ga prekine:

»Ali je pri tem resni ni nihče videl?«

Áiko:

»Na to sploh ni mislila. Poznaš zastavljalnico na koncu našega okraja – lastnik je Kitajec Čan, a dober človek ... Tádako dobi toliko denarja, da ima lahko

mamo v bolnišnici vsaj do novega leta.«

Pogledam oba:

»Ali ne bi morala odnesti dragulja na policijo?«

Áiko:

»Ko mi je Tádako odkrila, kaj je storila, je bruhnila v jok. Šefa naše okrajne policije poznam, sem ji rekel; nekaj bomo že iztuhtali, da ti ne bo treba v zapor, posebno zdaj, ko te mama potrebuje.

Vsi trije se znova okrepcamo s čajem. Ákio pa nadaljuje:

»Tisti ukradeni dragulj se zdi precej drag, sicer bi Tádako ne uspela spraviti mame v bolnišnico prav pred novim letom, ko jih toliko želi biti v oskrbi prijaznih bolničark.«

Vsi trije pokimamo. Spet vpadem v besedo:

»Ped božičem in novim letom pri postaji vedno prodajajo srečke, ki jih izžrebajo menda prav na božični večer. Če se ne motim, pa vsaj na zadnji dan decembra. Tukaj imate, gospa Áiko, 500 ameriških dolarjev, ki mi jih je poslal prav iz New Yorka prijatelj, Slovenec. Kupite, prosim, za ta denar srečke – ali skoraj za ves ta denar, ostalo lahko pomaga gospodični Tádako.«

Gospa Áiko takoj obljubi obiskati stojnico naslednji dan. Zvečer tega dne se zopet srečamo, to pot šele v hiši, ker je gospod Áiko pozen. Znova nas potem vse tri poživi topel čaj, pa tudi obraz gospoda Áikojca:

»Po delu sem se odpravil na policijsko postajo k šefu policistu, s katerim se že dolgo prijateljsko poznavam. Med vojsko sem mu pomagal in tega ne pozabi. Ne da bi koga imenoval, sem ga vprašal, ali je mogoče brez škandala plačati v zastavljalnici za zastavljeno ukradeno stvar in potem policiji prinesiti ukradeno, ne da bi policija iskala tatu. Prijatelj se je zamislil in me vprašal, ali poznam tatu. Rekel sem mu, da ga poznam in da je zastavil ukradeno stvar, da pomaga nekemu v težkem položaju prav pred novim letom. Prijatelj se je zamislil in si pri tem božal brke. In potem mi reče: 'Zanesem se na tvojo besedo, ker vem, da si dobrega srca. Če mi prineseš ukradeno, bom to poslal v glavni stan z opombo, naj skušajo ugotoviti, kdo je kaj takega izgubil.'«

Áiko takoj doda:

»Prosila bom Budo, da moje srečke zadenejo dovolj denarja!«

»Gospa Áiko,« se smehljaje pridružim napetemu razgovoru, »tudi mi kristjani imamo svete ljudi v nebesih, ki so nam češče pomagali kot se ponavadi sliši, da pomaga dobri Buda. Dovolite mi, da se obrnem nanje in jih prosim za denar. Že večkrat so mi pomagali izrednih in težkih primerih.«

Žena in mož se nasmehneta:

»Z veseljem vam prepustiva prošnje, saj ste nama dali toliko denarja za srečke!«

Gospa Áiko pa doda:

»Jaz bi tako ravnala, gospod Kos, če vam je prav. Za en dolar dobite, če se ne motim, okrog 300 je-nov. Možno je, da vas tudi pri desetih ali dvajsetih srečkah vaši sveti duhovi ne uslišijo. Zato bi kupila le tri srečke. Tudi če nič ne zadenemo, bo še vedno na razpolago denar, da pomagamo ubogi Tádako.«

Oba, njen mož in jaz pokimava.

Za sveti večer sem prinesel gospodu Áikoju pravi japonski brandy in se opravičil: moral sem biti pri otrocih, preoblečen v Miklavža. Miklavževa rdeča obleka je bila malce premajhna, a druge ni bilo. Vsakokrat, ko sem jemal darila iz vreče, sem se moral nad vrečo skloniti in ozke – preozke – hlače so se zmeraj bolj upirale, dokler se niso pri zadnjem darilu razparale. Ritensko sem se umikal proti vratom, otroci pa so od veselja nad darovi skoraj podivjali. Naše varuške so stale lepo v vrsti vzdolž izhodnih vrat in bruhnile v smeh, ki so ga pa otroci imeli za veselje nad njihovim veseljem. Tokrat mi ni bilo treba po japonski navadi ustaviti se, obrniti in se v znak hvaležnosti globoko prikloniti japonskim varuškam. Široko smehljaje so mi to odpustile.

Potem pride žrebanje nekje po božiču. Od treh srečk je v našem primeru ena zadela malenkost. In vendar mi je gospa Áiko čestitala:

»Imate dobre prijatelje tam zgoraj ...«

Vse, kar je treba urediti – v uradnih in medčloveških odnosih – je treba urediti, kolikor je mogoče, vsaj v zadnjem tednu pred novim letom, ki je

največji japonski praznik. Če se ne motim, je gospa Áiko imela v rokah še kakih 470 dolarjev, v tistih letih na Japonskem kar lepa vsota. Z možem sta dva večera pred novim letom odnesla srečko in tistih 470 dolarjev v zastavljalnico. Denarja je bilo dovolj, nekaj ga je še ostalo. Gospod Áiko je naslednji dan odnesel dragulj na policijo. Kar je denarja ostalo, je dobila Tádako, da je lahko mama ostala še nekaj časa v bolnišnici.

Za novo leto postavim na mizo pred gospoda in gospo še en konjak, ki ju vidno razveseli. Naenkrat potrka na vrata?

»Dōzo!« (Po naše: Prosim, vstopite!)

In kdo je naš gost? Lastnik zastavljalnice! Vsem, tudi meni, da roko:

»Pravkar sem dobil telegram: sin, ki so ga mla-dega poklicali v vojsko v Mandžurijo, je bil dolga leta ujetnik Rusov. Zbolel je, pa moram reči, da so skrbeli zanj. Zdaj so ga odpustili iz ujetniške bolnišnice. Star je 27 let; ali ne bi bil pravi mož za Tádako?«

In na mizo položi fotografijo.

Na steni odbije stara ura devet.

ZA NARODOV BLAGOR

P. Bernardin Sušnik

POVOLILNO-PREDOVOLILNI ČAS

Kaj pomeni "levica" v normalni politiki, ni nobena skrivnost. Le da pri nas nismo normalni. Vprašanja kaj pri nas pomeni "levica" in kaj se gre se je pa lotila ugledna pravnica Lucija Šikovec Ušaj v članku "Zakaj je biti desničar greh", objavljenem na Nova24TV.

Prepričana sem, da ste že opazili, da v naši državi nihče ne želi biti označen za politično desnico. Vsi bi radi nekam v sredi-no, razen Združene levice, ki je s to komunistično reminiscenco prepričala dovolj ljudi, da je prišla v parlament. Resne politične stranke pa na mojo veliko žalost poskušajo prepričati ljudi, da so sredinske. Od kod ta groza, da bi te kdo označil za politično desnico? Do politične delitve na levo in desno je prišlo v času po francoski revoluciji, ko so tisti, ki so sedeli na levi v Generalnih stanovih (danes bi rekli v parlamentu), bolj podpirali revolucionarne radikalne spremembe, med njimi predvsem republiko in sekularizacijo.

Kasneje so si termin "levica" prisvojila različna revolucionarna gibanja, torej tisti, ki so z nasiljem, usmrčitvami ipd. prevzemali oblast. Levici je bila demokracija, volitve, enakopravnost, svoboda govora, pravna varnost itd. vedno nekaj tujega. Iz tega bi normalen človek zaključil, da se bo dren delal na desnici, da bodo vsi hoteli zagovarjati vrednote, ki so vrednote staršev in starih staršev, to je delo, pravo, poštenje, nacionalnost ipd. Originalna levica "made in France" je dejansko predstavljala interese buržoazije, nastajajočega kapitalističnega razreda, zdaj pa je ravno levica tista, ki temu nasprotuje in se deklarativno razglašča za varuha pravic malega človeka, delavca, kmeta.

Seveda je to površen, posplošen opis, vendar pomaga prikazati popolno zmedo, ki je v naši državi še verjetno bolj prisotna kot v državah z daljšo demokratično tradicijo. Če poslušamo danes poslance, ki se brez zadrege razglašajo za levico, ki obiskujejo Venezuelo ali pa vsaj njihovo veleposlaništvo v Ljubljani, ki se povezujejo z nemškimi levičarji, s t. i. "antifa" nasilnimi skupinami, je vsakomur, ki si bo vzel pet minut časa za razmislek, lahko jasno, da to ni in ne more biti prihodnost, še najmanj pa varna prihodnost za naš narod in naše potomce.

Zmerljivka, da je nekdo komunist in s tem posredno naslednik komunističnih klavcev, pa med življenjem v naši domovini še nima domovinske pravice

Zmerjanje vseh in vsakogar s fašistom je posledica zahodnoevropske šlamparije po drugi svetovni vojni. Nesporno zlo fašizma in nacizma je v zahodnoevropskih državah zaradi njihovega oklevanja vzbudilo toliko slabe vesti, da so se ukvarjale pretežno s preprečevanjem morebitne ponovitve in so v celoti spregledale, da na svetu že od začetka 20. stoletja dejansko raste večje zlo, ki bo povzročilo trpljenje milijonov in milijonov ljudi in bo zajelo skoraj polovico celotnega planeta. Vendar se je takrat komunizmu očitno uspelo tržiti kot levo usmerjenemu gibanju, ki bo odpravilo revščino in poskrbelo za prosperiteto vseh in vsakogar. Ko slišim, da t. i. levica zmerja drugače misleče s fašisti, se zgrozim

nad topoumnostjo le teh. Socialistična ali komunistična ideologija si je prisvojila pojem leve in se priključila zmagovalcem v 2. svetovni vojni ter na ta način tržila svojo blagovno znamko, kot temu rečemo danes, kot "osvobodilno", "svobodoljubno", "socialno" in kar je še takih pridevnikov. Redko kdo v Zahodni Evropi je imel voljo poglobljati se, kaj dejansko dela stalinistični režim v SZ in državah, ki so jih mirno, da ne rečem z levo roko, prepustili pod Stalinovo nadvlado. Komunistična propaganda je bila izdelana tako dobro, da je Zahod kupoval besede Stalina, ki jih je izrekel na Jalti, da bo poskrbel za čim prejšnje volitve v Vzhodni Evropi, kot čisto zlato. Zahodna Evropa se je s svojimi politiki, ne prvič, vendar že takrat, pokazala kot oportunistična in cinična do drugih narodov. Izkušnja Slovencev z Britanci, ki so vračali ljudi, bežeče pred komunističnim terorjem, je bila huda. Več 100 tisoč mrtvih, pa vendar še danes o povzročiteljih tega genocidnega ravnanja ni "spodobno" govoriti. Ker ti bo takoj kdo odgovoril, da si "belček", "fašist", "domobranec". Zmerljivka, da je nekdo komunist in s tem posredno naslednik komunističnih klavcev, pa med življenjem v naši domovini še nima domovinske pravice.

Verjetno je bila tudi geografska oddaljenost Sovjetske zveze in seveda redke informacije, ki so od tam prihajale, vzrok za zaslepljenost levičarjev na Zahodu, ki so gledali države daleč na vzhodu kot države, ki utopijo spreminjajo v resničnost.

Levica je kljub 100 milijonom tako ali drugače umorjenih še vedno prepričana, da je moralna zmagovalka 20. stoletja

Ko gledamo danes, da mladi s stisnjeno pestjo, rdečo zvezdo in majico z likom Che Guevare pojejo Internacionalo, bi morali zazvoniti vsi zvonovi. Velike lakote, ki jih je povzročila revolucija v tedanji Rusiji okrog leta 1920 in katerih žrtve se štejejo v milijonih, kot da ljudi, niti starih niti mladih, ne zanimajo. Ne zanimajo jih velike prevare, kot je bila naslednja velika lakota v obdobju 1932 – 1933, kot niso zanimale

politikov tistega časa. Ruska propaganda je kazala vzorno urejene vrtove, pa četudi so v Evropo začele prihajale informacije o katastrofalnem stanju v tedanji Rusiji. Politiki so mižali in podpisovali prijateljske pogodbe o sodelovanju in trgovinskih izmenjavah. Kljub informacijam posameznih prebežnikov, ne nazadnje so nekateri iz Rusije prišli tudi v Slovenijo, je zaslepljenost trajala in traja še danes. Mogoče je bil Solženicin prvi, ki je mednarodno javnost pretresel s knjigo Arhipelag gulag, vendar današnja mladina teh knjig ne bere, njihovi starši pa so jih pozabili ali pa so prepričani, da se je nam pod Titom godilo bolje in se nas torej ne tiče. Kakorkoli, "levica" je kljub 100 milijonom tako ali drugače umorjenih še vedno prepričana, da je moralna zmagovalka 20. stoletja in da bo to tudi 21. stoletja. K temu zavajanju prispevamo tudi mi sami. Mi, ki se ne upremo z dejstvi, ki se sklonimo in pokrčimo v primeru, da nam kdo zabrusi, da smo "domobranci", "belčki" ali, še slabše, desničarji. In ko nas enačijo s fašisti, dejansko pozabljajo, da so pametnejši od mene že pred dalj časa povedali, da je fašizem le novo ime za politično levico.

Ko gledamo z vedno manj interesa, kako padajo evropska mesta eno za drugim pred podivjano množico prišlekov, ki se sklicujejo na naše demokratične vrednote izključno zato, da bi jih s svojo versko ideologijo uničili, prenehajmo misliti na to, da nas bodo zmerjali s prej naštetimi izrazi, temveč se zavedajmo, da je Evropa najrazvitejša družba izključno zaradi krščanstva in njegovih vrednot, da moramo te vrednote, četudi spustimo besedo krščanski, negovati, se zanje boriti in zastaviti svoj glas. Brez strahu, da nas poimenujejo za desnico, za domobrance ali karkoli že pač. Preprosto ne smemo dovoliti, da se nam ponovi zaslepljenost s konca druge svetovne vojne, da ne bo treba tokrat pokopavati 100 milijonov novih žrtev na drugem koncu Evrope.

Da se počutimo ponosne Evropejce, ki nas družijo več, kot nas je uspelo razdružiti v 20. stoletju.

Drugi članek je pa objavil Mitja Iršič na Nova24TV in mu dal naslov: Kako lahko desnica 2018 porazi nove obraze

Tako, pa smo se ju znebili. Enega za zmeraj, drugega vsaj do naslednjih parlamentarnih volitev. Večerov nam ne bosta več kvarila imitator politikov in . . . Marjan Šarec. Saj vem, malce sem nesramen do Pahorja. Sicer se zavedam, da je bil v drugem krogu manjše zlo.

Nikomur ne bi rad moraliziral o tem, da so volitve državljanska dolžnost. Niti nočem ljudem diktirati, koga naj volijo, če se že odločijo iti na volišča. To je intelektualna, hkrati pa intimna odločitev posameznika. A vendarle bi rad opozoril na nekaj stvari, zaradi katerih sta se kandidata pomembno razlikovala. Nekatera Pahorjeva ekonomska stališča so zadnja leta skoraj na meji desnih libertarcev. Zato je toliko bolj čudno dejstvo, da je na zadnjih volitvah volil za vedno bolj skrajno levo Socialne demokrate. Socialni demokrati so se v letih od Lukšiča naprej preobrazili iz LDS-substituta v sestrično ra(združene) levico, medtem ko so iskali svojo identiteto v apokaliptičnem kaosu novih obrazov. Če Pahor na zunaj zagovarja tržno ekonomijo, prodajo bank, spoštovanje ustavnih odločb glede šolstva, na drugi strani pa je volil – in še podpira – stranko, ki je diametralno nasprotje tega, se postavlja vprašanje njegove politične in intelektualne kredibilnosti. Morda je

razlog manična potreba, da bi bil vsem všeč. Klinični narcisi morajo naprej biti všeč okolici, da lahko nahranijo svoj nabrekli ego. Ameriški veleposlanik Joseph Mussomeli mi je v zasebnem pogovoru priznal, da se mu zdi Pahor idealen slovenski politik, ker poskuša ugajati vsem. Odvrnil sem mu, da je takšno ugajanje najverjetneje nepristno, a se je njemu zdelo, da to glede na stanje v slovenski politiki sploh ni tako slabo. Morda je imel prav. Čeprav so ameriški diplomati njega in njegovo oprodo Žbogarja imeli za popolna diplomatska analfabeta. Bil je vsaj neškodljiv, nekonflikten analfabet. V državi, kjer je nekdanji predsednik kot kakšen skrajno levi aktivist podpihoval ideološke boje z odlikovanjem pomembnega šefa jugoslovanske strahovlade in poniževal žrtve iz Hude jame, je vsaka alternativa boljša alternativa.

Preverjeno telo novih volilnih obrazov . . .

Marjan Šarec je na teh volitvah imitiral kombinacijo Türkove arogance in Möderndorferjevega smisla za politično votlost. Vloga, ki jo je igral, ni bila nič bolj resnična kot vloga Ivana Seperntinška in Fidela Castra, saj mu je bila po vsej verjetnosti dodeljena. V njem so se prepoznali Kučanovi revolucionarni "intelektualci", predstavniki (ra)združene

Levice, skrajno levi aktivisti, ekoteroristi, na proračun prisesani umetniki in brezdelni paraziti . . . , torej preverjeno volilno telo novih obrazov. Nekateri so špekulirali, da so se v njem spoznali desni podeželski volivci, ker prihaja iz krogov lokalne samouprave in ker je veren (nekako po afganistanski logiki, da so kmetje pač pobožni in le v skladu s svojimi teološkimi prepričanji izbirajo dnevno-politične kandidate). A podeželski socialisti so že zdavnaj prestopili na leve pašnike, kamor že po naravi bolj kot ne spadajo, in jih le s težavo še zmeraj štejejo za desne, vsaj kar se tiče ekonomskega prepričanja. Veliko pravih slovenskih kmetov je umrlo ali bilo razlastninjenih že med krvavo revolucijo. Tisti, ki so ostali, so že po potrebi morali biti trdi komunisti. Agrokomunistične stranke na desnici, ki so nekoč rovarile po državnem zboru, pa so se že zdavnaj izselile iz parlamenta. Tisti desni volivci, ki so ga morda res volili, najbrž niso gledali nobenega soočenja ali pa ne razumejo, kaj desna politična opcija sploh pomeni.

Mediji in komentatorji so hlinili osuplost nad tako visokim odstotkom glasov za človeka, ki so ga bulvarski časniki še ne tako dolgo nazaj opisovali kot imitatorja. Da imitatorja – nikjer nisem zasledil, da bi ga kdo pred kampanjo imel za igralca. Saj konec koncev ni nič bolj igralec, kot je lesarski tehnik. Nobenega od obeh poklicev dejansko ne opravlja. Pahorjev metuzalem Žekš je skupaj z novinarji špekuliral, da so ljudje naveličani zmeraj iste politike. Nekako tako gre ta modra logična premisa: volivci po politiki državnega intervencionizma in socialistične uravnalovke želijo povsem svežo politiko državnega intervencionizma in socialistične uravnalovke. Nekako se ne izide, kajne? Tudi v okvirih povsem protokolarnih funkcij.

Seme revolucije temelji na konfliktu

Morda je vendarle veliko bolj verjetna trditev, da glasovi za Marjana Šarca niso resnično glasovi zanj, ampak glasovi proti desnim, povezovalnim tendencam Boruta Pahorja (tudi, če so te lažne) in političnim igralcem na levici, ki jim gre ta s preveč povezovalno držo v nos. Konec koncev seme njihove revolucije temelji na konfliktu. Tako sploh ni čudno, da je bil ves ultra levi blok, skupaj z mediji (še posebej skrajno leve aktivistične publikacije tipa Nedeljski dnevnik, Mladina, Dnevnik), na strani Šarca že od vsega začetka. Sam se je imel za mučeniško dušo, ki so jo vsi zaničevali in imeli za klovna, medtem ko je resnica povsem drugačna. Že po tednu kampanje je bil na drugem mestu Delovega politbarometra, še kakšen teden pozneje pa je že začel krožiti njegov strokovno polepljeni avtobus. Ni minil dan, da ga ne bi kdo kje omenil in analiziral njegove možnosti kot Pahorjevega najresnejšega nasledovalca. Tudi, ko se nam je razumnikom to zdela še znanstvena fantastika. Bridka resnica je, da bi takšen medijski pospešek v drugi krog pripeljal tudi Damjana Murka, če bi ta nehal igrati psevdoheteroseksualnega pevca in se prelevil v levega politika z izrazito željo po tem, da bi od Agrokorja odkupil Mercator.

Morali bi vedeti, pa se iz zgodovine nikoli ničesar ne naučimo. Kako je že šlo sosledje novih politik?

Najprej so izumili Kresalovo. Žensko, ki je bila tako oddaljena od povprečnega po egalitarnosti hrepenečega socialista kot Sašo Hribar od duhovitosti. Odvetnica, žena enega najbolj vplivnih z levico povezanih odvetnikov. Ženska, ki hodi kupovati v Milano in vozi Porschejevega

terenca, je postala notranjepolitični obraz proletariata. Zraven so na novo izumili Golobiča in prepričali ljudi, da ni sokriv za LDS-ovsko gangstersko politiko iz devetdesetih, ki je več kot pol naroda olajšala PID-ovskih milijard. Ta dva uspeha sta jih tako opogumila, da je bil naslednji projekt toliko bolj drzen. Župan glavnega mesta je bil vsekakor pogumna poteza. Če ne že kar izzivanje. Češ, pogledajte, kaj si lahko mi privoščimo. Političnega nastavljenca LDS, čigar kariera je bila posuta z naslednimi poslovnimi projekti, pozneje tudi kazenskimi ovadbami, računalniškega analfabeta, ki ne govori angleško, s slovenščino povprečnega srednješolca, katastrofalno praznega, brez vsake intelektualne globine. To ni bila ovira – to je bil izziv! Nato je prišla Alenka Bratušek, ki se je lahko dobro leto pretvarjala, da ve, o čem govori, pa ni nihče ničesar posumil, dokler je na koncu ni razgalila Evropska komisija. Ko smo mislili, da bo že res konec vsega hudega, se je pojavil Miro Cerar, jamrajoči, retorično in idejno dolgočasni pravnik in profesor, za katerega smo pa res že dajali roko v ogenj, da ta pa že ne bo prepričal slovenskih volivcev. Pa jih je. Zdaj smo spet tu. Spet je svižev dan.

Stranka delovnega ljudstva BO.

Vprašanje je le, kako ji bo zares ime in kdo jo bo vodil

Šarec je pričakovano tesno izgubil, a dobil več kot 300.000 glasov. Skoraj toliko kot SMC leta 2014. Tudi, če bi zmagal na predsedniških volitvah in bi bil postavljen na stranski tir, ujet v funkciji brez pooblastil, to desnici na noben način ne bi zagotovilo proste poti do zmage na volitvah 2018. Teh 300.000 glasov se v pomembnem delu napaja v skrajno levem volilnem telesu. Levica ima neusahljivi vrelec novih obrazov in vsak dan nastajajo novi, pripravljeni prevzeti žezlo mesije razrednega boja. Stranka delovnega ljudstva BO. Vprašanje je le, kako ji bo zares ime in kdo jo bo vodil. Vseeno je, ali se bo stranki reklo Šamanska Slovenija Violete Bulc, Lista socialističnih mučenicov Nataše Pirc Musar ali al-Ukhuat al-Arabia Tanje Fajon. Politični program je že znan, saj so ga od neoLDS in Zares naprej v SD, PS in SMC le še prepisovali. Zgodba je poznana in se ponavlja že skoraj desetletje. Hlinjenje lažne sredinskosti. Najprej navidezna zmernost, nato po kakšnem letu čista nacional-interesna ekstravaganca, skupaj s korupcijo, nepotizmom, kadrovskimi cunami in prav na koncu mandata z redukcijo vloge predsednika vlade v agenta skrajne levice (to se je Bratuškovi zgodilo s simbolično zamrznitvijo privatizacije, Cerarju pa z NLB in – morda celo kaznivo – prekoračitvijo pooblastil v primeru Ahmat Shamieh, kjer se je namesto na stran vladavine prava postavil na stran anarholevičarske drhali, ki izkorišča ubogega begunca za kanonfuter svojih ideoloških bojev).

DRŽAVA POMAGAJ! Ob vseh teh reprizah se človek

vpraša, kaj sploh lahko naredimo, da se bo kaj spremenilo

Marsikaj. Prednost socialistov ni samo dejstvo, da jih podpira udbaška globoka država. Osnova njihovega sporočila je bližje majhnemu človeku. Robinhoodska mantra o tem, kako bodo jemali bogatim in dali revnim, kako so revni večne žrtev bogate buržoazije, zgodbe o krivicah, ki jih trpijo delavci v industriji . . . Te stvari so preverjeno padale na plodna tla že pol stoletja pred oktobrsko revolucijo – v času pariških komun. Socializem je doktrina velikega brata. Ljudem veli, naj sedejo v zmerni do pretežni letargiji, država pa bo zanje uredila vse, kar potrebujejo. Od šolstva, zdravstva, podjetništva do kulture in

zabave. Ljudje neradi razmišljajo o politiki, vedo le to, da so jezni na tiste, ki so bolj uspešni od njih, in da si želijo države, ki bi jim ponudila odgovore na vse njihove težave. Izvrsten prikaz te za postkomunistične narode tako tipične psihe so oddaje tipa Tednik/Preverjeno/Inšpektor, kjer družbenopolitični delavci prelevajo tegobe vsakdanjih ljudi in na koncu družno ugotovijo, da je za vse kriv kapitalizem. Srd ljudi zmeraj poteka po istih tirnicah. »Toča mi je sklatila pridelek. Država, pomagaj!«, »Medved mi je snedel tri ovce. Država, pomagaj!«, »Cene kolovratov na svetovnih trgih so drastično padle, zdaj pa ne moremo plačevati delavcev. Država, pomagaj!«, »Naše društvo prijateljev biseksualnih muslimanov nima dovolj denarja za nemoteno delo. Država, pomagaj!« Napihnen državni aparat je naravna tendenca povprečneža, ki je preživel samoupravni socializem. Hrepenenje po državi tipa nanny-state je v resnici hrepenenje po manjši odgovornosti in preprostem življenju z dvema pivoma po službi v ljudski tovarni kombajnov št. 7, medtem ko bodo voditelji poskrbeli za nacionalna pomembna vprašanja. Kako naj torej libertarno desnico predstavimo povprečnemu državljanu kot nekaj, kar bo njihovo življenje obrnilo na bolje?

Edina zares kredibilna kandidatka za predsednico Romana Tomc je enkrat dejala, da ji ljudje včasih po pogovoru povedo, da so bili v resnici celo življenje desničarji, pa tega sploh niso vedeli. Torej bi morda bilo najbolje začeti pri temeljih. Pri stvareh, s katerimi se lahko identificirajo. Z njihovim lastnim gospodinjstvom. Vsak dober gospodar ve, da se ni dobro zadolžiti za več, kot zaslužiš. Če ne prej, pa to ugotovi takrat, ko dobro grajeni izterjevalci ob spremstvu organov pregona pridejo po avtomobil in kosilnico. Ko nam bo enkrat normalnemu človeku uspelo dopovedati korelacijo med njegovim gospodinjstvom in državo, potem bo razumel. Začenjal bo dojemati makroekonomijo na drugačen način, kot jo danes Saša Dončić, ki misli, da se državni evrčki tiskajo in delijo po želji, ko jih državljeni pač potrebujejo – prosto po Markoviću in Mugabeju.

Ko bomo enkrat naredili ta preskok v glavah navadnih državljanov, bo vse lažje. A kako? Temeljito

Noben socialistični kretenizem kakšnega levega poslanca, dostojanstvenika ali intelektualca na družbenih omrežjih ne sme iti mimo nas brez temeljite izpostave in javnega ponižanja. Vsaka izjava na televiziji naj se posname in nato predvaja ob pravih trenutkih. Desni politiki morajo veliko bolj agresivno zatreti vsak poskus socialistične demagogije levih kolegov. Ko bomo enkrat tvorili skupno fronto, ki se zavzema za vitko državo, manj davkov in več poudarka na svobodnem podjetništvu, bomo nepremagljivi. V Ameriki so demokrati sami sabotirali strica Bernija, ki je sicer veliko boljši in bolj priljuden govorec od naših socialistov. Tudi zato, ker so vedeli, da bi ga republikanski komentatorji v resnični tekmi za Belo hišo živega pojedli in izpostavili vso logično nekonsistentnost njegovih preživetih socialističnih blodenj. Iz istega razloga se želijo angleški laburisti na vsak način znebiti trdega socialista Corbyna. Ker ga kolegi v parlamentu tolikokrat povsem raztrgajo in ponižajo, da ga podpirajo le še ljudje s slikami Huga Chaveza na majicah. Lani bi laburisti z udobno večino prevzeli oblast katastrofalni

Theresi May, če bi jih vodil kdorkoli drug kot Corbyn.

Zakaj tam, pri nas pa ne?

Ker tam intelektualni diskurz deluje. Pri nas pa ne

Filozofi strašijo po oddajah RTV Slovenija in prodajajo ideje o univerzalnem temeljnem dohodku. Poslanci podajajo izjave o šolstvu, ki dajejo čutiti, da ne razumejo razlike med terminoma javno in državno. Minister za kmetijstvo lahko pride v osrednji dnevnik nacionalne televizije predstavljati kartelni dogovor z domačimi proizvajalci hrane in navdušeno razlaga, kako bodo skupaj z ministrstvom s fantazmo o domači superiornosti nategnili potrošnike – vrtce in šole pa prisilili, da bodo kupovali slovensko, čeprav za več denarja. Jugoeconomisti analizirajo možnosti o združništvu Tuša in Mercatorja. Nihče jim ne pove, da ni denarja in niti interesentov, celotna poanta njihove analize pa je le ocena potencialnega jemanja davkoplachevskega denarja za nasedle projekte. Mainstreamovski novinarji očitno nimajo volje ali pa znanja, da bi nasprotovali.

Zato je naloga nas vseh, da preživete

socialistične ideje izpostavimo, ovržemo in osmešimo

Morda so prva fronta te revolucije družbena omrežja – predvsem Twitter. To je mogočno orodje, ki ga lahko zaradi zgoščenih jasnih misli platforme uporabimo za preskok čez partijsko linijo in dosežemo neposredno majhnega človeka. Twitter je izvolil predsednika ZDA. Začel Arabsko pomlad. Uničil dominantne alfa samce iz Hollywooda. V naciji, ki ima toliko ljudi kot manjša četrt povprečnega velemesta, je lahko hudičevo učinkovit. Zato ga uporabimo. Cerarji, Škoberneti, Mesci, Židani, Hani in Kordiši tega sveta ne smejo nikoli biti varni pred posmehom in izpostavo nevdržnosti njihovih demagogij. Kot tudi niso njihovi ideološki kolegi na zahodu. Potem si bodo novi obrazi lahko sneli maske, za katerimi bomo videli Stalina, Lenina in Tita. Takrat se ne bomo znebili le strank novih obrazov, ampak tudi preostalih tumorjev slovenske parlamentarne demokracije: partizanskega Desusa, anarholevičarske Levice in radikaliziranih Socialnih demokratov. V takšnem okolju bo lahko preživela le ena socialdemokratska stranka, bolj podobna evropskim socialnim demokratom in manj Popitovim komunistom. Takrat si bomo lahko na obeh straneh parlamenta in obeh straneh naroda podali roke in končno dosanjali svojo slovansko Švico, titovke in jugoslovanske zastave pa se bodo z uradnih proslav preselile v muzeje in zatohla podstrešja, kamor spadajo.

Potem se lahko pridružimo višegralskim bratom, ki nas dohitevajo po levi in desni, in si namesto partizanskih koračnic na Leninov rojstni dan pojemo Czerwono hołoto:

Nie chcemy komuny, podnieśmy więc głos.

Nasz protest do kremla już dotarł.

Więc weźmy w swe ręce parszywy nasz los.

Niech zadrży czerwona hołota.

Ne želimo komunizma, zato dvignemo glas.

Naš protest proti Kremlju je že dosegel.

Vzemimo usodo v svoje roke.

Naj pretrese rdečo drhal.

Brez komentarja z željo po uresničenju!

NA JUTROVEM POPOTOVANJA V DAMASK IN ČEZ LIBANON

2. OD VELIKEGA HERMONA DO DAMASKA

Le počasi stopajo naši konji, saj mesto ni več daleč. Planjava ima deloma značaj puščave z mnogimi dobro obdelanimi otoki ali oazami. Pri El-Kateina pridemo na dobro cesto, na kateri srečavamo različne vozove. Vedno več je drevja, topoli se menjavajo s sadnim drevjem. Pri vasi Muaddamije se začnejo tudi vinogradi. Zavili smo v raj, ki obkroža Damask. Krasni, nepregledni vrtovi z bujnimi nasadi. Visoko zidovje brani sicer nekoliko očesu pogled, a kar se vidi čez ograjo in vonjava, ki nas obdaja, priča, da je tukaj pravi raj. Pot se vleče in vleče, dasi se nam iz zelenega opasja že dolgo svetijo nasproti stolpi cerkva in minareti mošej. Končno stojimo pred vrati Bab-es-Seridše – srečno smo dospeli v Damask.

3. DAMASK

ponedeljek in torek, dne 28. in 29. velikega travna

Ker je krščanski del mesta ravno na nasprotni strani, je treba jahati skozi vse mesto. Že zdaj se vidi, da je Damask izredno zanimivo mesto. Nastanim se pri Maronitih, Abuna Elija je tam dobro znan in njih rojak. Čutil sem se kakor doma, kar je posebne vrednosti, če je človek sam na tujem.

POGLED IZ GORE KASIUN

Damask ni sveto mesto kakor Jeruzalem, tudi nima tisočletnih piramid kakor Kahira ali Bog ve kakšne slavne zgodovine. In vendar pride vsako leto sem nebroj potnikov iz najbolj oddaljenih krajev sveta. Če jih vprašamo: Kaj vas vabi sem v to daljavo, na ta otok sredi puščave? bo odgovor pri vseh enak: Mika nas videti lepoto mesta, kras njegove okolice, živahnost njegovega življenja. In če vprašamo one, ki so že bili v Damasku: Ali vam je žal potovanja in stroškov, ali niste bili prevarani? – bodo odgovorili vsi: Ne! Pač pa bo morda še vsakdo pristavil: Še enkrat bi rad videl ta rajski svet!

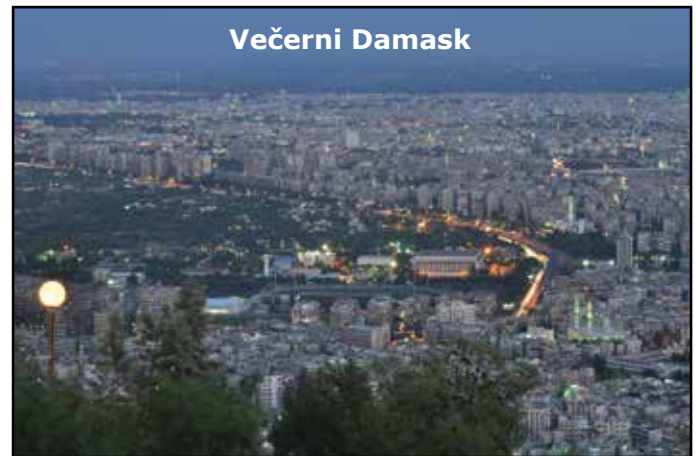
Kar drugi dan se hočem prepričati, ali je res vse tako, kakor se piše in govori o lepoti Damaska. Že navsezgodaj jo mahava s šejkom Faridom po ozkih ulicah tja proti predmestju es-Salihije na goro Kasiun, odkoder je čez mesto najlepši razgled.

Krasno jutro je, kakršno nudi le puščava. Tam iz nepreglednega rumeno-zlatega peščenega morja se je ravno dvignila svetla obla žarečega sonca. Vse mesto je v najlepšem svitu, ko dospeva gor k mogočni kupoli Kubet-en-Nasr.

Damask, vem da te Arabec slavi kot "odsvit raja", saj si musliman po koranu zamišlja raj kot vrt s tekočimi vodami in sadnim drevjem, čigar sadje mu visi v usta; vem, da te imenuje rajsko rožo, biser jutrovski, oko puščave, vrojeno znamenje na licu sveta, rožo z železnim trnjem, kraljico vonjave, dolino veselja. Ali boš zadovoljil tudi moje oko, ki

je gledalo že precej lepega sveta?

Iz višave ti gledam naravnost v obraz. Pa že prvi pogled mi zagotovi tvojo zmago, še preden ti pregledam posamezen kras, ki te venča na tvojem kraljevskem sedežu. In če bi bil zrl že vsa čudesa sveta, venec lepote moram priznati tebi, oko vsega vzhoda!

Zares, Damask je lep in ta lepota je tako posebna, da se ne more primerjati z drugimi prirodno lepimi kraji. Tisočero posameznosti se zedini v enotno podobo, kakršne svet ne pozna.

Pas krasote je gorovje. Od mogočnega Antilibanona, ki se izgublja v daljavi, se izloči cela vrsta nizkih gora: njih rumeni pesek se sveti v sončnem sijju kakor čisto zlato. Na drugi strani je mogočni Hermon s srebrom svojega snega, tam na koncu planjave temni Hauran, pred njim sivi vrhovi gorovja Džebel-Aswad in Džebel-Minia. Kakor najkrasnejša preproga je razprostrta sredi tega gorovja dolina, zeleno obrobljena s tisočeriimi srebrnimi nitmi vodovodov; sredi te doline si je postavila kraljica svoj rajski sedež. In s kakim lišpom je okrašen ta sedež! Okoli njega je širok zelen pas "zaklenjenih vrtov", onih rajskih nasadov, katerim ni primere na svetu; na stotine vasi je skritih v tem velikanskem sadnem logu, ki se na jugu in vzhodu izgublja v nepregledne daljave puščavi v osrčje. Večji in manjši trakovi zlato-rumene puščave segajo v ta zeleni pas; človeku se zdi, da drži mati na rokah svojega ljubljenca, odetega z zelenim plaščem. In kraljica sama, ki sedi na sedežu! Lepoto tega zidovja, teh stolpov, tega kraljevega nakitja mora človek zreti sam, opisati je ni mogoče. Zdi se mi, kakor bi stal v velikomestnem muzeju, kjer je izpostavljena najslavnejša pokrajinska slika, katero si je mogla ustvariti človeška domišljija, slikana od prvega mojstra na zlato dno.

Zares, Damask, v lepoti ti mora priznati vsakdo palmo zmage.

Dolgo se nisem mogel naužiti te rajске krasote

in sonce je že precej pripekalo, ko sva se s šejkom odpravljala.

Gledat sva šla staro muslimansko pokopališče, kjer so v prejšnjih časih pokopavali najbogatejše muslimane. Na spomenikih pa ni nič posebnega.

Gola gora Kasjun je mohamedancem sveta. Pravijo, da je tukaj prebival Adam; kažejo tudi "jamo krvi", kamor je bil položen ubiti Abel. Povod temu je dal gotovo rdeči, kakor s krvjo obliti pesek, ki pokriva goro. Abraham je baje na tej gori prišel do spoznanja edinosti božjega bitja in tudi Mohamed je bojda prišel sem, mesta pa ni obiskal.

Ker se nama ni mudilo, sva nazaj grede dalj časa jahala sredi zelenih vrtov, ki obkrožajo mesto. Vsak vrt je obdan z grdim ilovnatim obzidjem in s prašne ceste ne vidiš veliko od teh vrtov. Lepi nasadi, prijetna vonjava in tu in tam kak pogled čez ograjo priča, da so vrtovi res rajski, o čemer se prepričaš, če stopiš vanj.

Na ulicah je valovilo življenje ravno najživahneje, tako da sva se komaj prerila do našega stanovanja.

NA ULICI

Tujec gre v Damask, ker je tam osrčje mnogih dežel in različnih narodov, torej je življenje na ulici živahno in zanimivo. Seveda, kdor je že videl Kairo, njene zaklade in njeno življenje, kdor je spoznal, kakor jaz po večmesečnem bivanju ljudstva Svete dežele in sosednih krajev, sploh, kdor ne pride sem prvič, ne bo našel Bog ve kaj. Kljub temu ima tudi v tem oziru Damask svoje posebnosti, katerih ni najti v drugih mestih.

Četrť milijona ljudi, kolikor jih šteje Damask, prebiva na razmeroma majhnem prostoru. Hiša se tesno drži hiše, tako da je za ulico le malo prostora; lepše je zidan evropski del in nekaj večjih prostorov je okoli mestne trdnjave. Za Evropejca bi ne bilo varno v teh ozkih ulicah in tudi jaz, dasi sem imel beduinsko obleko, sem šel v bolj oddaljene kraje le s šejkom Faridom. Vsekakor pa je v teh ozkih ulicah zanimivo, tako da se ne naveličaš zlahka. Samo ne smeš imeti pretankega ušesa, ker vpitja ni konec; tudi nos ne sme biti preveč razvajan, zakaj dišav ni, pač pa le preveč smradu.

Težko bi se bilo v teh ozkih ulicah spoznati, ko bi mesta ne prerezala velika cesta "Ravna ulica", ki je znana iz Apostolskih del. Ob njej stoji hiša Judova,

v kateri je prebival sv. Pavel. Večina ulic je pokrita s plahkami in deskami ali lesenimi oboki zoper sončne žarke; tlak je skoraj neznan, povsod je le trda zemlja.

Po teh ulicah so, kakor je na Jutrovem navada, razvrščene razne obrti, po katerih se trg ali ulica imenuje. Damask se odlikuje po izredno lepih izdelkih nekaterih obrtnikov, zato so ti bazarji zanimivi. Skoraj ni imenitnejše hiše na Jutrovem in morda niti v Evropi, kjer bi ne imeli te ali druge reči iz Damaska. Vendar je treba dobro paziti, da ne kupiš reči, ki se sicer tukaj prodajajo, a izdelujejo jih v Evropi! Slavne "damaščanke", krive sablje, ki so nekdanj strahovito rožljale tudi po naši slovenski domovini, so znane po vsem svetu. Nekdanj so bile res prave hčere "kraljice puščave", a danes izdelujejo najboljše v Nemčiji. Mnogi izdelki so pristni in jih je mogoče kupiti le v Damasku. Mnogo je zlatnine, srebrnine, največ nakitja in lišpa; pravih umetnin je videti malo. Izdelujejo veliko bakrenih posod, ki so pri domačinih v splošni rabi. Imajo sicer neko posebnost in niso brez okusa izdelane, a vsaj meni te napikane in izrezljane reči niso posebno ugajale. Tudi umetnost mora imeti svojo šolo.

Najlepše zaloge so pri sedlarjih in tam, kjer imajo izložene svilene reči in preproge. Tu najdeš bogastvo in spretnost pri izdelavi obenem. V izdelovanju preprog ne prekosi Damaščanov noben stroj. Splošno opaziš, da izvršujejo obrtniki svoj posel z veliko skrbnostjo in marljivostjo; od ranega jutra do poznega večera so neprestano pri delu.

Izredno mirni so trgovci. Nobenega vsiljevanja, nobenega vabljenja, nobene hvale razstavljenih reči ni, dasi kupcev v bazarju nikoli ne manjka. Damaščanski trgovec sedi mirno na svoji mastabi, nizkem stolcu, in bere koran ter čaka odjemalce. Izposodi si tudi dolgo pipo (nargil), ali pa se pogovarja s svojim sosedom. Zavisti trgovec ne pozna, marveč čaka mirno, da mu Alah pošlje dobrega odjemalca, kakršnega je poslal sosedu. Saj je pa tudi skoraj na vsaki prodajalnici zapisano z velikimi zlatimi črkami: »J' fett'h", po naše: »Ti, ki daješ živež!« Največja gneča je pri trgovcih z obleko ob bajramu, muslimanski Veliki noči, ker si tedaj vsakdo kupi obleko. Znano je tudi, da Jutrovec v obleki spi, torej je precej potrebuje.

Največ vpitja in hrušča je po ulicah, kjer so razstavljenе sladkarije, katere Arabec zelo ljubi. Jako glasni so prodajalci sladkih pijač, katere najdeš pov-

sod. V rokah ima tak prodajalec dva bronasta krožnika, s katerima neprestano čindra, da ga slišiš že od daleč. Venomer hvali in ponuja svojo "rajsko" pijačo v vseh mogočih izrazih, ker Arabec ljubi podobe: »Itfi el-harara", pogasi vročino; »beri alá-kalbak«, osveži tvoje srce... Arabec ima drugačen želodec in te različne tekočine mu zelo prijajo. Ker niso drage, sem šejku Faridu, ki sva hodila po bazarjih, kupil, kolikor je hotel. Evropejec naj pa te brozge ne pokuša, ker bi se vrnila, preden bi videla dno želodca.

Prav zanimivo je, kako ponujajo prodajalci razne vrste zelenjave in sadja. Imena opisujejo na prav izviren način. Zelenjava je v določenih mesecih Jutrovcu glavni živež in je použijejo silne množine. V širokem, okroglem jerbasu nosi tukaj krepak mož neko vrsto kreše in vpije neprestano: »Ora tarije min am ed-Duje, takulha l'adšuz tisbih sabije«, ako jo zaužije stara babica, je drugo jutro spet mlada. Tam hvali drug zopet svoje kumare: »Jabu ele, hudlak šele«, družinski oče, kupi jih dobro mero; tretji pečen grah: »Um-en-naren«, mati dveh ognjev, to je, dobro pečen; ali bob: »Haja halli, ma tehmil el-isnan«, nekaj, česar zobje ne morejo pregrizniti. Mladina ponuja šopke cvetic ter ti kriči v obraz: »Salih hamatak«, pomiri svojo taščo, to je, kupi ji šopek.

Ko sem ogledoval mogočno zidovje mestnega gradu, sem zašel tudi v neko ulico, kjer sem slišal glasno vpitje. Na desni in levi so nakopičene stare obleke, orodja, oprave in najrazličnejša ropotija. Nek mož je držal v rokah arabsko puško, menda še izza Abrahamovih časov in letal od gruče do gruče ter kričal neprestano neke številke. Zvedel sem, da je to dražba: prvi ponudi nekaj, drugi zopet nekaj več in tako se zadnji kup venomer ponavlja, dokler nihče noče dati več. Ta trg se imenuje Suk el-Kumele, to je trg uši, pravo gnezdo te golazni in nalezljivih bolezni.

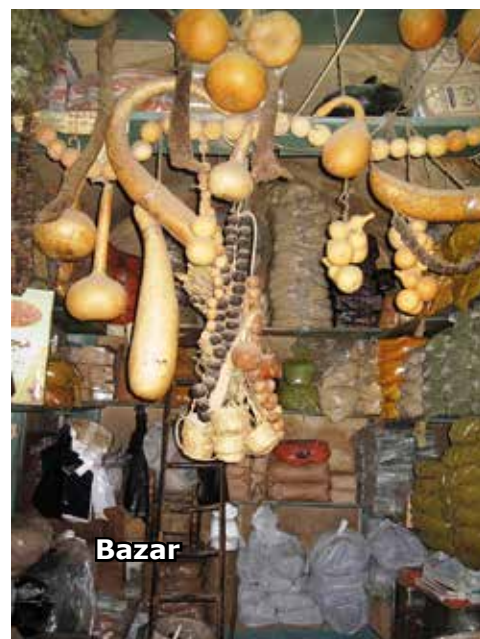
Nazaj grede pridem poleg vojašnice do velikega poslopja. To je vojaški seraj, kjer je poveljništvo Sirije. Ravno je igrala na trgu pred poslopjem turška vojaška godba. Dalje časa postojim, ker so mi bili všeč silovito divji tuški in neznansko otožni arabski komadi. Po naključju se srečava tu z gospodom Vogtom iz Biberacha, ki se je pripeljal v Damask z železnico. Ko se precej glasno pozdraviva nemško, naju hitro zapazi nek višji turški oficir, se predstavi ter izraža v precej slabi nemščini svoje posebno

veselje, da najde tu gospodo, ki govori nemški. Pripoveduje, da je bil v vojaški šoli v Berlinu in ne more dovolj prehvaliti nemškega vojaštva. Povabil naju je v kavarno, razkazal imenitnejše prostore v vojaškem seraju in v vojašnici ter tam nastopil s kompanijo vojakov, da bi pokazal, kaj se je naučil v Nemčiji. Končno naju pelje še v svoje zasebno stanovanje in naju pogosti po jutrovski navadi s črno kavo in cigaretami. Tukaj sem videl prvokrat, kako krasne so hiše imovitejših Damaščanov od znotraj, dasi na zunaj ni nič videti. Hotel naju je imeti še za popoldne, a sva odklonila, ker je moral gospod Vogt oditi s svojim dragomanom (tolmačem). Ta dogodbica je pomenljiva v toliko, ker kaže, kakšen vpliv ima dandanes Nemčija na Turškem.

Damask je svet zase, v katerem se zrcali zgodovina od davnih vekov do novjših časov.

Glavno prizorišče je cesta derb el-Mustakim ali Ravna ulica. Tja se mora tujec podati, če hoče videti življenje, kakršno je dan na dan v tem malem svetu. Tam si poišči pod visokimi oboki prostorček ali pa se stisni h kakemu stebru in opazuj nekaj časa. Opusti vse spomine na drugo in pozabi na vse, kar si morda že videl. Tu je vse novo; vse pristno, svet, kakršnega še nisi

našel nikjer. Kakor velikanska, neusahljiva reka drvi neprestano to življenje mimo tebe; na oslih, konjih, velblodih vidiš vse mogoče obraze in najrazličnejše noše. V lepi dolgi halji pride domačin, zakaj Damaščan ljubi nad vse lepo obleko; v svojih dolgih, vrečam podobnih oblekah tičijo Beduini, orli iz puščave, srditih, porjavelih obrazov, z divjimi bradami in lasmi; njih kretanje je okorno; v teh ulicah se ne čutijo srečne, zakaj njih dom je široka, svobodna puščava. Na krasno ovenčanem arabcu prijaha kakor kralj milijonov podložnih kak šejk in ne veš, ali bi bolj občudoval plemenitega konja ali ponosnega jezdeca. Vmes se preriva tisočero podob iz vseh krajev širne okolice, kateri je Damask kraljica.

Ženske s popolnoma zakritimi obrazi, še bolj podobne mračnikom kakor Egipčanke, so stroge muslimanke; ta je v črni svili, druga v razcapani halji. V gručah hodijo sem ter tja po svojih opravkih; nikoli jih ne spremlja mož, le redkokdaj jih vidiš, da na ulici s kakim moškim govore. Beduinke imajo le na pol zakrite obraze, kmetice (felahinje) in kristjanke hodijo odkrite.

Tu pa tam zapaziš tudi kako evropsko podobo, a splošno je značaj tukaj bolj jutrovski kot v Kahiri.

PRAZNOVANJE BOŽIČA

V začetku pa ni bilo tako, kot je dandanašnji.

Za prvo Cerkev je bil največji praznik velika noč, saj so se apostoli še živo spominjali Jezusovega trpljenja in smrti na križu ter njegovega vstajenja. Veliko noč so praznovali veliko prej kot božič, saj prva Cerkev niti ni poznala, kdaj natančno se je Jezus rodil. Za to so se kristjani začeli zanimati šele proti koncu drugega stoletja po Kristusu. Za leto 354 je že izpričano, da je praznik bil že ustaljen. Janez Zlatousti pravi v božični pridigi, da zahodna Cerkev že od nekdaj praznuje božič. Na Vzhodu je božič postal samostojen praznik proti koncu 4. stoletja. Afraat Sirski je leta 343 pridigal na praznik Jezusovega rojstva, ki so ga Sirci obhajali 25. decembra, v Antiohiji so božič prvič praznovali 25. decembra leta 377, v Carigradu leta 380 (kakor poroča Gregor Nazianški), v Afriki leta 362, najpozneje pa so ga začeli obhajati kot samostojen praznik v Betlehemu. Nekateri so trdili, da je bil Jezus rojen leta 748 po rimskem štetju (leta 6 "pred Kristusom"), drugi, da je bil rojen po 28. letu vladavine cesarja Avgusta (po letu 1 "po Kristusom"); čas rojstva so eni postavljali v maj, drugi v april, tretji v marec.

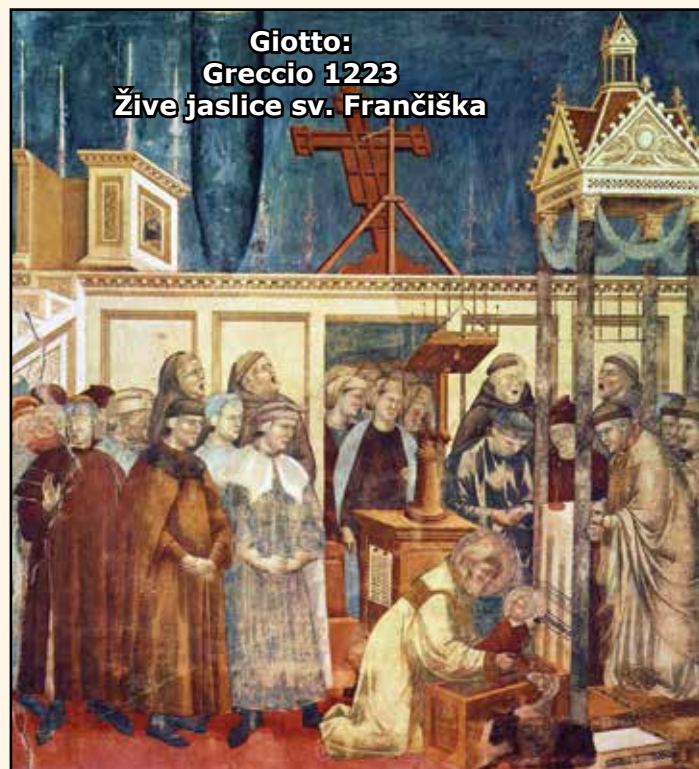
Vzhodna Cerkev je za praznik Kristusovega rojstva določila 6. januar, armenska Cerkev ga še danes praznuje na ta dan, rimski škof Hipolit je praznik Kristusovega rojstva postavil na 2. januar. Prva pisna omemba praznovanje božiča 25. decembra sega v leto 336. Cerkev ga je navezala na rimsko praznovanje rojstva "nepremaganega boga Sonca" ali "Dies natalis Solis invicti". Ta dan je navidez umirajoče Sonce začelo krepiti svojo svetlobo, dan se je začel daljšati, Rimljani so svoj veselje izražali s saturnalijskimi orgijami in plesi. Izmenjali so si darove, otroke so obdarovali z lutkami, sužnji so se smeli zabavati, šole in uradi so bili zaprti, izvrševanje kazni je bilo prepovedano. Rimski cesar Avrelijan je leta 274 uvedel 25. december kot državni praznik svojega cesarstva, s katerim so slavili rojstvo nepremaganega Sonca.

Cerkev je sklenila, da bo temu prazniku začela dajati novo vsebino; zaznamovala ga je s spominom na Kristusovo rojstvo, tem bolj, ker je pogansko praznovanje obsegalo tudi tradicijo prižiganja svetilk in sveč (izvor ima v Mitrovem kultu, v katerem je bilo Sonce najvišje božanstvo).

Rimski škof papež sv. Gregor Veliki (590-604) je sv. Avguštinu iz Canterburyja naročil, naj med anglosaškimi plemeni, kjer je misijonaril, oblikuje krščanske praznike okoli krajevnih izročil. Avguštin je odkrival sredzimska bučna veseljačenja, ki so trajala dvanajst dni; praznovanje je veljalo ponovnemu rojstvu nekega anglosaškega božanstva, podobno rimskemu mlademu Soncu. Poganom je govoril o rojstvu Kristusa, učlovečenega Boga, ki je luč vseh luči. Praznovanja Sonca so kristjani tudi tu zamenjali s praznovanjem rojstva Jezusa Kristusa.

Prva pisna omemba praznovanja Kristusovega rojstva v vzhodni Cerkvi sega v leto 397; Egipt ga

je začel praznovati leta 430, stari Bizanc ga je praznoval 6. januarja (državni praznik) najbrž zato, da bi prekril tradicionalno praznovanje starogrškega boga Dioniza, zavetnika rodovitnosti in vina. Ko so kasneje sprejeli 25. december kot praznik Kristusovega rojstva, je praznik Epifanije (Jezusovo razglašenje ali sveti trije kralji) ohranjal večji blišč; z njim se je tudi za rimsko Cerkev končala božična doba – sveto dvanajsterodnevje, potrjeno na sinodi v Toursu (567).

Božič so kristjani prvotno praznovali le v cerkvah, v štirinajstem stoletju pa so ga praznovali tudi po ženskih samostanih; božič kot družinski praznik – z jaslicami, koledniškimi igrami in drugo božično ikonografijo ter simboliko – pa so meščanski in kmečki domovi uvajali šele v času baroka in katoliške preнове (protireformacija).

Danes je božič med Slovenci najbolj priljubljen praznik; nanj se navezuje veliko navad, običajev, šeg, verovanj. Božič je praznik, ki je osvojil ves svet. Z velikim navdušenjem ga praznujejo Avstralci, v Novi Zelandiji ob njem pripravijo priljubljene piknike z žarom, radijske postaje začnejo predvajati božično glasbo že septembra, nestrpnost pričakujejo božič v Grčiji, v Albaniji, ki je v socializmu imela najstrožji ateistični režim v Evropi, je božič drugi najbolj priljubljen praznik. Med Španci je najbolj priljubljen obdarovalec črni Boltežar, ki je po legendi pred dobrimi dva tisoč leti Jezušku prinesel miro. V Skandinaviji se božični čas začne z bogoslužnim praznikom sv. Lucije (13. december). Švedi na božični večer z zavitim darilom trkajo na vrata. V Sloveniji je bil božič znova uveden kot dela prost dan leta 1989.

(Jože Zadavec, *Naš božič*, Ljubljana 2004, 13-14)